

ÖZEL

Sayın Ziyad Ebuzziya
Yönetim Kurulu Üyesi

AD

YENİ ÇAĞ

- Y. Demir, A. Akıncı: Türkiye: Gelişme yolları
  - S. Ahmet: Kürt meselesinin çözüm yolu
  - R. Palme Dutt: Milletlerarası durum
  - L. Zieleniec, A. Çarıkçiev: Bir tarihsel deneme
-

AMERİKAN SALDIRGANLIĞINA KARŞI

Dominik Cumhuriyetinde

BUGÜNKÜ YAKIN DOĞU

Sert çelişmelerin düğümü

DEMOKRATİK MİLLİ CEPHE

Nikaragua'da durum

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin bildirisi

Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin bildirisi

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E.2694

6
Haziran
1965

Bu sayıda :

Yakub Demir

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri

A. Akıncı

Türkiye-iktisatçı

L. Zieleniec

Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Revizyon Komisyonu üyesi

A. Çarıkçiev

Bulgaristan-felsefeci

Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!

**YENİ
ÇAĞ**

6

Haziran

1965

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 2694

Amerikan saldırganlığına karşı tepkiler

Dominik Cumhuriyeti:

Coni'lerin halklara karşı yeni kışkırtması

Dominik Cumhuriyetinde geçen olaylar bütün dünyada ciddi bir telâş ve endişe uyandırdı. Bu telâş ve endişe, sadece bir halkın kurtuluş mücadelesiyle bütün halkların tabii olarak dayanışma duygusuyla değil, Amerikan emperyalizminin bir egemen devletin içişlerine silâhli müdahale ile giriştiği caniyane hareketlerin milletlerarası durumu altüst edebilecek çok tehlikeli sonuçlarıyla bağlıdır.

Kaldı ki, halkı demokrasiyi yerleştirmek için mücadele eden bir memleketin en tabii halklarının Amerikan tekellerinin silâhli kuvvetleri tarafından çiğnenmesine ilk defa şahit olmuyoruz. Bu olay, Birleşik Amerikanın Lâtin Amerika halklarına karşı yaptığı zorbaca kötülükler zincirinden ayrı bir halka da değildir. Üstelik, bu olayda görülen bazı özellikler ve her şeyden önce Başkan Conson'un bu Amerikan istilâsını bütün dünya için geçerli hukuki bir doktrin kategorisine yükseltme yeltenişleriyle yaptığı kabalık, bize haklı olarak, *emperyalizmin çağdaş saldırganlık politikasında yeni bir varyantın* söz konusu olduğunu düşündürüyor.

Halkların hayatına Amerikanın müdahalesi, emperyalizmin tarihinde en yüz kızartıcı sayfalardan biridir. Zaten Birleşik Amerikanın dünya gericiliğine baş olan tekelcilerinin hengî memlekette olursa olsun kendileri için elverişli bir düzen kurmak ve tasvip etmedikleri bir devlet düzeninin kurulması yolunda hiçbir girişime de müsaade etmemek üzere kendi kendilerine «hak» tanıyan çılgın görüşü ileri sürmelerinde de şaşılacak bir şey yoktur.

Buradaki öğrencilerimiz
arasında çok okunan
Muskaf dergisi. Dajrudan
dajruya Moskava tara-
fından finanse
ediliyor.

Yeni nüshalar
bana geliyor.
Arşivdeki san
nüshaya gönderiyorum

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.2694

Vaşington yönetici çevrelerinin Dominik Cumhuriyetini askeri işgal altına almayı haklı göstermek için kullandıkları bu barbarca tez'in uygulanmasına halkların aktif direnme bilinciyle sığağı sığağına engel olunmazsa, bütün dünyada barışı tehdit eden ciddi bir tehlike var demektir. Zira «Conson doktrini» gerçekte *halkların bağımsızlık ve kendi kaderlerini tayin hakkına* karşı harp ilânıdır.

I

Amerikanın Dominik Cumhuriyetine deniz piyadelerini çıkarması, emperyalizmin Lâtin Amerika halklarıyla münasebetlerinde gangster cibilliyetli davranışlarının, sayısız zorbalıklarının sadece bir tanesidir. Herkeşçe bilinmektedir ki, Karayip Denizi'nde Birleşik Amerika tekellerinin emriyle girişilen istilâ saldırılarına uğramamış, işgalciliğin kanlı tırnaklarını etinde hissetmemiş bir tek memleket kalmamıştır. Bu bakımdan, diyebiliriz ki, şimdiki olaylar eski ve acı tarihin devamından başka bir şey değildir.

Gel gör ki, olup bitenlerin bütün mahiyeti bu dediklerimizden ibaret değildir. Yeryüzünün Batı dilimindeki milletlerarası münasebetlerde, Amerikan emperyalizminin taktiğinde Franklin Ruzvelt'in başkanlığı devresinden başlayarak son otuz yıl boyunca yapılmak zorunluğu hissedilen değişiklikler dikkate değer bir rol oynamaktadır. Sozümona «iyi komşuluk» politikasının, bunu göstermek istediklerinden çok daha farklı uygulamasına rağmen, Birleşik Amerikanın bu bölge ülkeleriyle ilişkilerinde nispi bir ilerleme sağladığı da gerçektir. Birleşik Amerika hükümeti istilâcılıktan vazgeçmemiş ve çok defa seçimlerde aşağılık entrikalara ve sahtekârlıklara başvurmuş olsa da (bu seçim entrikalarında yerli oligarşi ile geleneksel bağlarından faydalanıyorlardı), Ruzvelt idaresi yine de kendi iradesini dayatmak için asker çıkarmak ve işgal etmek gibi kaba metodlara başvurmayı üste tutuyordu. Netekim, ancak daha sonraki Amerikan hükümetleri meselâ bir Guatemala'da, bir Kosta-Rika'da, bir Kübada kiralık yerli ajanlarını kullanma yolunu tuttular. Fakat bu işi yapan Amerikan hükümetleri, bütün ikiyüzlülüğüne rağmen, böyle hareketlerinde kendisini moral bakımdan haklı çıkarmağa kalkışacak kadar küstahlaşmıyordu. Tersine, susuyorlar ve ikrardan gelen bu sükûtle, bütün dünyanın hürmet ettiği hukuki prensipleri çiğnemiş olduklarını itiraf ediyorlardı. Sadece Ruzveltin zamanında her iki Amerikada nüfuzları belirli şekilde artan liberaller değil, oligarşinin temsilcileri bile o zamanlar «kalın sopa» politikasının artık tarihe karıştığı fikrini yığınlar arasında ısrarla propaganda ediyorlardı. İşte bundan dolayıdır ki, Dominik halkına karşı girişilen son saldırı emperyalist taraflısı liberal unsurları böylesine şaşkına çevirdi. Onlar, Amerikan politikasında «yeni» stilin kendilerini düşürdüğü karmakarışık ruh halini en büyük gazetelerin sayfalarında da gizliyemez oldular.

Burada, Birleşik Amerikanın Karayip bölgesinde giriştiği şimdiki saldırının, geleneksel «kalın sopa» politikasından belirli ölçüde farklı olduğuna da işaret etmek gerekir. Daha önceleri, şu veya bu tekellerin, mali ser-

maye gruplarının ekonomik çıkarlarını ve imtiyazlarını savunmak için istilâlara başvuran emperyalizm, şimdi bu işi, her şeyden önce, *yığınların politik hareketinin devrimci yola dökülebileceğinden* duyduğu korkuyla yapmaktadır.

Şahit olduğumuz olayların korkunç ve trajik yönü ve özü, Amerikanın yeni milletlerarası durumda yarım yüzyıl öncenin şartlarını ve metodlarını hortlatma denemesinin bugün yalnız küçük bir memleketin bağımsızlığına karşı değil, *bütün dünya halklarının bunca emekle elde ettikleri ve korumaya çalıştıkları tek mil bağımsızlık kavramına karşı da yöneltilmiş* olmasıdır.

II

Milli kurtuluş hareketi, Marksist-Leninistler tarafından uydurulmuş ve çağdaş dünyada yürütülegelen mücadeleye suni olarak aktarılmış soyut bir felsefe kavramı, gerçekten uzak bir şey değildir. Söz konu olan, tarihsel ve güçlü bir gerçekliktir. Ve milli kurtuluş hareketi bilhassa bu gerçeklik niteliğinden aldığı güçle mücadelesi insanlığın kaderini çözümliyen fiili kuvvetlerden biri haline gelmekle kalmamış, bu nitelik ve fonksiyonu hukuk da tanınmıştır. Zaten sömürgeciliği mahkûm eden Birleşmiş Milletler karar suretinin asıl anlamı da bu itirafıdır.

Biz, komünistler, teorimizi, milli kurtuluş hareketini gözönünde tutarak işlemekteyiz. Milletlerarası sosyalist devrimin stratejik kavramları daima halkların bağımsızlık uğrunda kahramanca mücadelesiyle bağlı olmuştur. Proleter enternasyonalizminin inanmış savunucuları olan komünistler aynı zamanda bağımsızlık mücadelesinin öncüleri olagelmışlerdir. Bu, komünistlerin, sadece başlıbaşına milli mücadeleden yana olmakla kalmayıp, ezgi altındaki halkların haklarının ve onlardan her birinin savunulmasında savaşçı bir milletlerarası dayanışmadan yana oldukları demektir.

İkinci Dünya Harbinden sonra milli kurtuluş hareketinin yükselişi, ezilen milletlerin mücadelesi için elverişli şartlar yaratan birçok etkenlerin, en başta güçlü bir sosyalist kampın meydana gelmesi, sömürgeciliğin ideolojik bakımdan iflâs etmesi sayesinde yığınların savaşçılık ruhuyla daha da kanatlanmasının sonucudur. Fakat bu şartlarda da, emperyalist devletler, ancak eski sömürgelerini ne askeri, ne de politik araçlarla esaret boyundurduğu altında tutamaz oldukları zaman gerilemişlerdir. Keza, bir bütün olarak emperyalizmin ve hele Amerikan emperyalizminin, geniş ölçüdeki milli kurtuluş hareketi tarafından tehdit edilen ekonomik ve politik egemenliğini yeni sömürgecilik metodları yardımıyla koruyabilmek için son gücüyle çırpındığı da göze çarpan bir gerçektir. Bu çırpınışları içinde, yeni sömürgeciliği kendi politikasına temel yapan emperyalizm, gerici billiyetine uygun düşen eski barbarca metodlarına da sık sık başvurmaktadır.

Lâtin Amerika ülkelerinde «çağdaş» dedikleri yeni sömürgeciliğin eski ve hazin bir tarihçesi vardır. Lâtin Amerika ülkelerinin hemen hemen hepsi en aşağı yüzelli yıl önce siyasi bağımsızlıklarını elde etmiş olsalar da,

gerçekte emperyalist devletler bunların çoğunda egemen bir durum sağlamışlardır. Buna sebep, bu ülkelerin sosyal-ekonomik geri kalmışlıklarıdır, mali-ekonomik güçlükleridir, ve geniş halk yığınlarında ulusal bilincin zayıf gelişmesidir. Bu yüzdendir ki, yirminci yüzyılın başından itibaren, Amerikan tekelleri Lâtin Amerika ülkelerinin çoğunda, kâh ikiyüzlü bahaneler uydurarak, kâh biricik «kanıt» saydıkları kaba askeri kuvvete başvurarak yüzkarası egemenliklerini kurmuşlardır.

Bu bakımdan, Dominik Cumhuriyetine Amerikan askerlerinin çıkarılmasına eski politikanın düpedüz devamı göziyle bakılabilir. Ama Bay Conson ile Rask'ın bu cinayeti haklı gösterme çabasıyla ileri sürdükleri gerekçeler, zamanımızda milletlerarası ahlâka karşı küstahça bir kıskırtmadan başka bir şey olmayan bu sözümona hukuki doktrin doğurabileceği kötü sonuçları bütün dünyanın gözleri önüne sermektedir.

Bu «doktrin»e göre, Birleşik Amerika hükümeti kendi egemenliğinin ayrıcalık ve imtiyazlarını dünyanın her hangi bir memleketine yaymak ve dayatmak gibi mutlak bir politik hakka sahip gösteriliyor. Aynı zamanda, bütün öteki memleketlere, onların topraklarında emperyalistlerin iradesine uygun bir «düzen» kurmak veya ihya etmek üzere Birleşik Amerikanın girişeceği zorbalık hareketlerine karşı direnmek için hukuki imkân tanınmıyor. Amerikan hükümeti yöneticilerinin iddialarının ve bu türlü izahlarının sadece yeryüzünün Batı dilimine yönelmiş olduğu zannedilebilir. Ama gerçekte bu böyle değildir. Dikkat edilirse, Amerikan askeri birliklerinin Viyetnam'da, Laos'ta, Kongoda, tek sözle kanlı plânlarını gerçekleştirmeğe giriştikleri her yerde işledikleri cinayetlerin hep aynı gerekçe ile haklı çıkarılmak istendiği görülür. Ne var ki, «Conson doktrini»nin en başta bağımsızlıklarını yeni kazanan veya kazanmak için savaşmakta olan devletlere karşı yöneltilmiş olduğu gün gibi ortadayken, buna yakın açıklıkla kestirilebilecek ihtimal de şudur ki, kendi kendilerine «istilâ hakkı» tanıyan tekeller yarın bu «doktrin»i Batı veya Güney Avrupada, Kanada'da veya Güney Afrika'da, velhâsıl arzu edecekleri her yerde uygulamaya kalkışabilirler. Belirli bir anlamda denebilir ki, Vaşington politikacıları, teorik olarak sadece «hayat sahası» iddiasındaki Hitler'i bile geçmişlerdir. Patlak veren olayların ve Bay Conson'un «doktrin»inin temelinde yatan meşum gerçek şudur: *Amerikan hükümeti, çağımızın tek mil milli kurtuluş ve demokrasi hareketine karşı açıkça harp ilân etmiştir.*

Amerikan devlet adamları, bu devletin yönetici çevrelerine özgü bir hayâsızlık ve ikiyüzlülükle, kendi işgal hareketlerinin gerçek karakterini gözlerden saklamak için, Dominik Cumhuriyetindeki halk hareketinin mahiyetini de tahrif ederek dünya kamuoyunu şaşırmağa kalkıştılar. Amerikan baştemsalcisi Bay Stivenon'un BM Güvenlik Konseyi'ndeki iddiasına göre, güya Küba'da yetiştirilmiş küçük bir komünist grupu Dominikte devrimin ve onun silâhlı kuvvetlerinin kontrolünü ele geçirmeyi denemişlerdir. Karşıdan geçeni göstererek «kolla kendini şundan» derken adamın cebindeki bizzat çalan yankesiciden farksız olan Başkan Conson da, hiç ikile-

meden, Amerikan askerlerinin ödevlerinden birinin de Dominik Cumhuriyetini her türlü milletlerarası komplolara karşı savunmak veya bu ülkede her hangi bir diktatora kurulmasını önlemek olduğunu söylemiştir. Bundan başka, Dominikteki istilâ hareketini Amerikalıların değil, bu memlekette komünizmi kurmak için dışarıda partizan savaşı hazırlayanların yaptığını iddia etmekle kabalıkta ve lâf ebeliğinde daha da ileri gitmiştir.

Fakat gayet iyi bilinmektedir ki, Dominikte Trujillo diktasını devam ettirenlere karşı yapılan ayaklanmanın gerçekten halkçı ve anayasacı bir karakteri vardır. Ayaklanmanın amacı kanunların çiğnenmesine son vermek, 1963 yılında ezici bir çoğunlukla seçilen Başkan Juan Boş'un iktidarını canlandırmaktır. Bu silâhlı ayaklanmanın milli bir hareket olduğu, itici güçlerini de geniş halk yığınlarının yurtsever birliğinin ve demokratik eğilimli askerlerin teşkil ettiği bütün dünyanın gördüğü şüphe götürmez bir gerçektir. Anayasa savunucuları hareketinin «Küba hamuru» olduğu iddiası düpedüz iftiradır ve bu iddia sahipleri akıl fukarasıdır.

Halkların kendi kaderini tâyin hakkının bazı sınırları olduğu kanısı ancak emperyalistler besliyebilir. Ve yine ancak emperyalistler, halkların egemenliğinin kendi hükümetlerinin anti-komünizm büyük verecekleri garantilere bağlı kılınabileceğini düşünebilirler. Fakat büyük mali sermayenin bu arzuları objektif tarihsel gerçeğe taban tabana zıttır. Bu objektif tarihsel gerçek şudur: Halkların kaderlerini kendi başına buyruk tâyin etmeleri hakkı, ilericilerin uğrunda savaşmış ve savundukları bu hak, genel kapsamiyle hukuki bir norm olmuştur ve yığınların şaşmaz iradesi ve çabalarıyla desteklenmektedir. Her halk kendi kaderi meselesini kendi başına çözmekte ve kendi devletini kurmakta hürdür. Ve her halk, sosyalist sistem yararına, komünizm fikirleri yararına bunları benimsediği ölçüde sözünü söylemek hakkına da sahiptir. Halkları kendi kaderini başlıbaşına tâyin hak ve olanağından yoksun etmek istiyen ise, milletlerarası hukuk ile otomatikman çatışma haline girer. (Şunu da belirtelim ki, Başkan Boş'u bütün dünya bir burjuva liberali olarak tanır. Ayaklanan yığınların ön saflarında savaşan ve ölen Dominik komünistlerine gelince, onların şiarı da bütün yurtseverlerin şiarıdır: «Coni'lerle uzlaşma ile değil, halkın mücadelesiyle Anayasa düzeninin tekrar kurulması!»)

Çağdaş toplumun hukuk bilinci, nüfuz alanları veya mevcut statükonun korunması zorunluğu tezlerini reddettiği gibi, «Conson doktrini»ni de kabul edemez. Her halk, yeryüzünün hangi bölgesinde bulunduğu veya memleketinde nasıl bir düzen mevcut olduğuna bakılmaksızın, Anayasasını kendi başına seçmek ve mevcut düzende her türlü değişikliği yapmak hakkına sahiptir. Bu hüküm hukuk bakımından doğrudur ve aynı zamanda toplumun ilericî gelişme ihtiyaçlarına da tamamen cevap vermektedir. Buna karşı, barışı korumakta biricik yolun halen mevcut şartları her bakımdan muhafaza etmek olduğunu iddia eden tez düpedüz gerici bir tezdirdir ve bundan ötürü de tarih tarafından yok edilmeğe mahkûmdur. Düzeni ihlâl etmenin en büyüğü, hayatın istemleriyle açık çelişme halindeki bir

düzeni kaba kuvvet yardımıyla koruma yeltenişleridir. Bu bakımdan, Meksika halkının büyük evladı Benito Juarez'in «Barış, başkasının hakkına saygıdır» sözü daima hakseverlik ifadesi olarak kalacaktır.

Görülüyor ki, Amerikan emperyalizminin Dominik Cumhuriyetinde giriştiği işgal hareketini mazur göstermek üzere ileri sürdüğü «doktrin» barış dâvası için büyük bir tehlike gizlemektedir. Bu «doktrin», ancak hareketin «harp sınırı» durumuna varmasını çabuklaştırır. Amerikan emperyalizmi, yalnız milli kurtuluş hareketi adresine değil, bağımsızlıklarını artık elde etmiş olan memleketler adresine de yönelttiği gözdağı ve tehditler yolunu tutmuştur. Şimdi Amerikan ordusu Demokratik Viyetnam Cumhuriyetine karşı «pis harp» yürütüp dururken, buna benzer bir tehlikenin Kübayı, yani Conson ve Stiveson tarafından mahut «yıkıcı komünist faaliyet» ortaklığı ile itham edilen devrimci Kübayı da tehdit ettiği gerçeği karşısında göz yummak mânasızlık olur.

Emperyalizm elbette kendi politikasının sonuçlarıyla burun buruna gelecektir. Küba, Viyetnam ve Dominik halkları, dünyanın bütün diğer halkları gibi, bağımsızlıkları ve ülkelerinin ilerici gelişmesi uğrunda sonuna kadar çarpışmaya azimlidirler. Hücumu uğrıyan memleketlerle sosyalist ülkelerin dayanışmasını unutmur görünerek saldırganlık yolunda ceza görmeden yürünebileceğini düşünmek çılgınlıktır, ve bütün dünya barışı için ölümcül bir tehlikedir. Keza, milletlerarası komünizm hareketindeki görüş ayrılıklarının, halkların haklarını cezasız kalarak çiğnemeye elvereceğine bel bağlamak da daha az çılgınlık değildir. Hiç kimse unutmamalıdır ki, biz komünistler, 19 komünist partisinin Moskova Danışma Toplantısı Bildirisi'nde belirtildiği gibi, «emperyalizme, sömürgecilğe ve yeni sömürgecilğe karşı, mali sermayenin egemenliğine karşı, kurtuluş hareketini aktif olarak destekleme uğrunda, emperyalist tecavüzüne hedef olan halkları savunma uğrunda, dünyada egemenliklere ve devletlerin bütünlüğüne saygı temeline dayanan barış uğrunda mücadelede» birliği sağlamak için savaşıyoruz. Amerikan emperyalizmi bütün kendi tarihi boyunca hiçbir zaman şimdiki kadar tecrit durumuna düşmemiştir. Yeryüzünde, istisnasız, bütün halklar, Amerikan emperyalizminin giriştiği saldırıları endişeyle izlemekte ve halkların hür ve barış içinde gelişmelerine karşı bu saldırıların ne büyük bir tehlike doğurduğunu görmektedir. Bu öylesine göze çarpmaktadır ki, artık Birleşik Amerikada da, emperyalizmin milletlerarası alanda giriştiği saldırıları protesto eden sesler gittikçe artan bir kuvvet ve kesinlikle yükselmeğe başlamıştır.

III

Komünist ve işçi partileri temsilcilerinin 1960 Kasımında Moskovada yaptıkları danışma toplantısının Bildiri'sinde şöyle denmektedir: «*Son yılların milletlerarası olaylarının ortaya koyduğu birçok yeni deliller göstermektedir ki, Amerikan emperyalizmi dünya gericiliğinin baş desteği ve bütün*

dünya halklarının düşmanı olan milletlerarası jandarmadır.» Daha sonraki olaylar da bu değerlendirmeyi tamamen doğrulamıştır. Netekim, en yeni delil, Amerikan emperyalizminin bugün Dominik halkına karşı işlediği alçakça cinayettir.

Amerikanın Dominik Cumhuriyetini işgal hareketi, sadece bu olay, Vaşingtonun resmi propagandasına temel edindiği ideolojik tezlerin iflâsına apaçık tanıklık etmektedir. Beyaz Saray politikasının savunucuları belki de «temsili demokrasi»ye sadakatleriyle övündükleri kadar başka hiçbir şeyle övünmemişlerdir. Kendi «ilerilik birliği» programına yol açmak için Amerikan hükümeti Lâtin Amerika toplumunun bazı tabakalarından araç olarak faydalanmak zarureti hissettiği zaman, artık askeri darbeler sonucunda iktidara gelmiş hükümetleri tanımayacağını bile ilân etmiştir. Ama pratikte Kenedi dahi bu vaadi ekseriya tutmamıştır. Dallas'ta silâh sesleri duyulduktan sonra, Bay Man kendini tamamen askeri darbeler organize etmeğe vermiş ve bu darbeleri uygulayanlar yığınların iradesini gözlerini kırpmadan çiğnemişlerdir. Brazilya'da Başkan Gulard hükümetinin devrilmesi bu cümledendir. Ve bu meselede hiç kimsede hiçbir şüphe bırakmamak istercesine, şimdi Başkan Conson ve onun Dominik'teki kumpanyası, burada 1963 Anayasasını ve bu yasanın prensiplerine göre kurulmuş hükümeti canlandırmak amacını güden hareketi ezmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. Yani «temsili demokrasi»nin büyük mücahidi yüzündeki maskeyi atmıştır. Dünya jandarması katkısız iğrenç çehresiyle karşımızdadır.

Pan-Amerikan politikası kriz devresine girmiş bulunuyor. Birleşik Amerika tarafından küçümsenen ve keyfi hareketlerle tüzüğü de çiğnenen Amerika Devletleri Teşkilâtı (ADT) çöküp dağılma durumundadır. Gerçekten, 6 Mayıs gecesi toplantısında, Birleşik Amerika bu teşkilâtın kumandası altında Dominik Cumhuriyetine Amerikalılararası bir askeri kuvvet gönderilmesi kararını geçirebilmek için gerekli oy sayısını büyük güçlüklerle toplıyabildi. Bu karar, Birleşik Amerikanın korsanca davranışlarını «legalize» etme aracından başka bir şey değildir. Fakat, Birleşmiş Milletler'de Küba temsilcisinin belirttiği gibi, Birleşmiş Milletler yasasına aykırı olan bu kararın her hangi bir geçerlilik gücü olamaz. Kaldı ki, kararın oylanmasında hiç kimseyi temsil etmiyen Dominik «temsilci»sinin oyu da sayılmıştır. Oysa, onun hükümeti, Başkan Conson'un da kendi ağızıyla ifade ettiği gibi, halk hareketi tarafından politik alandan silinip süpürülmüştür. Öte yandan aynı karar teşkilâta dahil beş memleket temsilcilerinin muhalefetine rağmen alınmıştır. Bir temsilci de, alınması gerekli ilk tedbirin Dominikten Amerikan askerlerinin çıkarılması olmak gerektiğine işaret ederek oylamada çekimser kalmıştır. Teşkilâta Birleşik Amerikanın teklifini destekliyen birçok hükümetler de, sonradan, kendi halklarının baskısı altında irkılmış, Dominik Cumhuriyetine asker gönderilmesine katılmanın maksada uygun olup olmayacağını düşünmeğe başlamışlardır.

Çok geçmeden, Amerikan ordusu tarafından hazırlanan, gönderilen ve savunulan faşist Cunta birliklerinin Amerika Devletleri Teşkilâtı aracılığı ile sağlanan ateşkes anlaşmasını da hiçe sayarak Santo-Domingo halkına tekrar ateş açmaları ve ortalığı salhaneye çevirmeleri üzerine, teşkilâtteki çatışmalar daha da şiddetlenmiştir. Böylelikle, meşhur 6 Mayıs kararının alınmasını sağlayan «çoğunluk» da erimiştir. Meksika ve Arjantin'de, hükümetleri, ADT-den, Amerikan emperyalizminin böylesine dikine ve hayâsızca manevralar çevirdiği bu meşum teşkilâttan çıkmağa zorlayan bir hareket başlamıştır. Amerikan emperyalizminin haince saldırı ve manevralarına, kıtanın Buenos-Ayres, Santiago, Montevideo, Rio-de-Janeyro, Karakas, Bogota, Meksiko, Panama, San Hoze v. s. gibi başkentlerinde geniş halk yığınlarının giriştiği muazzam protesto hareketleriyle verilen cevap Coni'lerin tekellerine ciddi bir ihtardır, ve Lâtin Amerika halklarının hiçbir zaman kendi kardeşlerinin katili olmayacaklarını göstermektedir.

Dominik'te olup bitenler, «İlerilik birliği» farfara programının demagojik deklârasyonlarını tükürük direğine mıhlamıştır. Barbar istilâcılar, bu programa göre Dominik'i bir yatırım alanı olarak elde tutabilme hırsıyla gözleri dönerek Santo-Domingo'yu bombalamaktan da çekinmediler; İspanyol-Amerikan kültürünün beşiği olan, Kolomb'un şanlı seyahatleri devrinde kurulan ve bağırında Amerikanın büyük kâşifinin mezarına da yer veren bu şehrin yarısını yakıp yıktılar. Santo-Domingo sokaklarında ve bombalanan evlerin yıkıntıları altında Dominik halkının nice civanmert evlâtları can verdiler. «İlerilik birliği» halkların birliği değildir. Onun kuruluş amacında yapıcılık da, hayatı yükseltmek de yoktur. Dolar'ın kanlı saltanatı ile Albay Vesin'in kırantalar güruhu, bu birliği, etrafa ölüm saçmak, yakıp yıkmak için kurmuşlardır.

IV

Dominik Cumhuriyetine Amerikan müdahalesine, oradaki Amerikan uyruklarının hayatını (hiçbir tehdit altında bulunmadıkları halde) savunmak gibi meşru görünüşlü bir bahane ile girildi. Fakat Amerikan donanmasının hemen harekete getirilmesi, Dominikte halk yığınları ile demokratik eğilimli askerlerin elbirliği sayesinde gerici kuvvetlerin bozguna uğratılmasının Vaşingtonda ne büyük bir telâş uyandırdığını apaçık gösterdi. İki yıl önce halk tarafından seçilen Parlâmento'nun kurduğu yeni Anayasacı hükümet Dominikte yönetimi ele aldı ve memleketin durumunu kontrol etmeğe başladı. Santo Domingo sokaklarında gerici Cunta'ya dayanan birlikleri hezimete uğratan silâhlı yığınlar, Osama kalesini ele geçirdiler ve gericiliğin son sığınağı olan San İsidro üssüne hücum hazırlığına giriştiler. İşte bu sırada, Başkan Conson, Dominik'e Amerikan askerleri çıkarılmasının, artık geniş ölçüler almış olan bu müdahale hareketinin, Santo Domingo'da hükümet bulunmaması ile bağlı olduğu yolunda bir demec verdi. Bu demektir ki, Dominik'e Amerikan müdahalesi, bu memle-

kette demokratik düzenin halk hareketiyle sağlanan zafer yolunda serbestçe gelişmesine engel olmak, Anayasa hükümetinin tekrar kurulmasını önlemek için yapılmıştır. Netekim, birkaç gün sonra, Amerikan yöneticileri yaptıkları müdahalenin bahanesini üçüncü defa değiştirmekten utanmadılar. Ve bu defa, Dominik Cumhuriyeti dışında hazırlanmış «komünist grupları»nın hükümet ve memleket üzerinde kontrol kurdukları iddiasını ileri sürdüler.

Emperyalizm, Trujillo saltanatı devrinin sona erdiği gerçeğini kabul etmek istemiyor. Memleketi otuz yıl boyunca kanlı diktası altında inleyen, tekellerin çıkarına ve kendi servetine servetler katmak için halkı soyan Trujillo ile gayet yakın bağalantısı olan emperyalizm, şimdi, demokratik hareketin gelişmesine rağmen, Dominik halkının artık asla boyun eğmeyeceği rejimin varlığını devam ettirmeğe çabılıyor. Bunun içindir ki, diktatörün öldürülmesinden sonra Amerikan emperyalistleri Dominik sahillerini donanmayla sararak demokratik gelişmenin yolunu kesmeğe yeltendiler. Yine bunun içindir ki, her şeye rağmen direnen halk sınırlı programa sahip liberal ve Anayasacı bir hükümetin kurulmasını sağlayınca, Amerikan emperyalistleri eski rejimin tekne kazıntısı döküntüleriyle anlaşma ve Anayasa ruhundaki barışçı gelişmeyi durdurmak maksadıyla bu unsurları âlet ederek hükümet darbesi hazırlama yolunu tuttular. Ve şimdi, Cunta güruhunu halkın tekrar hezimete uğrattığı günümüzde, Amerikan emperyalistleri daha önceki bol keseden deklârasyonlarını yırtıp atarak yine o güruhun imdadına koştular, yine ihanet ve soygun rejimini yaşatma gayretine düştüler.

Ne var ki, emperyalizmin bu hesaplarında da yanıldığı görülecektir. Dominik demokratlarının haklı olarak belirttikleri gibi, Nisan sonunda iç savaş sona ermiş, gerici Cunta güruhu üzerinde söz götürmez bir zafer sağlanmıştır. Şimdi yabancı müdahalecilere ve onların yerli uşaklarına karşı milli kurtuluş savaşı söz konusudur. Dominik halkı, yurdunun bağımsızlığını ve onun egemen bir devlet olarak varlığını silâh elde çalaçakmak savunmaktadır. Santo Domingo sokaklarında, eşit olmayan şartlar içinde kanlı bir savaş yürütmekte olan Dominikliler de, Viyetnam kurtuluşçuları gibi, harbin kendilerine dayatıldığı bütün halklar gibi, zaferi sağlamak ve bağımsızlık şartları içinde mesut geleceği yaratmak için canlarını da esirgemiyeceklerdir.

Dominik halkının nihai zafere inancının kaynağı sadece Santo Domingo sokaklarında çarpışan yurtseverlerin sarsılmaz azminden ibaret değildir. Bu halkın, servetlerini çarçur eden geleneksel soyguncular ve emeğini sömürenler yüzünden düştüğü trajik durum, bütün halkların acele ve güçlü bir dayanışmasına ihtiyaç gösteriyor. Dayanışma kampanyasının başlangıcında, emperyalistlerin silâhlı müdahale ve cinayetleri, genel infiali belirten bir şiddetle suçlandırılmış bulunuyor. Bütün halklar, Avrupa ve Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinden birçoğunun hükümetleri, Dominikteki Amerikan müdahalesine son verilmesini, bütün yabancı asker-

lerin bu ülkeden derhal çekilmesini istediler. Fakat, dünyanın bütün ilerici güçlerinin, sözleriyle değil de işleriyle demokrat ve yurtsever olanların, insanlığın başarılarını savunmağa hazır olan herkesin sadece protestolarla yetinmemeleri gerekir. Her halk, kendi hükümetinden, Dominik Cumhuriyeti emekçilerine maddi yardım işinin de organize edilmesi, kahraman Dominiklilere her bakımdan destek olunması için faydalı olabilecek bütün milletlerarası teşkilâtlara başvurmasını ısrarla istemelidir. Zira Dominik halkı şimdi bütün Lâtin Amerikanın davası, bütün halkların davası uğrunda çarpışmaktadır. Ve bütün dünyanın, bu kahraman halkın yardımına koşması doğru ve haklı bir harekettir.

Sert çelişmelerin düğümü

Yeryüzünün en dinamik ve «tutuşmaya hazır» bölgelerinden biri olan Yakın Doğu'daki olaylar sürekli olarak dünya kamuoyunun dikkat merkezinde bulunuyor. Burada milli kurtuluş, ilerilik ve barış kuvvetleriyle, emperyalizm, gericilik ve harp kuvvetleri arasında çetin bir politik mücadele oluyor. Son on yıl içinde Yakın Doğu'da başgösteren anlaşmazlıklar, birçok defalar doğrudan doğruya harp tehlikesi yaratan ciddi milletlerarası buhranlar halini aldı (1956'daki Süveyş buhranı, Batılıların 1958'de Lübnan ve Ürdün'ü işgale kalkışmaları, 1961-64 yıllarında İsrail sınırlarında Arap memleketleriyle askeri çatışmalar v. s.).

Bugünlerde barışsever halklar Irak'ın kuzey bölgesinde olup bitenleri endişeyle izliyorlar. Burada, Irak ordusunun, muhtariyet hakkı isteyen Kürtlere karşı tekrar askeri harekâta girişmesi sonucu olarak, bütün Yakın Doğu'da barışı ve güvenliği tehdit eden tehlikeli bir durum meydana geldi.

Yakın geçmişe kadar, Yakın Doğu'nun dünya politika ve ekonomisinde tuttuğu yer başlıca iki faktöre dayanıyordu: Elverişli stratejik durumu ve bazı tahminlere göre 20 milyar tondan fazla olan, yani kapitalist âlemin petrol rezervlerinin % 70'ini bulan muazzam petrol yatakları. Bölgenin stratejik önemi ve petrol, Birleşik Amerikanın ve öteki Batı devletlerinin dünyanın bu bölgesinde güttükleri saldırganlık politikasının başlıca etkenleridir.

Yakın Doğuda milli kurtuluş hareketindeki güçlü gelişme gözönüne alınmazsa, bugün bu bölge memleketlerinin milletlerarası politikadaki yeri doğru olarak anlaşılabilir. Yakın Doğu'nun ve her şeyden önce bu bölgede ana kitleyi teşkil eden Arap âleminin birçok devletleri bağımsızlıklarını elde etmişler, ve Yakın Doğu'da politik kuvvetlerin durumu ve milletlerarası ilişkilerin gelişmesi üzerinde, önemli milletlerarası problemlerin çözümü üzerinde büyük etkisi olan yeni ve başlıbaşına bir faktör haline gelmişlerdir.

Yakın Doğu ülkelerinde milli kurtuluş hareketinin ve politik durumu bugünkü safhası için karakteristik olan, bu memleketlerin ilerdeki gelişme yolları etrafındaki iç mücadelenin hızlanmasıdır. Bu ana mesele etrafındaki mücadele sürecinde oldukça açıklıkla iki esas eğilim belirmiş bulunmaktadır.

Birinci eğilim, anti-emperyalist ve anti-feodal devrimin tamamlanmasına, halk yığınları yararına ekonomik ve sosyal uyanış ve kalkınmanın başlıca ödevlerinin sistemli ve radikal tedbirlerle gerçekleştirilmesine, yani toprak meselesinin «toprak çiftçilerindir» prensipine göre çözümlenmesine, işçi sınıfının ve bütün emekçi yığınlarının durumunda köklü bir iyileşme sağlanmasına, devlet cihazının ve tek mil devlet yönetim sisteminin demokratizasyonuna yönelmiştir. Bu eğilim, en yakın bir gelecekte milli demokratik devrimin anti-kapitalist devrime yükselmesine, Yakın Doğu devletlerinin kapitalist olmıyan gelişme yoluna koyulmalarına imkân vermektedir. Yakın Doğu'nun çoğu bağımsız ülkelerinde bu eğilimin başlıca temsilcileri daha ziyade solcu ilerici demokratik güçler blokudur. Bu bloku, niceliği ve niteliği ile büyümekte olan işçi sınıfının ve köylülüğün ilerici kısmı, yurt-sever eğilimli milli burjuvazi ve bilhassa bazı memleketlerde halk yığınlarının milli kurtuluş savaşının başına geçen ilerici sivil ve asker aydınlar teşkil etmektedir.

Yakın Doğu'da bağımsız devletlerin politik gelişmesindeki ikinci eğilim, kapitalist düzenin yerleşmesi ve sağlamlaşması temeli üzerinde bazı sosyal-ekonomik ve politik reformlar yapılması çabasıdır. Bu eğilimin başlıca temsilcileri sağcı-gerici güçler blokudur. Bu bloku, sayıca çok olmıyan büyük milli burjuvazi, derebeyi ve ağa unsurlarının oldukça burjuvalaşmış bir kısmı ve keza sağcı burjuva nasyonalist çevrelerinin (bir kısım gerici subayların, memurların, küçük ve orta tüccarların) peşinden yürüyen çeşitli küçük burjuva tabakaları teşkil ediyor.

Gelişme yolu etrafında çetin sınıf mücadelesi Yakın Doğu'nun Birleşik Arap Cumhuriyeti ve Suriye gibi memleketlerinde bilhassa kuvvetle gelişti. Son zamanlarda bu memleketlerde, kapitalist elemanların, emekçi yığınlarını kapitalist ve yarı-feodal sömürme şekillerinin sınırlandırılması hedef tutan önemli sosyal-ekonomik dönüşümler gerçekleştirildi. Aynı mücadeleyi Sudan'da, Irak'ta, Yemen'de görüyoruz. Bu mücadelenin yankıları Yakın Doğu'nun Türkiye ve İran gibi en büyük memleketlerinde de gittikçe artan bir kuvvetle duyulmaktadır. Bu devletlerin kapitalist yolda yürüdükçe derinleşen ekonomik ve sosyal bunalımları, onların ekonomik ve sosyal kalkınma ihtiyacının ertelenmez ödevlerini çözmeye, emekçi yığınlarının yoksulluk içindeki yaşama şartlarını düzeltmeye kapitalizmin yetenekli olmadığını gösteriyor. Türkiye ve İran'da ilerici güçler, bu çıkmazdan kurtuluşu iç ve dış politikada radikal değişiklikler yapılmasında, köklü sosyal-ekonomik reformlarda, toplum düzeninin ve devlet cihazının demokratizasyonunda, kapitalist olmıyan gelişme yoluna koyulmakta görüyorlar. Radikal dönüşümler ve kapitalist olmıyan gelişme yolu fikirleri, sosyalizm fikirleri, geniş halk yığınları tarafından gittikçe daha büyük ölçüde destekleniyor.

Birleşik Amerika ve öteki Batı devletleri emperyalist çevreleri, Yakın Doğu ülkelerinde tutulacak gelişme yolları meselesi etrafında alıp yürüyen iç politika mücadelesini büyük bir dikkatle izliyorlar. Olayların geliş-

mesine her ne pahasına olursa olsun kendi yararlarına uygun bir yön vermeğe çalışan bu çevreler Yakın Doğu'da durumu yeniden gerginleştirmek için ellerinden geleni yapıyorlar.

Son zamanlarda SENTO üstüste özel toplantılar yaptı. Batı devletlerinin asker ve sivil yetkilileri, Yakın Doğu durumuyla ilgili olarak arka arkaya birçok danışma toplantıları yaptılar. Yakın Doğu problemlerinin gözden geçirildiği Londra, Paris, Bon görüşmelerini takibeden bu gizli toplantılardan önce, Amerika Başkanının özel temsilcisi Hariman, Devlet Sekreteri yardımcısı Talbot, bunların arkasından da Amerikan VI. Filosunun Komutanı Telâviv'i ve diğer bazı Yakın Doğu başkentlerini ziyaret ettiler. Ne hikmetse, yetkili Amerikan temsilcilerinin gezileri ile saldırgan SENTO bloku üyelerinin toplantıları, İsrail askeri kuvvetlerinin Ürdün sınırına yığılmasıyla, İsrail'in Arap memleketleri, özellikle Suriye sınırlarını ihlâl hareketlerinin sıklaşmasıyla, kuzey Irak'ta Kürtlere karşı askeri provokasyonlarla ve onlara karşı yeniden askeri harekâta girişilmesiyle ve Arap Yarımadası'nın güneyinde ayaklanan Araplara karşı İngiliz birliklerinin askeri harekâtı genişletmesiyle hep aynı zamana «asladı».

Bu durumda, başta Birleşik Amerika olmak üzere emperyalist devletlerin Yakın Doğu'ya karşı bir komplosu söz konusudur. Bu komplonun amacı, Yakın Doğu'da bağımsız memleketleri ve her şeyden önce bu bölgede halkların anti-emperyalist savaşının önünde yürüyen Arap devletlerini yeni sömürgecilik şartlarına boyun eğdirmek; Suriye, Sudan, Mısır ve diğer Arap ülkelerinde gerçekleştirilen devrimlerin başarılarını hiçe indirmek, onların anti-emperyalist savaşta dayanımlarının temelini baltalamaktır. Emperyalistler, Yakın Doğu devletlerinin içişlerine karışarak bu bölgedeki baltalama faaliyetlerine hız vermekle, dünya kamuoyunun dikkatini Güney Doğu Asyada Amerikanın giriştiği saldırganlık hareketlerinden uzaklaştırmağa çabalıyorlar.

Yakın geçmişin gerçekleri gösteriyor ki, Arap memleketlerinin ve bütün Yakın Doğu halklarının birleşik ve dayanışmalı bir cephe halinde hareket ettikleri her ahvalde, emperyalistler giriştikleri maceralarda yenilgiye uğratılmışlardır. Yakın Doğu ülkelerindeki bütün ilerici-devrimci güçlerin anti-emperyalist savaşta sosyalist âlemin ve milletlerarası işçi hareketinin desteğine dayanan birliği ve beraberliği emperyalizm ve gerici kuvvetler üzerinde sağlayacakları zaferin garantisidir.

«Barış ve sosyalizm problemleri» dergisinin bu sayısında, Yakın Doğu'nun bazı memleketlerinin – Türkiye'nin, İranın ve Irakın – politik durumunu ve milli kurtuluş hareketindeki gelişmenin yeni eğilimlerini tahlil eden yazılar yayınlıyor.¹⁾

¹⁾ «İran – durum ve perspektifler» başlıklı yazıyı gelecek sayıda yayınlıyacağız.

Türkiye: Gelişme yolları

Yakub Demir, Ahmet Akıncı

Türkiye 50 yıldır ki kapitalist yolda yürüyor, fakat açık gerçekler kapitalizmin toplumumuzun en önemli sosyal-ekonomik meselelerini çözemediğini, ülkemize hızla gelişme imkânı sağlamadığını gösteriyor. Türkiyemiz bugün hâlâ ekonomik ve askeri bakımdan emperyalist devletlere bağlı geri kalmış bu memlekettir. Milli gelirinden yılda insan başına ancak 160 dolar düşüyor. Memlekette tesadüfi gelirlerle yaşayan bir buçuk milyon tamamen işsiz, birkaç milyon da yarı işsiz vardır. Halkımızın % 60-ı okuma yazma bilmiyor. Bugün Türkiye yabancı devletlere 2 milyar dolardan fazla, yani 21.5 milyar TL borçludur. Bu miktar, ülkemizin bütün altın ve döviz yedeklerini birkaç misli aşılıyor. Dış ticaret açığı 1961 yılında 162,3 milyon dolar, 1962 yılında 238 milyon dolar, 1963 yılında 320 milyon dolar, 1964 yılında (altı ayda) 126 milyon dolardır.

27 Mayıs 1960 hükümet darbesinin başlıca sebeplerinden biri de, ülkemizin kapitalist gelişme yolunda sürüklendiği derin ekonomik ve sosyal-politik buhrandı. Fakat ordu tarafından yapılan bu hükümet darbesi buhranı çözemedi. Bu şartlar altında Türkiye'nin ilerdeki gelişme yolları üzerinde bugün Türk toplumunun geniş çevrelerinde ve basında gittikçe daha sık durulmaktadır. Ülkemiz, ilerde de emperyalist devletlerin mâli, ekonomik ve politik bağımlılığında kalarak kapitalizm yolunda mı yürümelidir, yoksa başka bir gelişme yolu mu tutması gerekir?

Burjuva partilerinin liderleri ve burjuva ideologları, kapitalizm yolundan gelişmenin Türkiye'ye en uygun yol olduğunu iddia etmektedirler. Açık gerçeklere rağmen, kapitalizmin Türk halkına sözde refah getirdiğini, yığınların çıkarlarına en uygun yol olduğunu söylüyorlar.

Ülkemizin ilerici güçleri, özellikle Türkiye Komünist Partisi başka bir yol, kapitalist olmayan gelişme yolunu ileri sürüyorlar. Bu güçler ülkemizin geleceğini sosyalizmle bağlamaktadırlar. Fakat Türkiye Komünist Partisi, ilerici güçler, ülkemizin şimdiden doğrudan doğruya sosyalizm kuruluşuna geçmesi için gereken objektif şartların, temelin henüz mevcûd olmadığı fikrindedirler. Türkiye'de, sosyalizm kuruluşuna geçilmesi için, memleket ekonomisinin hızla kalkınmasını köstekleyen bütün engellerin ortadan kaldırılmasını ve sosyalizmin kurulması için gereken şartların yaratılmasını sağlayacak belli bir geçiş dönemi gerektir.

Kanaatimizce, Türkiye'de, kapitalist gelişmesinin devamını durdurmak ve kapitalist olmayan gelişme yoluna girmek için gereken objektif şartlar

meydana gelmekte, olgunlaşmaktadır. Böyle bir dönemi kolaylaştıran ekonomik etkenlerden biri, ülkemizde bütün sanayi üretiminin yarısından fazlasını veren büyük bir devlet sektörünün mevcûd olmasıdır. Devlet sektörü ülkemizde şimdilik kapitalizmin gelişmesine hizmet etmektedir. Bu bir kapitalist devlet sektörüdür. Fakat bu sektör demokratikleştirilip, onun kapitalist niteliği değiştirilirse, devlet sektörü, Türkiye'nin kapitalist olmayan gelişme yolundan gelişmesinde ekonomik temel olabilir.

Politik nitelik taşıyan önemli etkenlerden biri de Türkiye'de, politik güçler dengesinin değişmesi, ülkemizin kapitalist olmayan yoldan, sosyalizm yolundan gelişmesini isteyen ilerici güçlerin gittikçe artmasıdır. Sosyalist ülkelerin, kapitalist olmayan gelişme yoluna giren kurtuluşlarına yeni kavuşmuş bağımsız Asya ve Afrika ülkelerinin ekonomik ve politik alanda elde ettikleri başarıların etkisi altında sosyalizm fikri ülkemizin geniş halk yığınları arasında hızla yayılmaktadır. Türkiye'nin sosyalizme doğru yönelmesi ve kapitalist olmayan yoldan gelişmesi fikrini bugün Türkiye'de yalnız işçi sınıfının öncü kolu değil, Türkiye İşçi Partisinde, Sosyal Demokrat Partisinde ve Cumhuriyet Halk Partisinin solcu kanadında büyük nüfuzu olan geniş ilerici aydınların tabakaları da savunmaktadır. Sosyalizm ve kapitalist olmayan gelişme yolu ilkeleri, üniversite hareketinin önemli bir kısmı tarafından da destekleniyor.

Milli kurtuluş ilkelerinin ordu içindeki etkisini de belirtmek gerektir. Ordunun yurtsever subayları memleketin bugünkü durumu karşısında memnuniyetsizliklerini açığa vuruyorlar. Yurtsever subaylar, Türkiye'nin kalkınması ilkelerinin, ordunun 27 Mayıs 1960 da uğrunda hükümet darbesi yaptığı ilkelerin gerçekleştirilmediği inancındadırlar. Bunun için bu subayların çoğu, ilerici aydınların ve işçi sınıfı temsilcilerinin ileri sürdüğü demokratik reform ve istekleri desteklemektedirler.

Böylece, bugün Türkiye'de politik güçlerin dengesi, kanımızca, gelecekte, ilerici güçlerin önünde, emperyalizmle bağlı gerici güçleri ülkenin idaresinden uzaklaştırmak, halkçı demokratik bir idare kurmak, düzenin demokratikleştirilmesini sağlamak ve demokratik dönüşümleri gerçekleştirmek imkânını, yani kapitalist olmayan gelişmeye *politik* şartlar hazırlamak imkânını açmaktadır.

Türkiye ve benzeri ülkelerde kapitalist olmayan gelişme yolu meselesi çok bileşik ve az araştırılmış bir problemdir. Bu mesele inceden inceleme ve her yönden tahlile muhtaçtır. Bu yazımızda biz, meseleyi genel olarak ele almağa ve kapitalist olmayan gelişme yoluyla ilgili olarak Türkiye'nin en aktüel meseleleri üzerinde durmağa çalışacağız.

Toprak meselesi

Köy ekonomisi, ülkemiz ekonomisinin başlıca koludur. Çalışan halkın % 75-nden çoğu ziraatle uğraşır. Memleketin milli gelirinin yarısından fazlasını ve ihracatımızın % 75-80-nini köy ekonomisi sağlar. Fakat, köy

ekonomisi, Türkiye ekonomisinde çok önemli bir yeri olmasına rağmen, az gelişmiştir. İşlenmeğe elverişli on binlerce hektar topraktan faydalanılmaz. Ülkemizde işlenir topraklar 23 milyon hektardan biraz fazladır. İşlenir toprakların % 60'ndan fazlası büyük toprak sahiplerinin mülküdür. Türkiye'de, işlenir toprakların % 44-ne sahip olan büyük toprak sahiplerinin sayısı yakın zamana kadar 76 bini (bütün büyük toprak sahiplerinin % 2,6-sı) kadardır. 773 bin fakir köylü ailesinin (köylü ailelerinin % 30,6-sının) elinde yalnız 836 bin hektar toprak vardır. Türk köylüsünün büyük bir çoğunluğu – 489 bin aile – topraksızdır, köy proleterleridir. Topraksız ve az topraklı köylülerin çoğu, Türk işçi sınıfının yedek ordusu, şehir sanayi proletaryasının başlıca kaynağıdır.

Milli Kurtuluş, anti-emperyalist (1919–1923) devriminden sonra idareye gelen burjuva hükümetleri, Türk köyündeki feodal ve yarı-feodal toprak münasebetleri kalıntılarını tamamen yoketmediler.

Feodal ağa toprak mülkiyetiyle sıkı sıkıya bağlı bulunan burjuvazi, köylü yığınlarının ekonomik isteklerini elde etme çabalarına, toprak reformunun gerçekleştirilmesine karşı koydu. Uzun yıllar Türkiye'de bir toprak meselesinin varlığını kabul etmek bile istemedi. Ülkede ve özel olarak köyde sınıfları ve sınıf mücadelesini inkâr etti. Cumhuriyet Halk Partisinin Programında Türk halkı şöyle târif edilmiştir:

«Biz Türk halkını çeşitli sınıfların toplumu olarak değil, bir bütün olarak kabul ediyoruz. Küçük çiftçiler, küçük esnaflar, işçiler, serbest meslek sahipleri, sanayiciler, büyük toprak sahipleri, mütaahhitler, küçük ve büyük tüccarlar Türk toplumunun başlıca emekçi gruplarıdır. Bu grupların her birinin emeği, öteki grupların ve bütün toplumun yaşaması ve refahı için zaruridir.»

Böylece, Türk burjuvazisi emekçilerin sınıf şuurunu körletmek ve burjuva toplumunu sarsan sınıf mücadelesini bastırmak istemiştir.

Türk burjuvazisinin büyük toprak mülkiyetini sınırlandıracak tedbirler almaması ve adaletli bir tarım reformu yapmamasının tabii bir neticesi olarak kapitalist üretim münasebetleri köye giremedi, kuvvetli feodal ve yarı-feodal münasebet artıkları kaldı.

Tarım meselesi Türkiye'de bugüne kadar çözülememiştir. Ülkemizde büyük feodal mülkiyetini yokederek sanayide ve köy ekonomisinde üretim güçlerinin gelişmesine yol açacak bir toprak reformu yapılmamıştır. Hükümetin köy ekonomisi alanında aldığı bazı tedbirler, köyün durumunu değiştirmedi. Kanaatimizce, ekonomimizin hızla gelişmesinin sağlanmasında başlıca önem taşıyan tarım meselesinin kökten çözülmesi ilk önce şu esas meselelerin çözülmesini gerektirir: Büyük toprak mülkiyeti ortadan kaldırılmalı ve kamulaştırılan topraklar topraksız ve az topraklı köylülere dağıtılmalıdır. Büyük toprak sahiplerinin kamulaştırılan topraklarının elverişli sahalarda kooperatifler ve devlet çiftlikleri kurulmalıdır; rant-ıcar münasebetleri köylü yığınlarının yararına uygun olarak ayarlanmalıdır.

Ülkemizin bugünkü şartlarında, Türk köyündeki gelişmeler ancak köklü bir toprak reformunu ve emekçi yığınlarının çıkarlarına uygun başka köklü sosyal-ekonomik dönüşümleri öngören kapitalist olmıyan gelişme yoluyla çözülebilir.

Sanayileşme problemleri ve devlet sektörü

Türkiye'de milli sanayi işletmeleri kurmak yolunda atılan ilk önemli adımlar, Milli Kurtuluş (1919–1923) burjuva devriminin zaferinden sonraki yıllara rastlar. Burjuva devriminin başlıca amacı, yarı feodal, yarı sömürge niteliğinde olan Türkiye'yi bağımsız bir burjuva devleti haline getirmektir. 1919–1923 burjuva devriminin ilerici karakteri de o zaman için tarihi olan bu ödevini yerine getirmesindedir. Burjuva devrimi, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesine yol açtı. İktidara gelen milli burjuvazi, yabancı kapitalistlerin ülkenin ekonomik hayatına karışmaları imkânlarını sınırlandırmak, etatizm politikası yardımıyla kendi mevzilerini, memleketin bağımsızlığını sağlamlaştırmak istiyordu. Etatizm, bir yandan devletin ekonomik hayata karışması, öte yandan da özel sermaye teşebbüslerinin teşvik edilmesiyle karakterize edilir. Etatizm, ülkemizin geriliğinden, Türk burjuvazisinin, henüz ilk adımlarını atan milli sanayie büyük sermaye yatırımları yapmaktan korkmasından ve memleket ekonomisinin gelişmesini sağlayabilecek sanayi kollarının meydana getirilmesi zorunluğundan doğmuştur. Milli burjuvazi etatizm politikası yoluyla, milli sanayiye bazı önemli kollarını kurmak için bütün milli gelir kaynaklarından faydalandı. Milli önemi olan bütün işletmeler (maden ocakları, demiryolları vb.) yabancı kapitalistlerden alınarak devletleştirildi. Devlet gücü ve devlet sermayesinin yardımıyla büyük sanayi ve köy ekonomisi işletmeleri kuruldu. Türkiye ekonomisinde önemli bir devlet sektörü meydana geldi.

Türk burjuvazisi, etatizmi bütün halkın «refahını» sağlayan bir sistem olarak göstermeğe çalışır. Burjuva iktisatçıları, devletleştirilen işletmelerin «halk mülkiyeti» niteliği taşıdığını, «kapitalizmle savaş demek olan etatizmin hakiki bir devlet sosyalizmi» olduğunu iddia ederler. Gerçekte, milli burjuvazinin güçlenmesinde ve kapitalizmin gelişmesinde önemli rol oynayan etatizmin hayata geçirilmesi, her şeyden önce burjuvazinin çıkarlarına uygundu. Bunu Atatürk de dolaylı olarak kabul etmiş, şöyle demişti:

«Bugün Türkiye'nin gerçekleştirdiği devletçilik, XIX. yüzyılın sosyalist düşünürlerinden alınmamıştır. Bizce, devletçiliğin temeli, özel teşebbüs ve özel faaliyet olmalıdır; fakat büyük milletin ve geniş ülkemizin bütün ihtiyaçlarını gözönünde tutarak ekonominin devlet tarafından kontrolü gerektir.»

Burjuvazi etatizmden, halk yığınlarının zararına olarak kârlarını artırmak ve politik mevzilerini kuvvetlendirmek için faydalandı. İkinci Dünya Harbinden sonra, etatizm devrinde oldukça kuvvetlenen burjuvazinin çıkarları,

etatizm politikasıyla çatışmağa, çelişmeğe başladı. 1950 yılından sonra etatizm politikasından uzaklaşma eğilimleri belirdi. İlk Menderes kabinesinin programında «devletin ekonomik hayata karışmasının mümkün olduğu kadar sınırlandırılması, özel faaliyetin azami miktarda genişletilmesi gerektiği» belirtiliyordu. Menderes hükümetinin «her mahallede bir milyoner» politikasının temeli, devlet sektörünü tedricen yoketmek prensipine dayanıyordu. Büyük burjuvazi devletin ekonomik hayata girmesini sınırlandırmak için yabancı sermaye ile bağlanma yollarını arıyordu. Büyük Millet Meclisi 1951'de «Yabancı sermaye yatırımlarını teşvik» kanununu kabul etti. Amerikan sermayesinin «yardımı» ile «Türkiye sanayi kalkınma bankası» kuruldu. Daha sonraları yabancı ve yerli sermayenin katılmasıyla yeni karma şirketler kuruldu. Böylece Türk ekonomisi yavaş yavaş Amerikan, Batı Alman tekellerinin ve başka tekellerin boyunduruğu altına girdi.

Bugün ekonomimizin ana kollarına baskı yapan yabancı sermaye, yerli büyük sermaye ile ortaklaşa devlet sektörünü yutmaya çalışıyor. Kemalist devriminin başlıca kazançlarından sayılan devlet sektörü, bugün ortadan kaldırılma tehlikesiyle yüzyüzedir. Devlet sektörünün verimli olmadığından sık sık söz eden idareci çevreler artık açıktan açığa özel sektörü destekliyorlar. Ülkemizde büyük özel sermaye ile devlet sermayesinin kaynaşması seyri gittikçe daha açık bir şekil alıyor. Devlet, özel sermayenin etkisi altına gittikçe daha çok giriyor. Özel sermayenin, devlet sermayesi ile kaynaştığını gösteren örneklerden biri, Ereğli demir-çelik kombinasıdır. Resmî açıklamalara göre, buraya yatırılan sermayenin % 51-i devletin, geri kalan kısmı ise çeşitli Türk ve Amerikan Anonim Şirketlerindedir. Fakat, daha Menderes zamanında kabul edilen özel bir kanunla bu işletme, özel işletme sayılmış ve devlete onu kontrol hakkı tanınmamıştır.

Etatizm politikası, genel olarak memleket ekonomisinin gelişmesinde olumlu bir rol oynamıştır. 1930 yıllarında Birinci beş yıllık sanayi kalkınma plânına uygun olarak, Kayseri ve Nazilli dokuma kombinaları ve başka sanayi işletmeleri kuruldu. O sıralarda Türkiye, sanayi gelişme seviyesi bakımından Yakın ve Orta Doğunun en ileri ülkesi haline gelmişti. Fakat başlayan sanayileşme, esas itibarıyla yalnız hafif sanayi kollarının gelişmesiyle kaldı. Memleketin sanayileşmesine temel olacak ve ekonomik bağımsızlığımızı sağlayacak ağır endüstri kurulmadı.

Zengin ham madde kaynaklarına sahip olan 30 milyonluk Türkiyemiz için sanayileşmek, ağır sanayi işletmeleri kurmak hayati bir zarurettir. Bugün bu, toplumumuzun çözüm bekleyen en önemli sorunlarından biridir. Ağır sanayi işletmelerinin kurulması, ancak devlet sektörünün genişletilmesi, kuvvetlendirilmesi, çağdaş teknikle donatılmasıyla mümkündür. Başlıca üretim güçlerinin yoğunlaştığı devlet sektörü, özel sektöre tâbi, onun eki olmamalıdır.

Türkiye Komünist Partisi, devlet sektörünü ta baştanberi desteklemiş ve savunmuştur, onun genişletilip kuvvetlenmesi üzerinde durmuştur. Partimi-

zin doküman ve kararlarında birçok defalar belirtilmiştir ki, *Türkiye Komünist Partisi, devlet sektörünü, onun geliştirilmesi, kuvvetlendirilmesi işini, memleketin ekonomik ve politik bağımsızlığı üzerinde yapacağı etkiler açısından ele almış, onu halkın gözünden düşürmek isteyenlere karşı mücadeleyi önemli bir vazife saymıştır.*

Gelecekte, devlet sektörünün gelişmesi ve ekonomimizin kalkınması imkânları ancak Türkiye'nin bugün uyguladığı politik hattın temelden değişmesi ve köklü demokratik dönüşümler yoluna girilmesiyle gerçekleşebilir. Böylece, durmadan genişleyen ve yeni bir nitelik kazanan devlet sektörü emekçi yığınlarının çıkarlarına uygun olarak üretim güçlerinin orantılı gelişmesini sağlayabilir.

Yabancı sermaye meselesi

Askerî, teknik, ekonomik «yardım», borç ve krediler, bankalar ve dış ticaret sistemi, devlet yatırımları ve özel yatırımlar yoluyla ülkemize giren yabancı sermaye, acı bir geçmişi hatırlatır. Türkiye ağır «kapitülasyonlar» devrini yaşamıştır. «Truman doktrini» ve «Marşal plânı»nın yüklediği borçları hâlâ ödüyoruz. Memleketimiz bugün de yabancı sermaye için bir sömürme alanıdır. Amerika, Batı Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka v. b. ülkelerin çeşitli özel kumpanya ve firmaları, tekelci kârlar elde etmek amacıyla birbirleriyle yarışıyorlar. Gerici çevreler, tekelci yabancı sermayenin ülkemize serbestçe girebilmesi için gereken bütün kolaylıkları gösterdiler. Menderes idaresi zamanında kabul edilen özel kanunlarla, yabancı sermayenin ekonomimizin bütün kollarına kolayca girebilmesi sağlandı. Yabancı sermayeye özel haklar tanındı. Yabancı sermayenin bütün kârlarını döviz olarak memlekette serbestçe çıkarması için özel bin kanun kabul edildi. Yabancı sermayenin baskısı altında, Türk lirasının kıymeti üç mislinden fazla düşürüldü. Zamanında 2.80 TL değerinde olan bir Amerikan doları, bugün resmi kur üzerinden 9 TL, karaborsada ise 10 TL-dan çok fazladır. Bunun sonucu olarak, Türkiye'nin o zamana kadarki borçları otomatikman üç mislinden fazla arttı, ve bu, memleketteki enflasyonu büsbütün artırdı.

Millî menfaatlerin zararına ve Atatürk'ün «yurtta sulh, cihanda sulh» parolasına aykırı olarak, Türkiye bugün NATO ve SENTO'nun üyesi, Yakın ve Orta-Doğuda emperyalizmin desteğindedir.

Milyarlarca borcuyla emperyalist harp arabasına koşulan ülkemiz, 500 bin kişilik bir ordu beslemek, bütçe gelirlerinin % 40-ndan fazlasını dolaylı ve dolaysız olarak askerî masraflara ayırmak zorundadır. Emperyalizm, kumandasına da karıştığı ordumuzu Kore halkının millî kurtuluş savaşını ezmek için kullandı. Süveyş krizi günlerinde, ülkemizi bir harp alanı haline soktu. 1963-de Kıbrıs halkının bağımsızlık mücadelesini bastırmak için emperyalizm Türkiyeden NATO-nun askerî üssü olarak faydalandı.

Memleketimizin, millî menfaatlerimize, coğrafi ve ekonomik özelliklerimize uygun olarak, üretim güçlerini geliştirmesine imkân verecek karşılıksız

mali yardıma, investismanlara ve kredilere ihtiyacı vardır. Bu yardım memleketin ekonomik kalkınmasını gerçekten sağlayabilir. Böyle bir yardım, aynı zamanda Türkiye'ye, kredi aldığı ve şimdi yok pahasına satmak zorunda kaldığı kromu, tütünü, pamuğu, tiftiği ve birçok tarım ürünlerini elverişli fiyatlarla satın alacak bütün memleketlerle karşılıklı fayda ve eşit hak esasına dayanan bir ticaret geliştirme imkânı verebilir. Böyle bir yardım sayesinde Türkiye dengeli bir dış ticaret sistemi kurarak, her yıl dış ticaret bilançosunda beliren milyonlarca açığı önlemiş olur.

Devletlerarası karşılıklı münasebetlerde gerçekten ivazsız yardım pratiği vardır. Türk halkı, ekonomik bağımsızlık uğrunda mücadelesinin en çetin günlerinde büyük komşumuz Sovyetler Birliği tarafından memleketimize yapılan, ilk beş yıllık (1929-1933) kalkınma plânı genel tutarının % 33-ü miktarındaki faizsiz garantili kredi şeklindeki cömertçe yardımı iyi bilir. Zamanında «ölmez Türk-Sovyet dostluğunun yıkılmaz âbideleri» diye anılan Nazilli ve Kayseri döküme kombinaları bu yardımla kuruldu. Bu yardım, zamanında memleketimize politik ve ekonomik bağımsızlık sağlıyan, gerçekten kardeşçe, karşılıksız bir yardımdı. Bu yardım, bize, Atatürk'ün «Karagün dostumuz» dediği ve halkı dünyada ilk olarak kapitalist düzenini, insanın insanı sömürmesini yok eden, sosyalist düzeni kuran, halklara milli kurtuluş, sosyalist devrimleri yolunu açan, büyük Lenin'in diyarından gelmiştir.

Birkaç yıl önce yine Sovyetler Birliğinin yardımıyla memleketimizde bir soda ve büyük bir cam fabrikası kurularak işletmeye açıldı.

Eğer İkinci Dünya Harbinden sonra Türkiye emperyalist blok ve paktlara girmeseydi, iki komşu ülke arasındaki dostluk münasebetleri bozulmasaydı, memleketimizde kimbilir daha böyle nice fabrikalar kurulacaktı.

Assuan barajı gibi bir hidroteknik kompleks, veya birleşik Arap Cumhuriyetinde, Irakta, Cezayirde, Suriyede, Birmanya'da, Pakistanda, Endonezyada ve daha birçok ülkelerde Sovyetler Birliğinin kardeşçe yardımlarıyla kurulan işletmeler Türkiye'de kurulamaz mıydı?

Böyle bir yardım ve kredi, Demokratik Almanya Cumhuriyetinden, Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyetinden, Polonya, Romanya, ve Bulgaristan Halk Cumhuriyetlerinden v. b. sosyalist ülkelere de sağlanabilirdi.

Türkiye'nin milli menfaatleri, memleket ekonomisinin tekelleri yabancı sermayenin kısılcısından kurtulmasını, tarafsız bir politika uygulanmasını ve bütün memleketlerle, bu arada sosyalist ülkelere karşılıklı çıkar ve eşit hak esasına dayanan ekonomik işbirliği ilişkileri kurulmasını istiyor.

İşçi sınıfı ve Milli Demokratik Cephe

Bugün ülkemizin en karakteristik özelliği, son yıllarda işçi hareketinin hızla gelişmesidir. Bugün Türkiye'de 2.5 milyona yakın işçi vardır. Bunların 700 binden fazlası sendika üyesidir. Türk işçisi sosyal, ekonomik ve politik

hakları uğrunda savaşıyor. Baskı, polis terörü, provokasyonlar onu yıldırıyor. Yiğın grevleri, mitingler ve gösteriler bugün ülkemiz hayatının tabii olayları haline aldı. Memleketimizde tek legal politik işçi teşkilâtı olan Türkiye İşçi Partisinin doğuşu, son zamanlarda Türkiye işçi hareketinde görülen büyük ileri hamlelerin bir yansımasıdır. Bu Parti, devlet idaresinin demokratikleştirilmesi, tarım reformunun gerçekleştirilmesi, ve ülkemizin kapitalist olmanın gelişme yoluna girmesi şartı olarak emekçi yığınlarının (bu arada köylü yığınlarının) teşkilâtlandırılmasını amaç edindiğini ilân etmiştir.

Burjuvazi, işçi hareketini parçalamak, yabancı olan burjuva ideolojisini işçi sınıfına aşılacak için her çareye başvurmaktadır.

Türkiye'de 700 binden fazla üyesi olan sendikaların önemli bir kısmı, Türk-İş'e bağlıdır. Türk-İş'in yönetici kadrosu, burjuva partilerinin ve aynı zamanda Amerikan sendikalarıyla Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu liderlerinin etkisi altındadırlar. 1964 yılında Türkiye'nin birçok bölgelerinde işçiler grev ilân etmişler, bazı yerlerde de yeni grev hazırlıklarına başlamışlardır. Bu sırada Türk-İş'in yönetim kurulu, Kıbrıs buhranı devam ettikçe grevlerin durdurulması ve yenilerinin yapılmaması kararını aldı. Fakat alınan bu karara rağmen, işçiler grevlerine, Kıbrıs buhranının en şiddetli anlarında bile devam ettiler. Sonunda Türk-İş yöneticileri, grevlerle ilgili kararı değiştirmek zorunda kaldı.

Türkiye'nin bugün izlediği politikanın temelden değişmesi ve ülkenin demokratik, devrimci dönüşümler yoluna girebilmesi için gereken şartlardan biri, Türk toplumunun bütün ilerici güçlerinin Milli Demokratik Cephe'de birleşmeleri ve gerici Ürgüplü-Demirel hükümetinin yerini milli demokratik bir hükümetin almasıdır.

Bugün Türkiye'de bir Milli Demokratik Cephe kurulması mümkün müdür? Ülkemizde bu cephenin genel istemlerini gerçekleştirebilecek ve ülkeyi kapitalist olmanın gelişme yoluna götürebilecek güçler var mıdır?

Türk komünistleri bu soruyu olumlu yönde cevaplandırmaktadırlar. Biz bu soruya, yalnız işçi sınıfının – bütün gücüyle gericilerin, tekellerin ve emperyalizmin karşısına dikilen toplumumuzun en kararlı, en devrimci gücü olan sınıfın – aktifleşmesine ve gelişmesine değil, aynı zamanda Türk burjuvazisi içindeki esas çelişmelerin tahlinine dayanarak evet diyoruz.

Türkiye'de kapitalizm gelişmesiyle paralel olarak tedrici bir üretimin ve sermaye konsantrasyonu seyri, büyük sermaye birliklerinin, kendine özgü Türk tekellerinin meydana geldiği görülmektedir. Bu çeşit birleşmelere örnek olarak İş Bankasını gösterilebilir. Bu banka, 35 büyük işletmenin, şirketin hisse senetlerine sahiptir ve 4 sigorta şirketini kontrolü altında tutmaktadır. Yabancı ülkelere – İskenderiyede ve Lefkoşede iki şubesi, Frankfurt (Mayn)'da (Batı Almanya) iki ajanlığı vardır. Büyük Türk sermayesinin temsilcileri Vehbi Koç, Taşkent, Bayer, Avunduk, Selek, Burla, Benli, Daniş Koper, Demirel ve başkaları gibi temsilcileri milli gelirimizin % 38-ni ceplerine indiren mutlu bir azınlıktır. Bunlar, yabancı tekelleri

sermaye ile ortaklaşa memleket ekonomisinin ana kollarını kontrolleri altına almaya çalışmaktadırlar. Bu büyük sermaye kodamanları, kendi sınıfı pozisyonlarını daha da kuvvetlendirmek için Amerikan emperyalizmiyle anlaşmaktan, ülkemizin milli çıkarlarını satmaktan çekinmemektedirler. Bunlar Mehmetciklerimizi Korede ölüme mahkûm edenler, 1960 Nisanında Üniversite gençliğine, 1965 Martında da Zonguldakta işçilerimize karşı «ateş aç» emrini verdirenler, ülkemizi milli çıkarlarımız zararına emperyalist bloklara, NATO'lara, SENTO'lara sokanlardır.

Küçük bir büyük burjuva tabakası, emekçi yığınlarını amansız bir şekilde sömürmektedir. Bu tabaka aynı zamanda, küçük ve orta burjuvazinin de çıkarlarını baltalıyor. Memlekette yabancı tekelci sermaye ile sıkıca bağlı büyük burjuvazi ile küçük ve orta halli milli burjuvazinin geniş tabakaları arasında keskin çelişmeler olduğu bugün tereddütsüz söylenebilir. Büyük burjuvazi yeniliklere, reformlara karşıdır, Milli Demokratik Cephe'nin isteklerini hiçbir zaman kabul etmez. Ülkemizin ilerici güçlerinin bugün bir numaralı ödevi, bu burjuvazinin halk aleyhtarı, emperyalist niteliğini açıklamak, ona karşı savaşımdır.

Tekelci burjuvazinin ve yabancı tekellerin rekabetine dayanma gücü gösteremiyerek bugün daimi bir dağılma, tabakalaşma süreci içinde bulunan milli burjuvazinin çoğunluğu, Milli Demokratik Cephe'ye girebilir, girmelidir. Yabancı tekelci sermaye ve emperyalizm tarafından yokedilmek tehlikesi, milli burjuvaziyi, emekçi yığınlarının yenilik ve sosyal adalât isteklerini desteklemeye zorlamaktadır. İşte bundan dolayıdır ki, milli burjuvazinin küçük ve orta tabakaları, iki yönlü, tereddütlü ve sebatsız bir karakter taşımalarına rağmen, Demokratik Milli Cephe'nin aktif gücü, proletaryanın ve bütün emekçi yığınlarının emperyalizme ve büyük burjuvaziye karşı savaşlarında müttefiki olabilir.

Bugünkü şartlar altında, milli burjuvazinin gerici çevrelerle ve emperyalizmle bağlı olmayan yurtsever tabakaları, özellikle ilerici aydınlar, üniversite gençliği, ordunun yurtsever subayları memleketin aktif politik güçleridir. Bu sosyal tabakaların birçok temsilcileri işçi sınıfı ile beraber, milli bağımsızlık ve sosyal dönüşüm isteklerini desteklemektedirler. Reformlar, özellikle tarım reformu uğrunda savaş, işçi sınıfıyla köylü yığınları arasında Demokratik Milli Cephe'de birlik yaratılması için reel şartları yaratmaktadır.

Türkiyede köylü yığınları milli hareketin büyük bir potansiyel gücüdür. Köylü hareketi bizde henüz zayıftır, doğru. Fakat bu hareket artık başlamıştır. 1963 yılında Adana'da topraksız köylüler ve tarım işçileri protesto yürüyüşü yaptılar. 1964 yılı başlangıcında Urfa vilâyetine bağlı Siverek bölgesinde tarım reformunu destekliyen köylülerin bir mitingi oldu. Memleketin başlıca tütün üretimi bölgelerindeki köylülerin memnuniyetsizliği (örneğin, 1965 Şubatında, Akhisar ve Adıyamanda köylü yürüyüşleri ve mitingleri) gittikçe artmaktadır. Bu bölgelerdeki köylü yığınları bütün

ticaretinin millileştirmesi ve tütün alış fiyatlarının artırılması isteğini ileri sürmüşlerdir.

Böylece bugün Türkiyede, anti-emperyalist, anti-feodal cephenin kurulması için reel, objektif şartlar mevcuttur. Bu cephenin temeli, işçi sınıfıyla köylüler ve orta halli şehir ve köy tabakaları, özellikle ilerici aydınlar arasındaki birlik olmalıdır. Hattâ denebilir ki, bu cephe, emekçi yığınlarının, her şeyden önce işçilerin, üniversitelilerin ve ilerici aydınların teşebbüsüyle «aşağıdan» kurulmaya başlamıştır. Bu, özellikle, ağır çalışma şartlarını protesto amacıyla 1965 Martında grev yapan Zonguldak maden işçilerinin haklarını savunan ilerici güçlerin yığın hareketlerinde kendini gösterdi. Hükümetin, işçilere ordu birlikleriyle saldırması, bütün memlekette büyük bir nefret yarattı.

Grev yapan işçiler, yalnız işçi sınıfının partileri ve sendikalarca değil, aynı zamanda ilerici aydınlar, Milli Türk Talebe Birliğine giren bütün talebe dernekleri ve İstanbuldaki bazı talebe birlikleri tarafından desteklenmişlerdir. Bu teşekküller, işçilerle dayanışmalarını belirterek onların sosyal ve ekonomik haklarını tanımayan gerici güçlerle savaşmaya kararlı olduklarını bildirdiler.

Zonguldak Mart greviden önce Milli Türk Talebe Birliği'nin inisiyatifıyla, demokratik dönüşümler, reformlar için savaşan bütün ilerici güçleri birlikte harekete çağırın bir bildiri yayımlandı. Bununla beraber, memleketin ilerici güçlerindeki bu birleşme eğilimine rağmen, onların önemli bir kısmının henüz gerici partiler ve akımlar içinde dağılmış oldukları gerçeğini kabul etmek gerektir.

İlerici güçleri, Demokratik Milli Cepheyi kurumağa çağırın işçi sınıfının öncüsü Türkiye Komünist Partisi, bu Cephe'nin yapısının şu veya bu sınıfın veya partinin diktatörlüğü prensipleri üzerine kurulmaması gerektiği düşüncesinden hareket etmektedir. Bu Cephe, ülkenin emperyalizmin boyunduruğundan, tekelci yerli ve yabancı sermayenin köleliğinden kurtulmasını ve Türkiyemizin bağımsız bir ülke olarak gelişmesini isteyen, milli burjuvazi de dahil, bütün ilerici, yurtsever güçlerin birleştiği bir cephedir.

Türkiye Komünist Partisi, gizli çalışma şartlarına, emperyalistlerin ve gericilerin körükledikleri komünizm düşmanlığına rağmen, yığınlar içinde gereken çalışma imkânlarını arayıp bulmaktadır. Partimizin çalışmaları gittikçe genişliyor. Onun MİLLİ DEMOKRATİK CEPHE parolası, emperyalizme ve gericiliğe karşı, tam bir milli bağımsızlık, köklü sosyal-ekonomik dönüşümler uğrunda savaşan Türk halkının ilerici, yurtsever güçlerinin birleşmesine yardım ediyor.

IRAK:

Kürt meselesinin barışçı çözüm yolu

Salâh Ahmet

Yakın Doğu'nun havası emperyalist komplolarının zehriyle dopdoludur. Emperyalistlerin ana amacı, bu bölge halklarını, emperyalist egemenliğine karşı uzun ve çetin bir mücadeleden sonra elde ettikleri başarılarından yoksun etmektir.

Emperyalist kuvvetlerin entrika ve manevraları, ekonomik baskıdan ve ekonomik yardımı kesme tehditlerinden, iç işlere karışmalara, iç anlaşmazlıkları körüklemelere, milli birliği baltalamalara ve Yakın Doğu ülkelerine asker göndermelere kadar çok çeşitli biçimler almaktadır.

Irak Kürtlerine karşı imha harbinin yenilenmesi de, emperyalizmin Yakın Doğu plânlarının organik bir parçasıdır. Emperyalistler, bu suretle Irak halklarının milli birliğini baltalamayı ve bu ülkede kendi egemenliklerini kurmayı düşünüyorlar. Araplarla Kürtler arasında yeniden askeri bir çatışmayı körükleyen emperyalist çevreler, bir yandan da Arap memleketleri arasında emperyalizme karşı mücadele dayanışmasını zayıflatacaklarını, gerek Arapların, gerekse Kürtlerin ilerleme yolunu keseceklerini ümit ediyorlar.

Irak'ın, Arap Doğusu'nun ve bütün dünyanın demokratik güçleri, Irak hükümeti ile Kürt milliyetçileri arasında 10 Şubat 1964 tarihinde bağlanan ateşkes anlaşmasını gayet olumlu karşılamışlardı. Bu anlaşmayla atılan adımları, Kürtleri silâha sarılmak zorunda bırakan sebepleri ortadan kaldıracak tedbirlerin takip etmesi beklenirdi. Kürtlerin milli hakları nihayet tanınmalıydı. Irak Cumhuriyetinin yapısında onların durumu açıklıkla tesbir edilmeliydi. Ve böylece, Kürt meselesi, adalet, hak eşitliği ve Arabı ve Kürdü ile bütün Irak halkının menfaatlerine saygı temeli üzerinde barışçı yoldan çözümlenmeliydi.

Gel gör ki, Irak hükümeti, Kürtlerin milli haklarını tanıyacağına dair defalarca tekrarladığı vaadlere rağmen, bu hakları hâlâ tanımamış ve Kürtlerin isteklerini ciddiye almamıştır. Varılan anlaşmanın, Kürtlere kanuni haklarının tanınmasını öngören maddesi de dahil, esas maddelerinin çoğu hâlâ gerçekleştirilmiş değildir. Hattâ, Irak hükümetinin bazı üyeleri şimdi daha da ileri gitmekte, Kürt milletinin ve Kürt probleminin varlığını bile inkârâ yeltenmektedirler. Öte yandan, 10 Şubat 1964 anlaşmasına aykırı olarak, Irak askeri birlikleri savaş mevzilerinden geri alınmamıştır. Hükümet, kanunsuz olarak meydana getirdiği ve başına da

gerici aşiret reislerini geçirerek Kürt milli hareketine karşı ateşe sürdüğü Kürt polis kuvvetlerini arttırmağa ve bu birlikleri dilediği yerden alıp dilediği yere göndermeğe devam etmektedir.

Keza, hükümet, Baas rejimi zamanında Kerkük bölgesinde evlerini ve topraklarını yüzüstü bırakıp kaçmak zorunda kalan on binlerce Kürdün tekrar yerlerine dönmeleri için de hiçbir şey yapmadı. Üstelik, bu göçmenlerin topraklarına, hükümetin yardımıyla, reisleri emperyalist «Irak Petroleum Kampani» ile bağlı olan Arap aşiretleri yerleştirildi. Hattâ, hükümetin, bu petrol şirketine, zengin bir petrol bölgesi olan Kerkük'ten Kürtleri yığınla göçürme politikasına devam etmeyi taahhüt ettiğine dair elde birçok deliller vardır.

Irak'ın yeni ve geçici Anayasasında, Kürtlerin milli varlıklarını ve Irak çerçevesi içinde milli muhtariyet haklarını tanıyan hiçbir madde yoktur. Kürtler kendi teşkilâtlarını kurma hakkından da yoksun edilmişlerdir. Bu, onları politik bakımdan tecrit olma durumuna düşürmektedir. Hükümet tasarılarında Kürtlerin ancak Irak'ta biricik legal parti olan Arap Sosyalist Birliği'ne katılmaları öngörülmektedir.

Hükümetin, Irak'ta 1 milyon 800 bini bulan Kürt vatandaşların eşit haklara sahip oldukları yolundaki iddialarına rağmen, bunlar kendi dillerinde bir gazete çıkarmaktan da tamamen yoksundurlar. Halen Irak'ta Kürtçe çıkan hiçbir gazete, dergi veya diğer bir yayın organı yoktur. Tabii, illegal yayınlar bu sözün kapsamı dışındadır. Hükümet, daha önce de yapıldığı gibi, Kürtleri bütün devlet yönetim organlarından, özellikle ordudan ve polisten kovup çıkarmağa devam etmektedir. Halen Harp Akademisinde ve Polis Enstitüsünde okuyabilen Kürtler parmakla sayılacak kadar azdır. Sivil yüksek okullarda da aynı ayırım göze çarpmaktadır.

Irak hükümetinin Kürt meselesiyle ilgili politikası, Kürt halkı arasında gittikçe artan bir hoşnutsuzluk uyandırıyor. Bu hoşnutsuzluk, Kuzey Irak Kürt ahalisinin, ateşkes anlaşmasının birinci yıldönümü olan 10 Şubat 1965 tarihinde yaptığı genel politik grevde özel ve kesin ifadesini bulmuştur. Bu grev Irak Kürdistanı'nın bütün bölgelerini kapsamıştı. Kürtlerin yerleştiği bütün şehirlerde ve köylerde, Kürtlere Irak Cumhuriyeti çerçevesinde milli muhtariyet verilmesini isteyen şairler göze çarpıyordu. Grev sırasında, en büyükleri Süleymaniye ve Erbil'de, Kerkük ve Musul'da olmak üzere, onbinlerce Kürdün katıldığı yığın mitingleri yapılmıştı. Kuzey Irak'ta bütün Kürt bölgelerini kapsayan bu grev, ülkenin güney bölgelerinde de bütün yurtsever Araplar tarafından desteklenmişti.

Kürdistandaki durum son aylarda özellikle keskinleşti. 1965 Şubat ve Mart aylarında, Irak silâhlı kuvvetlerinin büyük bir kısmı, yani tank taburları, motorlu birlikler, hava filoları ve büyük ölçüde polis ekipleri Kürdistan bölgelerine yığılmıştı. Bu birlikler, doğrudan doğruya Kürt partizanlarının mevzilerine sokulmağa ve özellikle Hanekin, Şakalava ve Zaho kesimlerinde Kürtlere ateş açmağa, onların mevzilerini bombalamağa giriştiler. Nisan ayında da, Irak ordu birliklerine, bütün Kuzey Irak'ta Kürt aşiret-

lerine karşı genel taarruza geçilmesi emri verildi. Bu işi de uçak filolarıyla takviyeli Beşinci Tümen yaptı.

Irak ordusunun böylece Kürtlere karşı yeniden askeri harekâta girişmesiyle birlikte, Irak resmi basını da, kamuoyunu hazırlamak amacıyla Kürt aleyhtarı kampanyaya hız verdi. Irak hükümetinin bazı temsilcileri, Kürtlere karşı girişilen bu askeri provokasyonun sorumluluğunu, bizzat bu kışkırtmaya uğriyan Kürtlere yüklemeye, hükümet askerlerini kendilerini savunmak zorunda kalmış göstermeye kalkıştılar. Oysa bu, bilinen eski taktiktir. Öteden beri, Kürtlere karşı giriştikleri askeri harekâti haklı göstermek ve kamuoyunu Kürtlere karşı kışkırtmak, bu yolla da hükümetin içinde Kürt meselesinin barışçı çözümünden yana olan bazı elemanların çabalarını zayıflatmak amacını güden gerici rejimler hep bu taktiği uyguluyagelmışlerdir.

Hükümetin son askeri tedbirleri ve keza Türkiye ve İran yönetici çevreleriyle hayli şüphe uyandıran temaslari, Kürt devrimini elbirliğı ile boğma yönünde belirli bir plânın varlığına tanıklık etmektedir. Hükümetin bu davranışları, emperyalist çevrelerin ve Sento Paktının Irak'ta Kürtlerle Araplar arasında bir iç askeri çatışmaya yol açma politikasına uygun düşmektedir.

Irak'ta yeniden bir iç savaşın başgöstermesi gibi reel bir tehlike karşısında, Kürtler, meselenin barışçı yoldan çözülmesi için mücadelede azimli olduklarını tekrar ilân ediyorlar. Haklarını isteyen Kürtlerin önderi Mustafa Barzani, geçenlerde bir demeç vererek, şartlar ne olursa olsun, savaş evvelâ Kürtlerin açmıyacağını belirtti. Barzani, Kürt Devrimi Yönetim Kurulu'nun 14 Şubat'ta açılan muntazam toplantı devresi ilk oturumundaki konuşmasında şunları söyledi: «Karşımızda, Arabi ve Kürdü ile bütün Irak halkının kötülüğünü isteyen kuvvetler var. Onlar, Arabın da, Kürdün de menfaatine olmasa da, Irak'ta iç harbi yenilemeye can atıyorlar. Oysa, iç harbi yenilemek ancak yabancıların değirmenine su akıtır. Yabancıların elinde, onların kendi plânlarını gerçekleştirmek için kullanmak istedikleri bir âlet durumuna düşme tehlikesinin bizi gözlediğini unutmamalıyız. Biz, şartlar ne olursa olsun, her türlü kışkırtmalara asla kapılmamakta ve harbe başlamamakta kararlıyız. Hücumu uğradığımız ve ailelerimizi, çocuklarımızı, topraklarımızı savunmak zorunda bırakıldığımız takdirde, tanrıya ve halkımıza güvenerek savunmamızı yapmaktan da geri durmayacağız.»

Kürtler, bu meselenin barışçı ve demokratik çözümünü isterken, evvelce olduğu gibi, bugün de, Irakın milli birliğı ve toprak bütünlüğü menfaatlerine bağlı ve sadık olduklarını ve Irak Cumhuriyeti çerçevesi içinde kalmayı arzu ettiklerini belirtiyorlar. Onlara göre, kendilerine milli muhtariyet hakkı tanınması Irak'ın milli birliğini sağlamlaştıracak, Arap ve Kürt milletleri arasındaki kardeşlik bağlarını kuvvetlendirecektir. Kürtlerin milli varlığının inkârı ve kanuni haklarının çiğnenmesi ise, Irak'ın bütünlüğünü tehdit etmekte ve Kürdistan'da emperyalist komplolarına elverişli bir ortam hazırlamaktadır. Kürtler, bu meselenin âdil ve demokratik bir şekilde

çözümünün, bütün Irak'ta demokratik bir idarenin kurulması çabalarına büyük ölçüde yardım edeceği kanınsındadırlar. Ve bundan ötürü, yayınladıkları mektup ve çağrıda, bütün siyasi tutukluların serbest bırakılması ve askeri duruma son verilmesi için ısrar etmektedirler. Buna hükümetin verdiği cevap ise, Kürtlerin böyle istekler ileri sürmeğe hakları olmadığı, zira bu gibi meselelerin hükümetin kendi iç yetkileri kapsamına girdiğı yolundadır.

Bütün deliller gösteriyor ki, Irak'ta Kürtlere karşı askeri harekâtin yenilenmesi, emperyalistlerin müdahale plânlarının bir parçasıdır. Bu plânlarla güdülen amaç da, bütün Arap ülkelerinde anti-emperyalist güçlerin faaliyetini felce uğratmak, Irak halkını, onun yurtsever kuvvetlerinin birliğini zayıflatmak, Arap halklarının emperyalizme karşı ve ilerilik uğrunda yürüttükleri mücadeleye engel olmaktadır.

Arap halklarının emperyalist baskıya karşı direndikleri, bu baskıyı gerilettikleri ve bu halkları büyük tehlikelerin gözlediğı böyle kritik bir zamanda Irak Kürdistanında harp ateşi tutuşturmak, ancak emperyalistlere Irak'ın iç işlerine açıktan açığa karışma ve bu ülkede egemenliklerini canlandırma fırsatı verebilir. Bugünkü gergin durumda, Kürdistan ve bütün Irak ölçüsünde tek mil devrimci, yurtsever ve anti-emperyalist güçler için yapılması gereken iş, aralarında birlik ve dayanışma sağlamağa çalışmaktır; kan dökülmesine yol vermemek, emperyalizmin ve gericiğin provokasyonlarına engel olmaktadır; bu yoldan da Kürt halkının milli haklarının tanınması ve Irak Cumhuriyetinin ilerlemesi uğrunda çalışmaktır.

Kürtler, halkların kurtuluşu asrı olan çağımızda hürriyete ve hümanizme inanan herkese, insan haklarına, halkların haklarına saygısı olan herkese şu çağrıyla hitab ediyorlar:

Kürt halkına karşı açılan yeni harbe engel olunuz! Emperyalistlerin Irak'a karşı giriştikleri hücumu durdurunuz. Milli haklarını tanıtma ve demokrasiyi koruma mücadelesi yapan Kürtlere yardım ediniz!

Biz, Kürt halkının dünyada bütün ilerici demokratik güçler tarafından desteklenen kurtuluş mücadelesinin daha büyük ölçüde maddi ve mânevi yardım göreceğine inanıyoruz. Çünkü Kürtlerin uğrunda savaştıkları dâva, âdil ve insaniyetçi bir dâvadır.

Milletlerarası durumdaki yenilikler

R. Palme Dutt

Milletlerarası işçi hareketi birliğinin ilk gösterisi 1 Mayıs, bundan tam yetmiş beş yıl önce kutlanmıştır.

Bu yetmiş beş yıl içinde oluşan, Marks ve Leninin belirttiği yönde gelişen büyük değişiklikler meydandadır. Sosyalizmin düşmanları bile bunları inkâr etmiyor. Sosyalizmin ve milli kurtuluş hareketinin gelişmesi, çağımızın başlıca özelliği haline geldi. İlk «1 Mayıs» ta bütün dünyayı hâkimiyeti altında tutan emperyalizm, bugün artık azınlıktadır.

Bununla beraber, – özellikle Viyetnam ve Kongoda görüldüğü gibi – emperyalizmin saldırcılığı ve vahşeti azalmış değildir. Milletlerarası işçi hareketi, sömürgeciliği ve yeni-sömürgeciliği kesin olarak ortadan kaldıracak olan milli kurtuluş hareketinin gelişmesi, sosyalist ülkelerin, sosyalizmin, milli kurtuluş hareketiyle işbirliği, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının yürüttüğü savaşın gelişmesi ile ilgili sayısız sorunları ele alırken, büyük bir dikkat ve uyanıklıkla davranmalıyız.

1960 Bildirisinde belirtildiği gibi, çağımızın başlıca özelliği: «Dünya sosyalist sisteminin milletlerarası güç ve etkilerinin hızla artması, milli kurtuluş hareketlerinin darbeleri altında sömürgeciliğin çöküp dağılmaya yüz tutması, kapitalist dünyada sınıf kavgasının sertleşmesi, dünya kapitalist sisteminin çökmesi ve dağılmaya yüz tutması» dır. Bildiri şöyle devam ediyordu: «Sosyalizmin kapitalizmden, barış kuvvetlerinin harp kuvvetlerinden dünya çapındaki üstünlüğü günden güne daha açık bir şekilde belirmektedir.»

Öte yandan 1960 Bildirisi, Amerikan emperyalizminin bir U-2 uçağını Sovyetler Birliğinin toprakları üzerinden uçurarak Paris Tepe Konferansını suya düşürmesiyle milletlerarası durumda beliren olumsuz gelişmelere de dikkati çekiyordu: «Emperyalizm gene de durumu elde tutmaya çabılıyor, silâhsızlanma işini baltalıyor, soğuk harbi sürdürmek istiyor, onu daha da keskinleştirmeğe çalışıyor ve inatla yeni bir dünya harbi hazırlıyor.»

Mart 1965 de, işçi ve komünist partilerinin temsilcilerini bir araya getiren Danışma Toplantısı Moskovada yapıldı. Bu toplantının istişari niteliğini belirtmemiz gerekiyor. Çeşitli partilerin temsilcileri, düzenleyici bir rol oynayacak bir grup teşkil etmek, komünist partilerinin genel konferansının yerine geçmek iddiasında değillerdi. Toplantı sonunda yayınlanan bildiri milletlerarası konferansın gerektiğini ayrıca belirtmiştir. Danışma toplantısından sonra yayınlanan bildiri, son beş yıl içinde geçirilen tec-

rübelerin ışığında 1960 Bildirisinin genel hattını doğruladı, incelemelerini ve tanıtlamalarını daha da geliştirdi.

1960 Bildirisindeki genel incelemenin sonuçlarında belirtilen bir nokta, 1965 Bildirisinde de yer almaktadır: «Bugünkü dönemde, dünyada görülen gelişmenin başlıca eğilimi, sosyalist güçlerin kuvvetlenmesi, milli kurtuluş hareketinin, milletlerarası işçi hareketinin gelişmesi, barışın korunması ve sağlanması için savaşan güçlerin artışıdır.»

Öte yandan, 1965 Bildirisi, 1960 Bildirisinden daha kesin olarak, olumsuz yönler, yani gerici güçlerin, özellikle Amerikan emperyalistlerinin saldırıları üzerinde durmaktadır:

«... dünyadaki gerici güçler, ve özellikle Amerikan emperyalizmi, dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyetlerini arttırıyor, tehlikeli durumlar yaratmağa çalışıyor, sosyalist ülkelere, sömürgecilik boyunduruğundan kurtulan devletlere, halkların yürüttüğü devrimci harekete karşı saldırılarda bulunuyor.»

1965 den bu yana geçen beş yılın başlıca özelliği, emperyalist dünyanın iktisadi ve siyasi durumunda olduğu kadar, büyük başarılar kaydeden sosyalizm ve milli kurtuluş hareketinde yeni unsurların ortaya çıkmasıdır. Önemli yeni sorunlar doğuran bu unsurlar, inceden inceleme değerlendirmelidir. Biz bu yazımızda bu unsurlardan, bu sorunlardan bazılarını kısaca gözden geçirmeğe çalışacağız.

Emperyalizmin bugünkü gelişmesinde göze çarpan yeni özellikler şöylece özetlenebilir:

1. Emperyalistler arasındaki çelişmeler şiddetle keskinleşmiştir.
2. Amerikan emperyalizmi eskisi kadar önemli bir rol oynamamaktadır.
3. Batı Avrupadaki emperyalist devletler grubu günden güne daha şiddetle (Amerikaya) meydan okumaktadır.
4. NATO içinde çözülme eğilimleri belirlemektedir.
5. İngilterenin milletlerarası alandaki durumu bozuluyor.
6. Kapitalist devletler arasındaki iktisadi çelişmeler ve ticari savaş keskinleşmektedir.
7. Yeni sömürgecilerin stratejisi, saldırıları yeni şekiller almaktadır. (Özellikle Amerikan ve İngiliz emperyalizminin saldırıları.)

Bütün bu olaylar, emperyalist ülkelerde sınıf ilişkilerini etkiliyor; bu ülkelerde halk kitleleri sola doğru kayıyor, tek-el-aleyhtarı eğilimler günden güne kuvvetleniyor.

İkinci Dünya Savaşında kendi topraklarında hiçbir zarara uğramayan, aksine savaştan muazzam kârlar elde eden Amerika, savaştan sonraki dönemde emperyalist dünyasının yöneticisi durumuna geçti. Savaştan çok büyük zararlarla, çok ağır kayıplarla çıkan, eski sömürge imparatorluklarının çözüldüğünü gören Batı Avrupa devletleri, ekonomilerini kapitalist bir temel üzerinde yeniden kurabilmek; faşizme karşı yürütülen savaşta gelişmiş, demokratik ve halktan yana bir nitelik taşıyan milli cephe hareketlerini durdurabilmek için, Amerikan emperyalizminin boyunduruğu altına

girdiler. Savaş sonrasında başlıca özellikleri, Marşal plâni, Batı Avrupa ülkelerinde sosyalistlerle komünistleri bir araya getiren faşizm-aleyhtarı cephelerinin bozulması, bu cephelerin kurmuş olduğu hükümetlerin iktidardan düşmesi, soğuk harbin açıkça yürütülmesi, NATO'nun kurulması, Hitleri iktidara getiren tekelciler-militaristler birliğinin yönetimi altında silâhlan dırılan gerici bir Almanya meydana getirmek amacıyla Almanyanın ikiye bölünmesidir.

Amerikan tekelci kapitalizminin savaştan sonra kurduğu hâkimiyet, iktisadi alanda, kapitalist dünyanın elindeki altın stoklarının Fort Knox'da birikmesiyle sonuçlandı. Dolar, milletlerarası alanda olduğu gibi, çeşitli ülkelerde milli paranın karşılığı olarak da altının yerini aldı. İngiliz lirası ise, doların yanında, yardımcı döviz olarak tutunmağa çabaladı. Ama 1949 devalüasyonu, ve o tarihten beri devam eden, bugün büsbütün beliren güçsüzlüğü bu teşebbüslerin sonuçsuz kaldığını gösteriyor. Amerika, savaş öncesi altın fiyatında herhangi bir yükselmeye müsaade etmedi. Böylece, fiyatlar genellikle savaştan bu yana üç misli arttığı halde, altın fiyatları değişmedi. Elde edilen sonuç iki yönlüdür: bir yandan altın istihsalini geliştirmek ve arttırmak gayretleri durakladı. Öte yandan, savaş öncesi fiyatlara göre değerlendirilen altın stokları çeşitli paraları ve dünya çapındaki krediyi karşılayamaz oldu. Böylece dolar üstünlüğünü korudu, kapitalist ülkelerin çoğunda ekonomiyeye hakimiyetini kabul ettirdi.

Ama bu son dönemde, kapitalizmin muntazam olmanın gelişme kanununun etkisiyle, başlıca emperyalist devletler arasındaki ilişkilerde derin değişiklikler belirmeğe başladı. Dünya üretiminin, dünya ticaretinin dağıtımında görülen değişiklikler, bu alanlardaki Amerikan üstünlüğünün azalması, dünya altın stokunun dağıtımını da etkilemiştir.

Bugün Fort Knox'da depo edilmiş muazzam altın miktarına rağmen, kapitalist Batı devletlerinin altın stokları, Amerikan altın stoklarını geçti: 1964 sonlarında, Amerikanın elindeki altın stokları 15,6 milyar doları buluyordu. Batı Avrupa kapitalist ülkelerinde ise altın stokları 18,2 milyar dolara yükseliyordu. (Bu miktarın 13,2 milyarı Ortak Pazar ülkelerinin elinde bulunuyor.) Üstelik Amerika, ödeme bilançosunda borçlu durumuna geçti. 1965 yılının Mart sonlarında, altın stoklarının değeri 14,8 milyar dolara düşmüştür. (1949'dan bu yana en düşük seviye demektir.) Bu ortam içinde, Fransa ile Batı Almanya, kâğıt paralarının karşılığı olarak dolar yerine altın esasını kabul ettiği gün, doları en yüksek döviz haline getiren, doların altına çevrilebilmesi prensipi, dolar için çok büyük bir tehlike teşkil edecektir. De Gaulle'ün bu son günlerde giriştiği, ama Batı Almanyanın bugüne dek katılmadığı taarruz, işte budur.

Bu şartlar içinde, De Gaulle'ün teklif ettiği gibi, altın esasına dönülmesi, kırk yıl önce altın esasının kabulünden bambaşka bir anlam taşır: 1925'de altın esasının kabulü dolara boyun eğmek demektir. De Gaulle'ün yeni teklifi, ve bugüne kadar bu yolda alınan tedbirler ise, Amerikaya karşı başkaldırmak demektir. Öte yandan, Amerika artık İngiliz lirasını

korumağa çalışıyor, bu dövizin yardımı ile, dolarla İngiliz lirasının bugüne kadar oynadığı para esas rolünü tehlikeye düşürecek saldırılara karşıkoymağa çabalıyor.

Şimdilik bir faraziyeden öteye gitmiyen ikinci bir çözüm yolu düşünülmektedir. Dünya Bankasının veya ona benzer bir teşkilâtın aracılığı ile, pratikte Amerikalıların kontrolü altında bulunacak suni bir döviz yaratılmak isteniyor. Görüldüğü gibi, emperyalistler arasında meydana gelen ve gittikçe keskinleşen çatışma, para alanında, altın-dolar meselesiyle, milletlerarası suni döviz projeleriyle yeni yeni şekiller alıyor.

Batı Avrupa ülkelerinin, ekonomilerini düzene soktuktan sonra, Amerikanın hâkimiyetine meydan okumaları, iktisadi, siyasi ve askeri alanlarda da dile geliyor. Avrupa İktisadi Birliği'nin kurulmasını ilk önce canı gönülden tasvib eden Amerika, bu birliğin, Batı Avrupadaki peyklerini birbirinden ayrılmaz bir şekilde birleştireceğini, milli bağımsızlık isteklerini önliyeceğini, Amerikanın başlıca ortağına, yani Batı Almanya'ya baş rolü sağlayacağını, İngiltereyi ise Amerika ile özel ilişkiler sistemi gerektiren büyük bir devlet halinden çıkarıp, Amerikanın kontrolü altında bulunan Avrupa Birliğinde ikinci derecede bir güç haline getireceğini umuyordu.

Ama Ortak Pazarın geçirdiği gelişmeler, altı ortak devletin üye bulunduğu siyasi müesseselerde meydana gelen çelişmeler, Amerikanın tahminlerini yalanladı. Ortak Pazar, Batı Avrupa tekellerinin menfaatlerini temsil eden, Amerikanın iktisadi üstünlüğünü tehlikeye düşürebilecek bir blok haline geldi. Bir yandan Amerika ile sıkı bağlarını devam ettiren, ama öte yandan da Fransaya ve Ortak Pazara bağlı olan Batı Almanya tekelcileri, bu iki yönlü durumdan yararlanmağa çalışıyorlar. Batı Almanyanın, nükleer silâhlara kavuşmak için sarfettiği çabalar, bu tutumun bir ifadesidir. Almanya bir yandan çoktarafli nükleer güç çerçevesi içinde Amerikanın yanında yer almak istiyor; bir yandan da, el altından, Fransanın nükleer plânlarına katılıyor. Uzun bir kararsızlıktan sonra, İngilterenin, Amerikanın baskısı altında, Ortak Pazara girme teşebbüsü, Amerikanın sözcülüğünü yapacak, kendi plânlarını alt üst edebilecek yeni bir üyenin Pazara girmesinden çekinen Fransanın etkisiyle reddedildi. Bu son dönemde, Ortak Pazar üyelerinin iktisadi ilerlemeleri durakladı, siyasi ilişkilerde, siyasi birlik projelerinde çelişmeler arttı.

Bu değişen şartlar içinde, yalnız kaldığını gören İngiltere, bugün dış politikasına yeni bir yön vermeğe çalışıyor.

Savaş sonrasında ilk döneminde, sömürge imparatorluğunun çözülmesine rağmen, İngiltere, devlet adalarının ifadesiyle «üçlü daire» sistemi ortasında bulunduğu için, kendisine özel bir mevki tanınmasını istiyordu; Amerikanın başlıca ortağı idi; Komonveltin başı olduğu için, dünyanın en önemli devletlerinden biriydi. Batı Avrupadaki kuvvetli durumu sayesinde de, Avrupa kıtasının en büyük devletlerinden biriydi. Oysa, bu üç yönlü rolün önemi artık çok azalmıştır. Kennedy, ve bilhassa Johnson idaresinde, Amerika İngilterenin iddialarını kesinlikle reddetti. Bununla beraber,

bugün, Amerikalılar, Batı Avrupada Fransa'nın bağımsızlık isteklerine karşı İngilterenin desteğinden; Güney-Doğu Asyada yürüttükleri sömürgeci savaşlarda, yine İngilterenin yardımından faydalanıyorlar. Asya-Afrika ülkelerinin gittikçe daha bağımsız bir politika izlediği; eski beyaz dominyonların günden güne daha çok Amerikaya yanaştığı ve bağlandığı bir devirde, Komonvelt güçsüz, belirsiz bir varlık haline geldi; o eski bir yapının kalıntısı, İngiliz sermayesinin dünyada oynadığı rolün bir aksinden başka bir şey değildir artık. Komonvelt bugün İngilterenin dünyanın büyük güçlerinden biri olma iddiasına temel olacak bir kuvvet olmaktan çıktı.

İngiltere bugün Batı Avrupaya karşı da bir ricacı haline geldi. Bir yandan Fransaya, öte yandan Federal Almanyaya yaranmağa çalışıyor. Wilsonun Parise, Bonna, Batı Berline gitmesi, Kraliçenin Batı Berlini ziyareti bu politikanın belirtileridir. İngiltere, Ortak Pazara girmek, hiç olmazsa Ortak Pazarla bir anlaşmaya varmak üzere, yeni teklifler ileri sürüyor. Ama iktisadi durumunun gittikçe kötüleşmesi, dünya üretiminde ve ticaretinde kendisine düşen payın gittikçe azalması, ödeme bilançosunda İngiliz lirasının varlığını tehlikeye düşüren ve artık müzminleşen açık, İngilterenin durumunu iyice sarsmaktadır. İngilterenin Süveyşin doğusundaki stratejik durumunu ve üslerini koruma çabaları, bu çabaların gerektirdiği askeri masraflar, ülkenin iktisadi durumunu bir kat daha zayıflatıyor.

Bu ortam içinde, milletlerarası ilişkilerde meydana gelen bu denge değişikliği, NATO'nun bütün yapısını da sarsmaktadır. Bugün çeşitli siyasi eğilimli gözlemciler, NATO'ya bugünün ihtiyaçlarını karşılamayan, bundan önceki dönemin şartlarına ancak uygun düşen bir kalıntı olarak bakıyorlar. *Times* gazetesi bu yılın başında şunları yazıyordu:

«Bugünkü tehlikeler, NATO'nun kurulmasına sebep olan tehlikeler değildir artık. Bugün tehlike, Viyetnamda, Endonezya ile Malezya arasındaki çarpışmalarda, Yemen-Aden çatışmasında, İsrail-Arap sınırlarında, Kongoda beliriyor. Bu meselelerin hiçbirine çözüm yolu göremiyoruz. İşin en kötü tarafı, bu bölgelerde kan akmasına sebep oldukları, yahut engel olmadıkları için en sert suçlamalara uğrayan Batılı devletler ve özellikle Amerikadır. Onları en şiddetle suçlayanlar da, Amerikanın, İngilterenin ve diğer Batılı devletlerin yıllardır çeşitli yardımlar sağladığı taraflı ülkelerdir.»

2 Mart 1965 tarihli *New York Times* gazetesi de, başyazısında, milletlerarası durumda meydana gelen; bundan önceki dönemden ortakalmış Amerikan dış politikasını eskimiş, bugünkü gerçeklere cevap veremiyen bir politika haline getiren temel değişiklikleri incelemiştir: «Dünya değişti; eskiden kabul edilmiş ve kalıplaşmış görüşler eskidi; Amerikanın dış politikasına temel olan birçok görüş 1964 dünyasının şartlarına uygun düşmüyor artık... Biz (Amerika) dünyaya dört elle sarılıyoruz, ama dünya elimizden kayıp gitmiştir...»

İngilterenin yayınladığı en son Beyaz Kitap (Şubat 1965), Avrupada Batı

ile Doğu arasında büyük bir savaş olanağını inceliyor. Bu incelemeyi malûm «karşılıklı caydırma» teorisi çerçevesi içinde yapıyor:

«Hayatımızı doğrudan doğruya tehlikeye düşürebilecek tek olanak Batı ile Doğu arasında bir çatışmadan çıkacak büyük bir atom savaşıdır. Ama böyle bir savaş, karşılıklı caydırma yollarının bugünkü durumunda, olanak dışı görülmektedir. Avrupada patlak verecek herhangi bir çatışma hemen yayılacağı için, bu bölgede herhangi bir saldırı-sınırlı da olsa olanak dışı görülmektedir.»

Bu incelemeden anlaşıldığına göre, büyük askeri masrafların yükü altında ezilen, ve bu masrafların ödeme bilançosunda doğurduğu muazzam açıktan ürken İngiltere, masraflarını kısmağa çalışıyor. Ama bu kısmayı, Süveyşin doğusunda yürüttüğü askeri saldırıların masraflarında değil, Batı Almanyada bulundurduğu 62.000 askerın masrafında yapmak niyetindedir.

Buna benzer yeni görüşlerden, eğilimlerden ürken; Avrupada Batı ile Doğu arasındaki ilişkilerde sertlik ve soğuk harp politikasında gevşeme belirtileri karşısında telâşa düşen Federal Almaya yönetici çevreleri, Batı Almaya politikasını altüst edebilecek, yeni bir Orta Avrupa politikası ihtimalinden korkuyorlar. Bununla beraber, Batı Almanyada bile, bazı etkili çevreler bu politikanın gözden geçirilmesi zorunluğunu kabul etmeye başladılar. Batı Almanyaya nükleer silâhlar verilmesi olanağı devam etmesine rağmen, Avrupada Batı-Doğu ilişkilerindeki gerginlik azaldığı; emperyalist devletler arasındaki ekonomik çatışmalar keskinleştiği bir dönemde, emperyalistler arasındaki ilişkilerin çelişmeler dolu, günden güne değişen niteliği karşısında, emperyalist politika, bugünkü sorunlarını, yeni-sömürgecilik metodlarını şiddetlendirmek, Avuranın dışında saldırılarını arttırmak, çeşitli bölgelere sızmak suretiyle çözüme bakıyor.

Bu son yirmi yıl içinde, eski sömürgelerin büyük çoğunluğu, çok hızlı bir tempo ile, yeni bağımsız devletler haline geldi. Ama bu değişiklik, bu ülkeler halklarının sömürülmesine son verildiği, stratejik hâkimiyet teşebbüslerinden, hattâ dolaysız sömürgeci savaşlardan vazgeçildiği anlamına gelmez.

Son on yıl içinde, sömürücü emperyalist devletlerle kapitalist iktisadi mirasını sürükliyen ve sömürülen milletler arasındaki uçurum daha da derinleşti. Bütün burjuva gözlemcileri, kendi deyimleriyle, «zengin» ve «fakir» ülkeler arasında günden güne genişliyen bu uçurumun varlığını kabul ediyorlar. Sömürge ve yarı-sömürge halklarının günden güne daha çok sömürüldüğünü, ticari şartlarda yapılan değişikliklerden anlıyoruz: Emperyalist ülkelerin ihraç ettiği sanayi ürünlerinin fiyatları arttı; iktisatları sömürge iktisadi olan ülkelerin sattığı gıda maddelerinin, iptidai maddelerin fiyatları ise, ya düştü, ya pek az arttı. Birleşmiş Milletlerin istatistiklerinden anlaşıldığı gibi: 1950-1962 arasındaki dönem içinde, «gelişmiş» kapitalist ülkelerin (yani emperyalist ülkelerin), «gelişmekte olan» (yani sömürgelerle bağımsızlığa yeni kavuşan) ülkelere yaptığı ihracat iki

katına çıkmıştır. Oysa gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelere yaptığı ihracatta artış % 50'yi ancak geçmiştir.

Emperyalist ülkelerin «yardım», iptidai madde sağlıyan ve sömürgecilerin boyunduruğu altında bulunan ülkelerin iktisadi durumunun bozulmasına, günden güne kötüye gitmesine engel olamadı. Gerçekte, bu yardımın en büyük kısmı askeri ve stratejik amaçlara sarfedildi. Ya halka karşı olan gerici hükümetlerin işine yaradı, yahut da emperyalist ülkelere yeni pazarlar sağlamak üzere kullanıldı. Bu yardım, bağımsızlığa yeni kavuşan ülkelerin, bağımsız bir ekonomi kurmalarını kolaylaştırmak amacını gütmüyordu. Üstelik, bu yardım için, çoğu zaman, çok yüksek bir faiz istenildi, bu faiz zaten borç içinde olan bu ülkelerin yükünü bir kat daha arttırdı. Dünya Bankasının 1962 raporuna göre: O tarihe kadar verilen yardımın faizleri 1962'de 1 milyar İngiliz lirası tutuyordu. Bu miktar 1963'e ayrılan 3,2 milyarlık yardım tutarından indirilecekti. Böylelikle, yardımın günden güne artan bir kısmı (bugün üçte biri) sözde yardım gören ülkeye değil, yardımı sağlıyan ülkeye ödenen faizlere ayrılıyor. Bu şartlar içinde, bu «yardım» ve «gelişme» mekanizmasının yakın bir günde duruvermesi çok tabii olacaktır. Nitekim, bağımsızlığa yeni kavuşan birkaç ülke, mali durumları bozuk olduğunu, yeni bir borç altına giremeyeceklerini ileri sürerek, yardım tekliflerini reddetti.

Emperyalist devletlerle, bağımsızlığa yeni kavuşmuş yahut da yarı sömürge halinde kalmış Asya, Afrika ve Lâtin Amerika devletleri arasında şiddetlenen bu menfaat ayrılığı, 1964'de Cenevrede toplanan ve 120 ülkenin temsilcilerini bir araya getiren Ticaret ve Gelişme Konferansında iyice belirmiştir. Bu konferansta, gelişme yolunda bulunan devletler, «75'ler Bloku» adı altında birleşerek, emperyalist devletlerden, daha adil ticari şartların kabulünü, ve bugün devamde gelen çeşitli sömürgecilik şekillerinin ortadan kaldırılmasını istediler. Böylece, bu konferansta, «menfaat birliği» sözünün gerçek niteliği açığa vuruldu, emperyalist devletlerin maskesi alaşağı edildi. Sosyalist ülkelerle yeni kurtulmuş ülkelerin oy toplamı sayesinde, ve tek başına kalan emperyalist devletlerin muhalefetine rağmen, olumlu kararlar ezici bir çoğunlukla kabul edildi. Emperyalist devletler, en ölçülü kararlara bile karşı geldiler. Örneğin, İngilterede yayınlanan konferansa ilgili belgelerde, alınan kararlardan birinin nasıl verildiğini görüyoruz:

«Ülkeler arasındaki bütün ekonomik ilişkiler -ticaret ilişkileri dahil- devletlerin eşitliği, halkların self-determinasyon hakkı ve başka ülkelerin iç işlerine müdahale etmeme prensipleri temeli üzerine kurulmalıdır.»

Oylamanın sonuçları: Lehte 113

aleyhte 1 (Birleşik Amerika Devletleri)

çekimsiz 2 (İngiltere dahil)

Cenevre Konferansında beliren yeni gruplaşmaların ve menfaat ayrılıklarının, emperyalist dünyada büyük bir endişe uyandırdığı görülüyor.

Emperyalist devletlerle birçok bağımsız devlet arasında gelişen bu çatışma, milli kurtuluş hareketinin başarıları, milletlerarası durumu şiddetle etkilemiştir. Bağımsızlığa yeni kavuşmuş ülkeler arasında, en ilerici olanlar, emperyalist devletlerin teklif ettiği şartlar içinde insanı şüpheye düşüren «yardım programları» na yanaşmıyorlar; teklif edilen şiddetli şartları reddediyorlar, dış politikalarında bağımsızlıklarından fedakârlık etmiyorlar. (Birleşik Arap Cumhuriyetinin Federal Almanya, Endonezyanın Amerikaya karşı son davranışları bu tutumun birer örneğidir.) Bu ilerici ülkeler, bağımsız bir ekonomi kurabilmeleri için, sosyalist ülkelerin, ekonomilerini sınırlandırmadan, ve ancak idari masrafları karşılayacak önemsiz bir faizle teklif ettikleri gerçek yardımdan faydalanmayı tercih ediyorlar.

Ama öte yandan, bu direnişle karşılaşan emperyalist devletler birçok bölgede yardım maskesini indirdiler, askeri maceralara, korkunç saldırılara giriştiler; örneğin, Amerikanın Viyetnamda giriştiği hunhar savaş, emperyalistlerin Kongo halkına yaptıkları ortak saldırı, İngiliz emperyalistlerinin Güney Arabistanda yürüttüğü savaş, İngiliz silâhlı kuvvetlerinin Malezyada bulundurulması vb.. İngiliz emperyalizminin yarattığı «Malezya devleti», sadece Malezya halkının kurtuluş savaşına karşı değil, bütün Güney Doğu Asya halklarına karşı üs olarak kullanılmaktadır.

Bütün bu saldırıları ile emperyalistler, milletlerarası durumda yeni yeni gerginlik sebepleri yaratmış oldular.

Bütün bu olaylar bugünkü milletlerarası durumun, emperyalist stratejisinin özelliklerindedir. İlerici güçler, sosyalist ülkeler, bağımsızlığa yeni kavuşan ülkeler, milli kurtuluş hareketleri, dünya işçi sınıfı ve barıştan yana bütün güçler faaliyetlerini tâyin ve tesbit ederken, bu özellikleri göz önünde bulundurmak zorundadırlar.

Güçler dengesinde sosyalizm ve milli kurtuluş güçleri lehine meydana gelen ve 1960 ve 1965 Bildirilerinde belirtilen değişiklikler her yıl artıyor. Sosyalizmin kapitalist dünyanın seviyesini geçeceği ve dünya üretiminin yarısından fazlasını sağlayacağı dönem, eskiden sanıldığı kadar yakın değilse de, düşmanlarımız bile genel evrimin bu yöne doğru geliştiğini kabul etmeğe başladılar.

Çağdaş tekeli kapitalizm, Batılı nazariyecilerin evvelâ küçümesediği plânlaşma kavramını, sosyal özünü yok ederek benimsedikleri gibi, sosyalist plânlı ekonomiden alınan «gelişme yüzdesi» kavramı da bugün kapitalist dünyanın bütün ekonomik tartışmalarında yer almaktadır.

Kapitalist yöneticilerin ve iktisatçıların başlıca endişesi haline gelen, yıllık gelişme yüzdesinin beş on yıldır uyandırdığı büyük ilginin nedenini anlamak kolaydır. İkinci Dünya Savaşından önce kapitalizmin iktisadi üstünlüğüne inanılıyor, kapitalist kanunlar iktisadın değişmez kanunları sanılıyordu. Ama İkinci Dünya Harbinden sonra Sovyet rejiminin gücünü kabul etmek zorunda kalınca, Batının bu sefer nükleer üstünlüğü ileri sürüldü. 1950 yıllarında, kapitalistler bu alanda da hayal kırıklığına

uğradılar. Böylece kapitalizmin genel krizinde üçüncü dönem diye adlandırılan bugünkü dönem, yani iki dünya sisteminin bir arada yaşadığı dönem meydana geldi. Yeni iktisadi sistem şimdiden dünya sanayi üretiminin beşte ikisini sağlamakta, eski rejime hızla yetişmektedir. Nispeten kısa bir süre sonra onu da geçmesi olanağı karşısında, kapitalist dünyanın bütün dikkati – bir maçta gol sayar gibi – yıllık gelişme yüzdelerinde toplanıyor.

İstatistiklerde beliren ve günden güne artan farklar Batı dünyasını endişeye düşürüyor. 1937–1962 yılları arasında, sanayi üretimi sosyalist ülkelerde % 650; kapitalist ülkelerde ise % 169 artmıştır. «Alman mucizesi»ni, Ortak Pazarın göklere çıkarılan başarılarını ele alalım: Birleşmiş Milletler istatistikleri bize şunu gösteriyor: 1950–1963 arasında, Sovyetler Birliği ile Doğu Avrupa sosyalist ülkelerinde üretimdeki artış % 300'ü buluyor. Oysa Avrupanın diğer ülkelerinde bu artış % 108'e; altı Ortak Pazar ülkelerinde de % 150'ye yükseliyor.

1918–1962 arasında, sanayi üretiminde ortalama yıllık artış Sovyetler Birliğinde % 10,1, Amerikada % 3,4'ü buldu. Oysa yine bu devre içinde, İkinci Dünya Savaşı ile yabancı işgal, Sovyetler Birliğinde korkunç zararlara, tahriplere sebep oldu. Amerika ise savaştan hiç zarar görmedi. Aksine, savaş Amerikaya büyük kazançlar sağladı, üretim yeteneklerini arttırdı.

Kapitalistlerin iddiasına göre, Çarlık rejiminden ve Birinci Dünya Savaşından Sovyetler Birliğine miras kalan iktisadi seviye düşüklüğü hesaba katılınca, bu karşılaştırmalar anlamsız kalıyor. Kapitalizmi savunan bir nazariyeye göre, yüksek bir teknik düzeye varılınca, gelişme yüzdesi mutlaka düşer. Öyleyse, son on yılı, 1954 sonrasını, yani Sovyetler Birliğinin çok yüksek bir teknik düzeye ulaştığı, Amerikadan hemen sonra dünya ikincisi haline geldiği devreyi ele alalım. 1954 ile 1963 arasında, Sovyet sanayi üretiminde, ortalama yıllık yükseliş % 10,5e varmıştır. Amerikada ise, aynı devrede, bu yükselme % 3,1 idi. 1953 yılında, Sovyet sanayi üretimi, Amerikan sanayi üretiminin % 33'ü idi. 1963'de, bu oran % 65'i buluyordu. Hangi ölçü kabul edilirse edilsin, bu iki gelişme yolu arasındaki karşıtlık, dünyanın geleceği konusunda bu karşıtlıktan çıkarılacak sonuçlar meydandadır. Ama burada, karşıt olan ödevleri, plânları, gelişme yüzdelerini tesbit konusunda rekabet yürüten iki metod değil, iki sosyal sistemdir.

Çine gelince, ülkenin birbirini izleyen tabii afetlerle ve iktisadın artış meseleleriyle karşılaştığı ilk yıllardan sonra, elde edilen sonuçlar, burjuva gözlemcilerinin değerlendirmelerine dayanan 1964 Birleşmiş Milletler istatistiklerinde meydana çıkmaktadır: Sosyalizm, dünya nüfusunun dörtte birini teşkil eden Çin halkının yaşama şartlarını değiştirmiş, tarihsel bir iktisadi kalkınma sağlamıştır. Çindeki ilerleyiş, Batının büyük yardımına rağmen, Hindistan halklarının hayat şartları ile kesin bir tezat teşkil ediyor. Bu gerçeği Batılı gazetecilerle gözlemcilerin hepsi kabul ediyor.

En ileri bilim ve teknik alanlarında, Voshod 2-nin büyük başarısı, bir insanın ilk defa fezada yürümesi, komünizme geçiş dönemi olan çağımızda sosyalizmin üstünlüğünü bütün dünyaya bir kere daha ispatladı.

Hiç şüphesiz, dünya sosyalist kampının kuruluşunda yeni bir dönem teşkil eden çağımızda, sosyalist ülkeler, karşılıklı ilişkiler, sorunlar, birlik, işbirliği meseleleriyle karşılaşmaktadır. Ama bu sorunlar gelişme sorunlarıdır. Sosyalizmin ilkelerini ve amaçlarını yaratan temel menfaat birliği bunların çözülmesini sağlayacaktır. 1960 Bildirisinde belirtildiği gibi, enternasyonalizmin gelişmesi, sosyalizm zafere ulaştıktan sonra bile, kendi kendine sağlanan, otomatik bir süreç değildir. Bu gelişme, artakalan milliyetçi eğilimlere karşı şuurulu bir savaş gerektiriyor.

«Dünya sosyalist sisteminin en büyük başarılarından biri, sınıflar arasındaki uzlaşmaz çelişmelerin ortadan kaldırılmasıyla milletler arasındaki uzlaşmaz çelişmelerin de ortadan kalkacağını ileri süren Marksist-Leninist tezini uyguluyarak doğrulamasıdır... Milliyetçilik ve milli darkafalık belirtileri, sosyalizmin kurulmasıyla otomatik olarak kaybolmaz. Sosyalist ülkeler arasında dostluğun ve kardeşlik münasebetlerinin kuvvetlenmesi için komünist ve işçi partilerinin Marksist-Leninist enternasyonalist politikayı uygulamaları, bütün emekçilere enternasyonalizm ile yurtseverliği bağdaştıran bir eğitim sağlamaları, burjuva milliyetçiliği ve şovinizm kalıntılarını kökten yok etmek için kesin bir savaş yürütmeleri gerekir.»

Bugünkü milletlerarası durumun başlıca etkeni sosyalizmin başarıları ise, milli kurtuluş hareketinde son yıllar içinde görülen paralel gelişme de çok hızlı olmuştur. Leninin daha 1917'de belirttiği gibi, milli kurtuluş hareketinin dünya sosyalist devriminin ayrılmaz bir parçası olduğunu günden güne daha iyi anlıyoruz. Bu son beş yıl içindeki en önemli olaylar, Cezayir halkının bağımsızlık uğruna yedi yıl savaş yürüttükten sonra ulaştığı zaferle, Küba halkının Amerikan emperyalistlerinin saldırılarına karşı koyması ve sosyalizm yoluna girmesidir. Yine bu son beş yıl içinde meydana gelen genç bağımsız devletlerin sayısı, başka hiçbir dönemle mukayese edilemeyecek kadar yüksek olmuştur. Güney ve Orta Afrikada sömürgeci ve ırkçı boyunduruğu altındaki bütün halklar özgürlüğe kavuşamadığı halde, bütün Afrika kıtasının çehresi değişmiştir. Afrikanın bu yeni durumu Birleşmiş Milletlerde güçler dengesini çok değiştirmiştir. Buna karşı, Amerikan yönetici çevreleri, Birleşmiş Milletler adına yapılan çeşitli saldırıların masraflarını, bu saldırılara karşı koymak isteyenlere de ödetmek bahanesiyle, Birleşmiş Milletlerin Genel Kurulunda oylamaları engellemeğe çalışmaktadır.

Milli kurtuluş hareketinin elde ettiği başarılarla son yıllar içinde meydana gelen değişiklikler sadece nicelik bakımından değil, nitelik bakımından da büyük önem taşıyor. Sömürgeci boyunduruğundan kurtulan halklar, siyasi bağımsızlığın sömürgeciliğe son vermediğini; eksiksiz bağımsızlığı sağlamak, emperyalistlerle ortaklarının, yani gerici toprak ağaları ile yerli tekellilerin iktisadi alandaki hâkimiyetini yok edebilmek, halkı milli

servetlere kavuşturabilmek için, ekonomik ve sosyal dönüşümlerin gerektiğini anlamışlardır. Bugünkü dönemde, bağımsız genç devletlerin çoğu sosyalizmi kurma parolasını benimsiyorlar. Bu parolaya çeşitli anlamlar veriliyor, hattâ bazı gerici rejimler, tutunmak için bu parolayı kullanıyor. Ama bu ülkelerdeki kitlelerin yaşama şartlarını yükseltmek, milli kurtuluş hareketinde yeni hamleler sağlamak zorunluluğu, sosyal dönüşümleri günün meselesi haline getiriyor.

Genç bağımsız devletler için «kapitalist olmanın gelişme yolu» fikri ilk defa 1960 Bildirisinde yer almıştır. Bunun anlamı şudur: Bugünkü dönemde, sosyalist kampın oynadığı önemli rolün yardımıyla egemenliğe yeni kavuşan devletler kapitalist aşamadan geçmeden sosyalizm yoluna girebilecektir.

1960'dan bu yana, bu olanak çeşitli ülkelerde çeşitli şekillerde gerçekleşti. Cezayirde, Ghanada, Birleşik Arap Cumhuriyetinde, Birmanyada gördüğümüz sosyalizme geçiş şekillerinin özellikleri çok çeşitlidir. Birkaç yıl önce, sadece lâfi edilen bu yeni tecrübeler bugün çok önemli taktik ve stratejik sorunlar meydana çıkarıyor, genç bağımsız ülkelerdeki sınıf güçleri dengesi ve siyasi teşekküller meselesini ön plâna koyuyor. Her ülkenin konke şartları içinde Marksist-Leninistlerin, faydalı ve yapıcı bir yardım sağlayabilmek için oynayacakları rolü derinlemesine incelemek ve tartışmak zorundayız.

Milletlerarası durumun gelişmesinde beliren bazı yeni eğilimleri gözden geçirdikten sonra, bugünkü dönemde karşımızda duran önemli sorunları ve başlıca ödevleri şöylece özetleyebiliriz:

1. Başlıca ödev, emperyalistlerin özellikle Viyetnamda, Güney Doğu Asyada, Güney Arabistanda ve Kongoda yürüttükleri sömürgeci savaşları, saldırıları durdurmak üzere, bütün halklar arasında ortak ve etkili bir faaliyet düzenlemektir.

2. Batı Almanyaya nükleer silâhlar sağlamak isteyen plânlara karşı; milletlerarası bir anlaşma ile kabul edilen Antartik atomsuz bölgesi gibi çeşitli atomsuz bölgelerin kabul edilmesi ve genişletilmesi; nükleer silâhların topyekûn yasaklanması, yok edilmesi, silâhlanmanın sınırlandırılması; hızlı adımların atılabilmesi; soğuk harbe son verilmesi; bölgesel askeri blokların kaldırılması; Çin Halk Cumhuriyetinin Birleşmiş Milletlere kabul edilmesi; çeşitli ülkelerin iç işlerine yapılan çeşitli müdahaleleri durdurmak; barış içinde yanyana yaşama prensibinin kabulü ve barışın sağlanması için, çok geniş bir savaş cephesi kurulmalı, geliştirilmelidir. Bütün bu amaçların gerçekleşmesi, hiç şüphesiz, milli kurtuluş hareketinin emperyalist saldırılara karşı yürüttüğü savaşların desteklenmesine bağlıdır.

3. Sosyalist ülkeler arasındaki ilişkiler alanında, bu ülkeler arasında ahenkli bir iktisadi işbirliği sağlamak, her sosyalist ülkenin milli egemenliğini korumak ve ekonomik potansiyelini geliştirmek konularında ortaya çıkan konke sorunların çözümünde yeni adımlar atılmalıdır. Varşova

Paktına dahil devletlerin Siyasi Danışma Komitesi Konferansında, bütün bu sorunlar yapıcı bir tartışma konusu olmuştur.

4. Milli kurtuluş hareketi alanında, Orta ve Güney Afrikada emperyalistlerin elinde kalan son kalelerde milli kurtuluş hareketinin biran evvel zaferini sağlamak üzere işbirliğini geliştirmek; bağımsız genç devletlerde, her ülkenin konke şartlarına uygun sosyal ve politik yollar bulmak gerekiyor. Bu yollar, bir milli cephe partisi, yahut da demokratik bir temele dayanarak işbirliği yapacak çeşitli partiler çerçevesi içinde meydana gelebilir. Ama bunlar, işçilerin, aydınların, küçük burjuvaların eksiksiz ve demokratik bir şekilde rol oynayabileceği, milli kurtuluşu biran önce eksiksiz bir şekilde zafere ulaştırmak üzere sömürgeci ekonominin kalıntılarını yok etmek, sosyalizm yolunda ilerleyebilmek için gereken sosyal ve ekonomik dönüşümleri gerçekleştirecek, Marksizm-Leninizmin yaratıcılığından faydalanacak yollar olmalıdır.

5. Emperyalist ülkelerde ve emperyalist sektöre bağlı bulunan kapitalist ülkelerde işçi hareketinin ve demokratik hareketin gelişmesinden doğan sorunlar, yeni şartlara uygun, spesifik şekiller almıştır. Bu ülkelerde halkın emperyalist, gerici güçlere ve büyük tekellere karşı duyduğu düşmanlık, genel bir sola kayma eğilimi ile dile gelmektedir. Amerikada Goldwaterin seçimleri kaybetmesi, İngilterede İşçi Partisinin iktidara geçmesi, Yunanistan, İtalya, Fransa ve daha başka Avrupa ülkelerinde yapılan seçimlerin sonuçları, İspanyada demokratik savaşın şiddetlenmesi, bu eğilimin belirtileridir. Ama öte yandan Amerikada başkan Cohnsonun, İngilterede sağcı İşçi hükümetinin bugün izlediği tehlikeli emperyalist, saldırgan ve sömürgeci politika, Fransada Başkan De Gaulle rejimi, komünist partisinin hâlâ kanun dışı bulunduğu Federal Almanyada militarist ve nazi eğilimlerin saldırgan tutumu, İspanyada, Portekizde Franko ve Salazar diktatoryalarının devam edebilmesi, büyük tekellerin ekonomik hayata günden güne artan baskısı gibi gerçekler karşısında, en önemli ödev, halk kitlelerinin, demokrasi, ekonomik ve demokratik istekler uğrunda, büyük tekellere ve gerici emperyalist politikaya karşı savaşmasıdır. Bugünkü dönemde, çok gelişmiş kapitalist ülkelerde uzun süreden beri gerçekleşmesi gereken ve hâlâ gerçekleşmeyen temel sosyal ilerleme şartları, bu savaşın gerçekleşmesiyle ancak sağlanabilir. Bu ödevlerin yerine getirilmesi işçi sınıfının faaliyet birliğine, komünistlerle sosyal-demokratların sıkı işbirliğine, en geniş halk kitlelerinin tekellere karşı ve barış uğruna, savunmak üzere birleşmesine bağlıdır. Bugün birçok ülkede bu yönde çok olumlu belirtiler görünmektedir.

6. Bu işbirliğine paralel olarak, bütün işçi sınıfı, bütün demokratik ve barıştan yana güçler, barış, milli bağımsızlık, demokrasi uğruna, soğuk harp politikasına, emperyalist ve gerici güçlere, silâhlanma yarışına karşı savaşmak üzere, geniş bir milletlerarası birlik kurmalıdır.

7. Bugünkü uluslararası durumun her alanında olumlu ilerlemeler sağlanabilmenin tek şartı, dünya komünist hareketinin birliğidir. Milletlerarası

durumun bütün objektif şartları, dünya sosyalist sisteminin gelişmesi, komünist prensip ve görüşlerin ve komünist partilerinin günden güne artan etkileri, milli kurtuluş hareketinin artan başarıları, emperyalist dünyaya büyük güçlükler çıkartırken, komünizme hızlı gelişme olanaklarını sağlarken, komünizm düşmanları birçok komünist partisinin içinde, veya komünist partilerinin aralarında varolan, çok kötü sonuçlar doğurabilecek, tartışmalarla açığa vurulan ideolojik ve taktik anlaşmazlıkları istismar etmek suretiyle, karışıklık yaratmağa, komünizmin ilerlemesini engellemeğe çalışıyorlar. Bu duruma son vermeğe çalışmak her komünistin ödevidir. Tartışma konusu olan sorunlar bir anda çözülecek meseleler değil. Bunların çözülmesi, büyük bir ihtiyat ve sabır gerektiriyor. 1965 Bildirisinde belirtildiği gibi: «... dünya komünist hareketi içindeki havayı düzeltmek için durmadan çalışmak gerekiyor... Çağımızın en önemli meselelerine karşı tutum ve görüşlerimizi birbirine yakınlaştırabilmemiz için, en doğru yol, dikkatimizi ve çabalarımızı dünya komünist hareketi karşısına çıkan sorunlar üzerinde teksif etmektir...»

Yine Bildiride belirtildiği gibi: «Komünist partilerini birbirine bağlayan unsurlar, bugün onları ayıran unsurlardan, mukayese edilmeyecek kadar kuvvetlidir. Politik hatla, birçok önemli teorik ve taktik sorunlarla ilgili anlaşmazlıkların varlığı, emperyalizme karşı yürütülen savaşta; halkların yürüttüğü milli kurtuluş hareketine sağlanacak desteklemede; dünya barışı ve büyük küçük çeşitli sosyal rejimli devletlerin barış içinde yanyana yaşama prensipi uğrunda yürütülen savaşta, işçi sınıfının hayati menfaatleri ile tarihsel amaçları uğruna yürütülen savaşta birliğin kurulmasını engelliyemez. Varolan anlaşmazlıkları çözmek için en emin yol, bu ortak amaçlar uğrunda yürütülen ortak savaştır.»

Marks ve Leninin bize öğrettiklerinin temeli, dünya komünist hareketinin birliğidir. Dünya komünist hareketi bu prensip temeline dayanarak bütün dünya halklarının öncü kuvvetlerini bir araya getiriyor, yine bu prensipi işbirliği ile uyguluyor. Her komünist bütün çabalarını bu amaca sarfedecektir. Bütün insanlığın kurtuluşu ve ilerlemesinin temeli, kaldıracı ve mihveri işte budur.

Avrupa Halk Demokrasili ülkelerinin yirminci yıldönümü dolayısıyla

Leon Zieleniec, Assen Çarıkçiev

Avrupada halk demokrasili ülkelerin yirminci yıldönümü, dünya kurtuluş hareketinin gelişmesi tarihinde çok önemli bir noktadır. Sosyalizm yoluna girmiş birkaç devletin meydana çıkmasıyla, yeni toplum tarihinin ilk devresi, yani sosyalizmin sınıf düşmanlarıyla çevrili bir tek ülkede kuruluş dönemi, sona ermiştir. Yeni bir dönem, sosyalizmin bir dünya sistemi haline gelmesi dönemi başlamıştır.

Bu son yirmi yıl içinde, sosyalist ülkelerdeki komünist partileri, çok çeşitli şartlar içinde, köklü toplumsal dönüşümler gerçekleştirdiler, olağanüstü tecrübeler edindiler. Sosyalist devrimler ve sosyalizmin kuruluşu sırasında kullanılan çeşitli metodlar, çok eski bir tarihin sonuçları olan milli özelliklerin ve geleneklerin çeşitliliğini dile getiriyor. Ama farkların yanında, belli kanunlara tâbi, kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin özellikleri, günden güne artan bir açıklıkla belirmektedir. Öte yandan bütün ülkelere ortak genel kanunların varlığı da meydana çıkmaktadır.

Bugün artık sosyalizmin hayatiyetini, ondan önceki toplumsal formasyonların çözemediği sorunlara çözüm yolu bulma yeteneklerini bütün dünyaya ispatlayan bir tek değil, birkaç ülkedir. Bu ülkelerin edindiği kolektif tecrübeler meydana getiren incelemeler, genelleştirmeler, sosyalizmin kurulmasından, görüş ve fikirlerin karşılaşmasından çıkarılan ders ve sonuçlardır.

Tarihte ilk defa olarak sosyalizm, insanın sömürülmesi, sefalet, işsizlik, ülkeler arasındaki düşmanlıklar gibi belâların ekonomik temelinin yok ettiği; çalışan insana yarınını garanti etti; başlıca üretim araçlarında özel mülkiyeti kaldırdı, kapitalist üretim bağıntılarından doğan toplumsal eşitsizliklere son verdi. Böylece, toplumu ilgilendiren bütün meselelerin plânlaştırılmış, şuurlu yönetimi emekçilere verildi. Toplumsal ve ekonomik alanlarda yapılan devrimci dönüşümler, kolektivist ve karşılıklı yardım temeline dayanan yepyeni ilişkilerin kurulmasına imkân verdi.

Yeni toplumun gerçekleştirdiği toplumsal ilerlemeler ne kendi kendine,

ne de birdenbire sağlandı. Sosyalizmin kurulması yolu, sadece zaferlerle dolu bir yol değildir. Sosyalist gelişme yoluna giren halklar, ilk yıllarda, kapitalist dönemde az gelişmiş, harpte mahvolmuş iktisatlarını yeniden kurmak; emperyalist tehditler karşısında mali kaynaklarının büyük bir kısmını milli savunmaya ayırmak zorunda kaldılar.

Yeni bir toplumun meydana gelmesi, çok çeşitli ve çok yönlü çelişmelerle dolu, yeni doğan toplumsal ve ekonomik oluşumlarda ortaya çıkan, kaçınılmaz yanlışlara, zorluklara karşı savaştan, zaman zaman geriliyen bir süreçtir. Sosyalist ülkelerdeki komünist ve işçi partileri, bütün dikkatlerini, çözümlenmesi gereken sorunlarda, zorluklarda topluyor; üretici güçleri geliştirmek, emek verimini yükseltmek, toplumsal üretimi etkili şekilde yönetmek, kamu hayatını demokratikleştirmek, bilimi ve kültürü ilerletmek, sosyalist ülkelerin birliğini ve işbirliğini güçlendirmek amaçlarını güdüyorlar.

İkinci Dünya Savaşından sonra sosyalist devrimlerini gerçekleştiren ve sosyalizmi kurma yoluna giren Avrupa ülkeleri, Sovyetler Birliğinin tecrübelerinden yararlandılar, bu tecrübeyi zenginleştirdiler, geliştirdiler; kendi konkr tarihsel şartlarına uygun düşen yeni yollar, yeni biçimlerle sorunlarını çözümlenmeye çalıştılar. Bugün sosyalist yolu seçen ülkeler, sosyalizmi gerçekleştirmek için savaştan komünist ve işçi partileri, bütün sosyalist ülkelerin tecrübesinden önemli sonuçlar çıkarabilir. Yürüttükleri savaşta, sarfettikleri yapıcı çabalarda bu sonuçlardan çok faydalanabilirler.

Sosyalizmin kuruluşunda görülen bazı özellikler

Halk demokrasilerinde gerçekleşen toplumsal dönüşümler, Marksizmin temel tezinin doğruluğunu ispatladı: Sosyalizme geçiş, bütün ülkeler için gereken, kaçınılmaz bir süreçtir.

Sovyetler Birliği ile müttefiklerinin Hitlerci faşizmi yenilgiye uğratmaları, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde gerici iç güçleri ve emperyalizmi çok zayıflattı. Güçlü bir Sovyetler Birliğinin varlığı, bu ülkelerde demokrasi ve sosyalizm uğruna yürütülen savaşın gelişmesini kolaylaştıran şartlar yarattı; karşı devrimin dışardan getirilmesine, vatandaş savaşının patlamasına engel oldu. Halk kitlelerinin artık geçmişe dönmeme kararı, komünist ve işçi partilerinin, bütün ilerici güçlerin faaliyeti, köklü demokratik dönüşümleri gerçekleştirdi. Bu dönüşümler sosyalist bir devrimin gereken şartı olduğu gibi, ya sosyalist nitelikte tedbirlerle birleşip karıştı, yahut da bu tedbirlerin etkisi altında kalarak, daha köklü, daha mantıklı bir şekil aldı.

Avrupa sosyalist ülkelerinin tecrübesi, sosyalizmle demokrasi; demokratik dönüşümlerle sosyalist dönüşümler arasındaki ilişkiler sorunu gibi temel bir sorunu yepyeni bir şekilde çözümlenmeyi kolaylaştırdı. Bu tarihsel deneme bize şunu gösterdi: Çağımızda, devrimci sürecin demokratik evresiyle sosyalist evresi birbirlerine yakınlaşmaktadır. Demokratik dönü-

şümlerle sosyalist dönüşümler birbiriyle karışıyor, sosyalizme giden tek devrimci akım haline geliyor.

Devrimci süreç geliştikçe, yeni yeni ödevler meydana çıkıyor. Bu ülkelerin çoğunda halk demokrasisi devrimi olan devrim, toplumsal hayatın bütün siyasal, ekonomik, ideolojik alanlarına yayılan sosyalist bir devrim halini aldı. Devrimin çeşitli aşamaları, aralarında her hangi bir sınır tesbit edilemeyecek kadar birbirini yakından izledi. Bazı ülkelerde, halk demokrasisi, attığı ilk adımlarda sosyalist bir devrim şeklini aldı. Demokrasi uğruna yürütülen savaşla sosyalizm uğruna yürütülen savaşın karışması bugün dünya çapında önem taşıyan bir tecrübe teşkil ediyor. Sömürgecilik boyunduruğundan kurtulan ülkelerde olsun, kapitalist devletlerde olsun, komünist ve işçi partilerinin karşısına ortak bir sorun çıkmaktadır: İnsan bugün sosyalizme doğru birkaç adım atmadan, gerçek bir demokrat olmaz. Buna karşılık, toplumsal hayatın bütün alanlarında en geniş demokratikleşme uğruna savaştan, sosyalizme gidilemez. Bugünkü şartlar içinde, devrimci sürecin bu kanunu gittikçe artan bir önem taşıyor. Bu önemi tayin eden, sınıf güçlerinin dünya çapındaki yeni dengesi, halk aleyhtarı rejimlerde toplumsal temelin darlaşması, demokrasi ve toplumsal ilerleme uğruna yürütülen savaş cephesinin genişlemesi, sosyalist dönüşümlere olanaklar sağlayan objektif şartların olgunlaşmasıdır.

Marksist-Leninistlerin daima ısrarla belirttikleri gibi: Proletarya için silâhlı savaş bir amaç değildir; tarih sahnesinden çekilmek zorunda kalan sınıfların inatçı direnişine, yarattığı teröre karşı başvurduğu bir tedbirdir. Gerici güçlerin Polonyada vatandaş harbi çıkarmak, Romanyada faşist silâhlı çeteler kurmak, Macaristanda, Çekoslovakya'da hükümet darbeleri yapmak teşebbüsleri başarısızlığa uğradı. Çünkü bu gerici güçler, başlıca zorlama araçlarından yoksundu. Miliste, emniyette, orduda bütün kilit noktaları proletaryanın elinde bulunuyordu.

Sosyalist devrimin gelişmesi, ve gerektirdiği dönüşümler, halk iktidarına dayanarak gerçekleştirildi. Bu durumda, alaşağı edilen sınıflar silâhlı direnişi büyük çapta düzenleyemediler. Ama şartlar devrimci iktidara, sosyalizme gitme olanaklarını açan ezici bir üstünlük sağladı. Böylece, halk, iktidarı eline aldıktan sonra, barışçı savaş metodları çok önemli bir rol oynayabildi. Sosyalist devlet, daha ilk günlerde, bütün enerjisini yapıcı ve verimli faaliyetlere ayırabildi; tarihin dönüm noktalarında kaçınılmaz fedakârlıkları, mahvolan maddi ve mânevi değerlerin tutarını asgariye indirebildi.

Avrupa sosyalist ülkelerinde gerçekleşen dönüşümlerle sağlanan tecrübe, sosyalizme giden bir toplumun siyasi düzenlenmesiyle ilgili Marksist-Leninist teoriyi zenginleştirdi. Bu ülkelerde, devlet iktidarını, Sovyetler Birliğine oranla, çok daha geniş bir toplumsal temel üzerine kurdu. Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Demokratik Almanya, Çekoslovakya, Yugoslavya gibi ülkeler birçok geleneksel siyasi örgüt şekillerinden yararlanmasını bildiler.

Birçok ülkede, devrim, eski devlet mekanizmasını hemen ve tamamiyle yok etmedi. Bu mekanizmanın, demokratik ve sosyalist temellere göre «perakende» olarak değiştirilmesi nispeten uzun sürdü. Bu ülkelerin bazılarında, işçi sınıfının hegemonyasının, komünist ve işçi partilerinin gittikçe artan etkisi altında bulunan bir toplumda, ortalama siyasi örgütler kuruldu. Böylece, köklü dönüşümler, Anayasa çerçevesi içinde ve derece derece gerçekleşebildi. 1948 Şubat olaylarını inceliyen Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesinin çok doğru olarak belirttiği gibi: «Devrimci süreç, gerçekte barışçı bir şekilde oluştu. Hükümet buhranının Anayasa çerçevesi içinde çözülmesi, bunu ispatlamaktadır. Ama Komünist Partisi yöneticiliği altında bulunan işçi sınıfı, devrimin getirdiği kazançları gerektiği anda silâhla savunabilmek üzere hazırlanmayı da ihmal etmedi.»

Avrupa halk demokrasileri, eski sömürücü sınıfların seçim hakkından yoksun bırakılması, bu alanda işçi sınıfına bazı imtiyazlar tanınması gibi istisnai tedbirlere başvurmamak zorunda kalmadılar. Böylece, geniş halk kitlelerinin toplumun ve devletin yönetimine katılmasını sağladılar. Bunun nedeni açıktır: Bu ülkeler vatandaş harbinden, veya Sovyet Rusya'daki harp komünizmine benzeyen bir dönemden geçmediler.

Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde gerçekleşen sosyalist devrimlerin genel hatlarını incelersek, bu devrimleri Büyük Oktobr Sosyalist Devrimiyle karşılaştırsak, dünya devrimci sürecinin gelişmesinde beliren bazı eğilimleri tesbit edebiliriz.

Rus köylü ve işçilerinin iktidarı ele geçirmek üzere başvurdukları silâhli ayaklanma, kapitalist ülkelerin tehditleri, emperyalistlerin askeri müdahalesi, iç ve dış gerici güçlerin devrimi boğma çabaları karşısında, vatandaş harbi şeklini aldı. Sovyet hükümetinin ilk döneminde silâhli bastırma metodlarına başvurulmasının nedeni, sınıf kavgasının keskinliği, emperyalist devletlerin ilk sosyalist devlete saldırma tehditleridir.

Halk demokrasilerinin kurulması ile sonuçlanan devrimlerin tarihsel ortamı ise, bambaşka idi. Uluslararası alanda olsun, bu ülkelerin içinde olsun, güçler dengesi, sosyalizme ve proletaryanın diktatoryasına geçiş şekillerini etkiledi. Sovyetler Birliğinin zaferi ile sonuçlanan İkinci Dünya Savaşından sonra, mevcut olan sınıflar arasındaki çatışma, Oktobr Sosyalist Devriminde meydana gelen çatışmalar kadar şiddetli ve geniş olmadı. İşçi sınıfı ile müttefikleri halk iktidarını kurmak için sadece barışçı yollarla yetinmedilerse de, sosyalist devrimle yeni toplum, genellikle vatandaş harbine gidilmeden, milletlerarası sermayesinin saldırısına uğramadan meydana gelebildi.

Sosyalist dünyanın, milli kurtuluş hareketinin ve kapitalist ülkelerde işçi sınıfının yürüttüğü savaşın günden güne güçlenmesi kapitalizmi zayıflatıyor, devrimci sürecin gelişmesine yeni bir ortam yaratıyor. Bu şartlar içinde, birçok ülke için, daha kolay, barışçı bir yolla, parlâmenter savaş şekillerini de kullanarak, sosyalizme geçme olanakları meydana çıkıyor. Hiç şüphesiz, devrimin her ülkede alacağı şekil, sadece işçi sınıfının isteğine

bağlı değildir. İşçi sınıfı, sömürücü sınıfların ters devrimci çabalarına karşı koymağa daima hazır bulunmalıdır.

Çeşitli toplumsal grupların, çeşitli siyasi güçlerin yeni toplumun kurulmasına katılmaları, halk demokrasilerindeki toplumsal gelişmenin başlıca özelliğidir. İşçi sınıfının yönetici rolünü devam ettirmekle, kuvvetlendirmekle beraber, oluşan dönüşümlere daha geniş bir toplumsal temel sağlayan, sosyalizme geçişi kolaylaştıran, çeşitli sınıflar arasında geniş bir birlik kuran politikanın doğruluğunu ve faydalarını tarih bize ispatlamıştır.

Bütün Avrupa halk demokrasilerinde gerçekleşen sosyalist dönüşümlerin iteleyici gücü, köylülerle aydınları da peşinden sürükleyen işçi sınıfıdır. Bu ülkelerde işçi hareketini bölen anlaşmazlıklar sona erdi. Birkaçında, sosyal-demokrat partileriyle komünist partileri, Marksist-Leninist bir parti kurmak üzere birleştiler.

Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde gerçekleşen sosyalizme geçişin diğer bir özelliği de, şehirli orta tabakaların (esnaf, küçük tüccar, küçük işverenler vb) ekonomik ve özellikle siyasi hayata daha geniş çapta katılmasıdır. Nüfusun geniş bir kısmını teşkil eden bu grupların önemli bir rol oynaması, bugün menfaatlerinin proletaryanın menfaatlerine uyması, bu işbirliğini gerektiren ve gerçekleştiren etkenlerdir. Çeşitli siyasi ve ekonomik tedbirler, ikna edici konuşmalar, bu tabakaların sosyalist toplum mekanizmasına girmesini sağladı. Köylerdeki burjuva unsurlarını tasfiye etmek için, özellikle ekonomik tedbirler kullanıldı. Çekoslovakya, Macaristan, Demokratik Almanya gibi ülkelerde, kolektifleşmenin belirli bir döneminde ve bazı şartlar altında, eski kulaklara (zengin köylülere) bir kooperatife girme hakkı tanındı. Böylece, herkese olduğu gibi, eski sömürücülere de çalışma hakkı verildi.

Birkaç siyasi partinin sosyalizmin kurulmasında işbirliği yapması, büyük tarihsel bir önem taşıyor. Halk demokrasilerinin çoğundaki durum bize şu gerçeği ispatlamıştır: İşçi sınıfının ve partisinin yöneticiliği, yeni bir toplumun kurulmasına aktif şekilde katılan, şu veya bu toplumsal tabakanın menfaatlerini temsil eden partilerin varlığına engel olmuyor.

Halk demokrasilerinde komünist partileriyle diğer siyasi partiler arasındaki işbirliği çok çeşitli şekiller almaktadır: Çeşitli partilerin yeni toplumun kurulmasına gerçekten katılmaları; iktidarın ve idarenin bütün organlarında işbirliği yapmaları, partiler arası işbirliği komisyonlarının kurulması vb. Böylece, partiler arasında konkr bir işbirliği sağlanmış oluyor.

İşçi sınıfının, köylülerle ve diğer halk tabakalarıyla kurduğu siyasi birliğin büyük önem taşıyan ve halk demokrasilerinde başarı kazanan bir şekli, Milli Cephe, Vatan Cephesi, Halk Cephesi adını alan birliklerdir. Birçok partinin mevcut olduğu ülkelerde, bu cephe, bütün partilerin ve çeşitli toplumsal örgütlerin yürüttüğü faaliyetlerin bir yerden yönetilmesini sağlar. Halk Cephesinin devletin bütün faaliyetlerine, seçim kampanyalarının düzenlenmesine, toplumun idare mekanizmasının kont-

rolüne katılması, sosyalist demokrasinin genişlemesine, en geniş halk tabakalarının sosyalizmin kurulmasına katılmasını sağlar.

Sosyalizme geçişin şartlarından biri olan, endüstrinin, taşıtların, bankaların sosyalistleştirilmesinde de özellikler görüyoruz. Sovyetler Birliğinde büyük endüstrinin topyekûn millileştirilmesiyle başlayan sosyalistleştirme, halk demokrasilerinde dereceli geçiş şekilleri olarak aşamalarla gerçekleşti.

Halk demokrasilerinin örneği bize şu gerçeği de gösterdi: Sosyalist devletin, belirli bir süre için, perakende ticaret, küçük sanayi ve el zanaatları alanlarında özel teşebbüsten yararlanması, iktisadi bakımdan kârlı oluyor. Demokratik Almanya Cumhuriyetinde, Polonyada, Macaristanda, Yugoslavyada geçirilen tecrübelerden çıkaracağımız sonuç şudur: El zanaatlarının, küçük sanayiın, küçük ticaretin sosyalistleştirilmesi, uzun bir hazırlık, çok esnek şekiller, devlet işletmeleriyle özel teşebbüs arasında işbirliği sağlayan şekiller de dahil, çeşitli işbirliği şekilleri gerektiriyor.

Her sosyalist ülke, iç ve dış şartlara, tarihsel, ekonomik ve coğrafi özelliklerine, geçirdiği denemelere bağlı sanayi gelişme şeklini seçiyor. Yeni olaylar ışığı altında, başarının herşeyden önce ağır ve hafif sanayide çeşitli kolların ahenk içinde gelişmesine bağlı olduğu anlaşılıyor. Ekonomik dengenin uzun bir süre için bozulmasına engel olan bu ahenktir.

Avrupa halk demokrasilerinde sosyalizmin kurulma döneminde, sanayileşme alanında muazzam başarılar elde edildi. İkinci Dünya Savaşından öncesine oranla, sanayide üretim birkaç kat arttı, yeni endüstriler meydana çıktı, makine ve kimya endüstrileri genel sanayi üretiminde çok büyük bir yer tutmağa başladı.

Hayat, sosyalist ekonomiyi, güçlüklerle karşılaşmayan, duraklamadan ilerliyen, değişmez, ideal bir mekanizma sanan görüşleri yalanladı. Sosyalizmi kuran ülkelerin geçirdiği tecrübeler, üretimde düzenlemeyi ve yönetimi, plânlama ve isteklendirme metodlarını durmamadan mükemmelleştirme zorunluluğunu belirtmektedir. Yeni sorunlar tam vaktinde incelenmez, ekonomik yönetim metodları hayatın, bilimsel ve teknik devrimin zorunluluklarını karşılamazsa, sanayide ahenkli bir gelişme sağlanamaz, toplumun istekleri cevaplandırılmaz.

Bu son on yıl içinde, Avrupa sosyalist ülkelerindeki üretim mekanizması (endüstri, tarım ve taşıtlara ayrılan süreli yatırımlar) iki üç kat arttı. Öte yandan, her ekonominin içindeki ilişkiler ve bağlar çok genişledi, çok yönlü ve çeşitli bir nitelik kazandı. Bugün birinci plânda olan, üretimdeki gelişmenin niteliği meselesidir. Yani işe yarama derecesi, teknik seviyenin yükselmesi, daha etkili bir düzenlenme vb. Bunun sonucu olarak da, günün meselesi, eskimiş plânlama ve yönetim metodlarını bırakıp, iktisadi ilerlemenin yeni şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun düşecek metodlar ve şekiller bulmaktır. Son yıllarda, bazı Avrupa sosyalist ülkelerinde, sanayi artış temposunun yavaşlaması, milli ekonomide bazı dengesizliklerin meydana

çıkması, yatırımların daha az sonuç vermesi, eskimiş yönetim metod ve şekillerinin devam etmesindedir.

Bununla beraber, işçi ve komünist partileri, iktisadi alanda çok büyük ve yararlı bir faaliyet yürütüyor. Ekonomik yönetimde nitelik bakımından yeni bir sistemin kurulması veya mükemmelleştirilmesinden doğan sorunlar, Doğu ve Orta Avrupa sosyalist ülkelerinde partilerin en çok ilgilendiği meselelerdir. Son zamanlarda, halk cumhuriyetlerinin bazılarında, endüstride ve tarımda plânlaşmayı ve yönetimi islah etmek üzere çok önemli tedbirler alındı, bazıları uygulanmağa bile başlandı. Dünya çapında yürütülen bu kolektif çabaların sonucu olarak, ekonomik plânlama ve yönetim alanlarında sosyalist üretimin objektif kanunlarını, sosyalist üretim bağıntılarını göz önünde tutan yeni prensipler meydana çıkıyor. Tecrübeler bize şunu göstermiştir: Bu yeni prensiplere varabilmek için, ekonomik hayata uygun düşmeyen otoriter metodlara, merkeziyete son vermek, otofinansman prensiplerine dayanan isteklendirmelere büyük yer ayırmak gerek. Bugün birçok sosyalist ülkede ekonomik plânlama ve yönetim metodlarında yapılan bütün değişiklikler bu yöndedir.

Ekonomik mekanizmanın çeşitli basamaklarında özel girişime daha çok yer verecek ve bu mekanizmanın, devlet plânlamasına ve ekonomik duruma bağlı olan ekonomik hayat temposuna uygun düşmesini sağlıyacak yeni plânlama ve yönetim mekanizmaları aranmaktadır.

Plânlı yönetim prensipine bağlı kalmakla beraber, Avrupa sosyalist ülkelerindeki komünist ve işçi partileri, bütün emekçilerin ekonomik yönetime katılmalarını sağlamaya, üretici kolektiflerin ve emekçilerin özel girişimini geliştirmeye çalışıyorlar. Doğru uygulandığı takdirde, yeni plânlama ve yönetim sistemi üretici güçlerin ve iş veriminin yükselmesini, gerçekten sosyalist yönetimin istemini yerine getirip asgari masrafla azami sonuç alınmasını sağlıyor.

Halk demokrasilerinde, tarımın sosyalistleştirilmesinde görülen özellikler de olağanüstü bir önem taşıyor. Orta ve Doğu Avrupada toprak sorununa bulunan çözüm yolu Sovyetler Birliğinde olduğundan farklıdır: bütün topraklar millileştirilmedi. Toprak sahiplerinden, Kiliseden, ve harp suçlularından alınan toprakların büyük bir kısmı topraksız veya az topraklı köylülerin özel mülkiyetine verildi.

Köylerde sosyalistleştirilmenin şekillerini ve temposunu tâyin eden, çok eski özel mülkiyet geleneği ile küçük köy üretiminin büyük önemidir. Bazı ülkelerde tarımda sosyalist dönüşüm, en basit kredi, tüketim, alım satım kooperatif şekillerinden basamak basamak en yüksek toplumsal örgüt şekillerine geçmektedir.

Toplumsal işletme ile kişisel işletmenin ortaklığı konusunda, çok büyük tecrübeler elde edildi. Bu ortaklık daha oldukça uzun bir süre için köylüye ikinci bir geçim kaynağı, şehire ise gıda maddeleri sağlayacaktır. Halk demokrasilerinde, köyde, sosyal sigorta konusunda oldukça büyük adımlar

atıldı. Köylü hastalandığı veya çalışamaz hale geldiği zaman, sosyal sigortalardan yararlanıyor.

Polonyada ve Yugoslavyada yirmi yıllık tecrübeler bize şu gerçeği göstermiştir: Halk iktidarı kuvvetli olursa, köyde küçük işletmenin üstünlüğü, uzun süreli de olsa ve müsait bir zemin teşkil ettiği halde, büyük çapta kapitalist ilişkilerin meydana gelmesiyle sonuçlanmıyor. Bu durumun anlamı şudur: Sosyalist devlet, iktisadın bütün kilit noktalarını elinde tuttuğu, halkın ve köylülerin büyük çoğunluğu halk iktidarını desteklediği takdirde, devlet işletmelerini büyük çoğunluğu halk iktidarını desteklediği, bunları teşvik etmek, kişisel işletmeleri çeşitli tipte kooperatifler halinde birleştirmek yolu ile, köylü sosyalist işletme şekillerini kullanmağa alıştırmalıdır, bütün tarım sosyalist temeller üzerine yeniden kurulabilir.

Sosyalizme giden yola geçiş, tarımda, uzun, çok yönlü ve çok çeşitli bir süreç teşkil eder. Şuurlu, büyük çabalar gerektiren bu geçiş, otoriter tedbirlerle değil, ekonomik tedbirlerle ancak sağlanabilir. Oysa, yüzyıllardan beri özel mülkiyete dayanan bir tarımda, bu ekonomik tedbirleri uygulamak fevkalâde nazik iştir. Bütün sosyalist ülkelerde, tarımın gelişmesini geciktiren büyük hatalardan biri, üretimin devamlı artışı ve maliyet fiyatlarının indirilmesi alanında kişisel kazanç prensibinin az uygulanması olmuştur. Tecrübelerden anlaşıldığı gibi, tarım üretiminde bütün kolların gelişmesi, her şeyden önce, şehirle köy arasında iki tarafın menfaatine uygun, ekonomik ilişkilerin kurulmasına bağlıdır.

Sosyalizmin kurulmasında elde edilen çok zengin tecrübelerin gösterdiği gibi, sosyalizmin ilerlemesi, her şeyden önce, yığınların, toplumun yönetimine katılmasına, sosyalist demokrasi prensiplerinin gerçekten uygulanmasına bağlıdır. Vatandaşın, hak ve özgürlüklerinden eksiksiz şekilde faydalanması, toplumsal hayatın bütün alanlarını etkiler, bilinç düzeyini yükseltir, emekçilerin girişim yeteneklerini geliştirir.

Halk iktidarının ilk yıllarında, geçmişin kalıntıları bu ülkelerde sosyalist demokrasinin gelişmesini olumsuz yönden etkiledi. Şahsa tapma devrinin olumsuz etkileri çok oldu. Ama sosyalizm bu güçlüklerin hepsini yenebildi, sosyalizmin özüne yabancı kalan bu duruma son verebildi.

SBKP-nin XX. Kongresinden sonra, sosyalist demokrasinin gelişmesi yepyeni bir döneme girdi. Devletin hayatında ve kendi faaliyetlerinde Leninist prensipleri yeniden uygulamaya başlayan sosyalist ülkelerdeki komünist ve işçi partileri, demokratik müesseseleri genişletmeğe ve sağlamlaştırmağa yöneldiler. Sosyalist kanunilik eksiksiz bir şekilde uygulandı, temsilci organların kontrolü genişletildi. Toplumsal örgütler (Halk Cephesi, sendikalar, kooperatifler, gençlik teşkilâtları) iktisadın ve kültürün gelişmesini sağlayacak sorunların çözümüne katılıyorlar. Son yıllarda, Polonyada, Çekoslovakya ve daha başka ülkelerde seçim sistemi demokratikleştirildi. En önemli toplumsal sorunların açık tartışması gitgide genişliyor, devletin izlediği politikayı günden güne daha çok etkiliyor. İktisatta yeni plânlı yönetim metod ve biçimlerinin kabulü, sosyalist demok-

rasinin genişlemesini ve toplumda siyasi örgütlerin mükemmelleştirilmesini kolaylaştırıyor.

Avrupa halk cumhuriyetlerinde sosyalizmi kuran komünist ve işçi partileri, bütün faaliyetlerini yürütürken, Marksist-Leninist teorisi temeline dayanıyorlar, bu teoriyi ülkenin konkre gerçeklerine göre, dogmacılığa saptanmadan uyguluyorlar. Pratik tecrübeler, eskimiş görüşlerden vazgeçme zorunluluğunu ispatlamıştır. Olumlu sonuçlara varabilmek, sosyalizmi kurabilmek için Marksist-Leninist teori gerçekten yaratıcı bir şekilde uygulanmalı, nazariyeler daima pratikle karşılaştırılmalıdır.

Sosyalist ülkelerin geçirdiği tecrübeler sosyalizm fikrinin özünü daha şiddetle belirtdi, zenginleştirdi. Şu gerçeği de ispatladı: Üretim araçlarının sosyalistleştirilmesi, işçilerin iktidara geçmesiyle, sosyalizmin ancak temeli atılmış oluyor. Gelişmiş, olgunluğa varmış bir sosyalist toplum demek, bütün halk için artan bir refah, devletin ve ekonominin yönetimine yığınların daha geniş katılması demektir. Gelişmiş bir sosyalist toplumun yaratılması, toplumsal ilerlemenin yeni başarılarına, komünizme giden yolu açmaktadır.

Dünya sosyalist sistemi

Dünya sosyalist sistemi birçok halk ve ülkeyi bir araya getiren bir ortaklıktır. Bu sistemin kurulması, devletler arasında yeni bir tip ilişkinin kurulması demektir. Bu ilişkilerin özelliği, halkların ve ülkelerin temel isteklerinde, temel menfaatlerinde benzerlik ve ortaklık kurulması, bu ülkeleri eskiden bölen eski karşıtların kaybolması, güttükleri amaçların, ideallerin birleşmesidir.

Sosyalist devletler arasında bütün alanlarda işbirliği ve dayanışma, sosyalizmin bir kanunu, karşı gelinmez bir zorunluluktur. Sosyalizm bir tek ülkenin çerçevesini aştığı günden beri, sosyalizmin iktisadi kanunlarının etki ve faaliyet alanı durmadan genişledi. Oysa bu kanunlar, kardeş devletler arasında yürütülen ekonomik işbirliğinde yeni biçimler gerektiriyor; bu kanunların etkisiyle dünya çapında ve yepyeni bir işbölümü meydana geliyor.

Sosyalist ülkelerin işbirliği ve dayanışması işte bu objektif temel üzerinde geliyor.

Sosyalist halkların ve ülkelerin isteği ile kurulan birlik, yirmi yıldır devam edegelen tecrübelerde belirtdiği gibi, sosyalizmin kurulmasını geciktirmeğe, tarihin gidişini durdurmağa çabalayan emperyalizme ve gerici güçlere karşı ortak savaş yürütmekle sağlamlaşıyor, perçinleşiyor. Bu halkları birbirine bağlayan kardeşlik ve dostluk bağları, eski toplumsal kuruluşlardan artakalan sorunların çözülmesiyle de geliyor. Ekonomik düzeyleri birbirinden çok farklı olan, bazıları uzun süre düşmanlık içinde yaşamış, hattâ savaşmış ülkeler arasında kardeşlik ve işbirliği ilişkileri kuruluyor.

Yirmi yıllık tecrübe bize şu gerçeği gösteriyor: her ülkenin içindeki sosyalist ilişkilerin gelişmesiyle, bu ilişkilerin dünya sosyalist sistemi çerçevesi içindeki gelişmesi arasında bir fark vardır. Sosyalist ülkeler arasında kurulan sayısız ilişkileri genişletmek ve güçlendirmek üzere, yeni toplumsal sistemin sağladığı geniş ve çeşitli olanaklardan hemen yararlanmak, bazı şartlar içinde, pek kolay olmuyor. Konkre menfaatleri daima bağdaşmadığı için, sosyalist ülkeler arasında gelişmeler doğabiliyor. Bu ülkeler arasında yeni tip ilişkilerin kurulmasını güçleştiren diğer bir etken de, çok taraflı iktisadi ve siyasi ilişkiler mekanizmasının ayarlanmasında görülen tecrübesizliktir.

Sosyalist ülkelerin birbirine yaklaşmasını zorlaştıran üçüncü bir etken de, şahsa tapma devrinde yaratılan durum olmuştur. XX. Kongreden bu yana, bütün sosyalist ülkelerin milli egemenliği ve bağımsızlığı kuvvetlendi, aralarında gerçek eşitlik ilişkileri gelişti. Bugün, yeni bir hayat yoluna girmiş halkların milli isteklerini, milli menfaatlerini bağdaştıracak, daha esnek, daha etkili işbirliği metod ve şekilleri aranmaktadır.

Çeşitli sosyalist ülkelerin gelişme düzeyleri arasında görülen ve kapitalizmden artakalmış eşitsizlikler, dünya sosyalist sisteminin gelişmesini engelliyor. Sosyalist halklar topluluğu kurulduğu günden beri, sosyalist ülkelerin toplumsal ve ekonomik düzeylerini eşitleme süreci, komünizme gidişin önemli bir kanunu haline geldi. Bu sürecin bütün sosyalist devletlerin gelişmesini hızlandırma prensipi temelinde örgütlenmesi, dünya sosyalist sisteminin temel sorunlarından biridir.

Avrupa sosyalist ülkelerinin fedakârlıkları ve yapıcı çabaları, Sovyetler Birliğinin sağladığı muazzam kardeşçe yardım sayesinde, sosyalizmi ve komünizmi kuran ortak cephenin eşitliğine doğru, yirmi yıl içinde önemli adımlar atıldı. Bununla beraber, bu alanda çözülecek sorunlar hâlâ pek çoktur.

Daha etkili kolektif iktisadi işbirliği şekilleri arama işinde önemli bir rol oynayan kurul, İktisadi İşbirliği Konseyidir. Onbeş yıl önce kurulan bu teşkilât, çok önemli sonuçlar elde etmiştir. Sosyalist ülkeler arasında yürütülen işbirliğinin diğer bir örneği de ortaklaşa döşenen «Dostluk» petrol borusudur. Bu boru ile getirilen petrol Demokratik Almanya Cumhuriyetinde, Polonyada, Çekoslovakya ve Macaristanda çağdaş bir petrol-kimya endüstrisinin gelişmesini sağladı. «Barış» adını taşıyan enerjetik sistemi de yine bu işbirliğinin güzel bir örneğidir. Çok iyi sonuç veren bir metod da, sanayi işletmelerinin kurulmasına ayrılan kolektif yatırımlardır. Milletlerarası hesapların görülmesini kolaylaştırmak ve çok taraflı ilişkileri geliştirmek amacıyla, Konseye üye olan ülkeler 1964'de Milletlerarası Ekonomik İşbirliği Bankasını kurdular.

Sosyalist ülkeler arasındaki işbölümünü daha iyi işler hale getirmek için yapılacak iş çoktur. Ama tecrübelerden anlaşıldığı gibi, sosyalist ülkeler arasındaki ekonomik işbirliği, sanayileşmeyi hızlandıracak ve tarihin gidişinden doğmuş toplumsal ve ekonomik farkları yok edecek başlıca

etkenlerden biridir. Bilimsel ve teknik devrimin çerçevesi içinde, milletlerarası sosyalist işbölümü, ekonominin bütün alanlarında, ilerlemeyi sağlayacak, önemi gittikçe artan bir etkidir.

Bu şartlar içinde, çok tabii olarak, Çekoslovakya, Demokratik Almanya Cumhuriyetinde, Polonyada, ve daha başka ülkelerde, plânlaşmada yapılacak değişikliklerle ilgili tartışmalar sırasında, ortaya en sık atılan sorunlardan biri, işbölümüne daha aktif katılma şekillerinin bulunmasıdır.

Ekonomik İşbirliği Konseyinin incelediği en önemli sorunlardan biri, üretimde ihtisaslaşmayı ve işbirliğini – özellikle makine inşaatı, kimya ve çelik endüstrilerinde – geliştirmek meselesidir. Konsey, bu alanda, işbirliğinin gelişmesini engelleyen güçlükleri yoketmeğe, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde otofinansman prensiplerini uygulamaya çalışıyor.

İktisadi İşbirliği Konseyinin çalışmaları, milli menfaatler arasındaki ayrılıklardan doğan güçlüklerin konkre tartışması ve ortadan kaldırılması konusunda çok önemli bir tecrübe sağlamaktadır. Macar Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi Büro üyesi A. Apro, Konsey çerçevesi içinde milli menfaatlerin koordinasyonunu sağlamak üzere girilen faaliyetleri inceleyen, şu noktaları belirtiyor: «Gelişme düzeyleri farklı olan ülkeleri ilgilendiren şu veya bu iktisadi sorunu konkre şekilde incelerken, Konsey üyesi bulunan ülkeler arasında anlaşmazlıklar çıkabilir. Çünkü bir ülkenin milli menfaatleri, ekonomik olanakları diğer devletlerin menfaat ve olanakları ile her zaman bağdaşmaz. Hattâ kapitalizmden miras kalmış düzey farklarının sonucu olarak, milli menfaatlerle sosyalist ülkeler topluluğunun menfaatleri arasında gelişmeler âdeta kaidedir. Ama bu soydan bağdaşabilir gelişmeler ancak sosyalizm çerçevesi içinde ortadan kaldırılabilir; sosyalist ülkeler topluluğunun ortak menfaatlerini hesaba katmak; hiçbir ülkenin menfaatlerine zarar vermeden, bütün sosyalist ülkeler topluluğunun menfaat ve olanaklarını göz önünde tutarak gelişmeleri yok etmemize yardım edecek karşılıklı yardımı ve proletarya enternasyonalizmini sağlamak şartıyla.»

Bugün görüldüğü gibi, üretimde milletlerarası ihtisaslaşmanın ve işbirliğinin sağladığı olanaklar, sosyalizmin kuruluşunun basamağına göre değişir. Bu olanaklar birçok etkenlere bağlıdır. Görüldüğü gibi, bütün sosyalist ülkelerin durumu ekonomik işbirliğinin şu veya bu şekline, plânlaşırılmı ve koordine edilmiş ortak faaliyetlere aynı ölçüde katılmalarına elverişli değildir. Gerçek şartlara uygun düşmeleri, gereken şartların varolduğu yerde uygulanmaları için, işbirliği şekillerine çok çeşitli biçimler verilmelidir.

Güçlüklerin meydana çıkmasını önleyebilmek için, her ülkeye kabul edip etmeme hakkı tanınmalı; her ülkenin menfaatleri ve ihtiyaçları göz önünde tutulmalı; bütün ülkelerin kabul edebileceği işbirliği metodları sabırla aranmalıdır. Bu amaca varmak için, son zamanlarda sosyalist ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde yeni şekiller aranmakta ve incelenmektedir. Bunların arasında üretimde işbirliği yapacak ortak işletme «İntermetal»,

Bulgarlarla Macarlar arasında kurulan Agromach, İntransmach gibi iki veya çok taraflı karma işletme ve şirketleri sayabiliriz. Tecrübelerin gösterdiği gibi, Konseyin çalışmalarının başarılı olması için, ilgili ülkeler iki veya çok taraflı işbirliğini büyük bir esneklik ve girişimle yürütmek zorundadırlar.

Sosyalist ülkeler arasında yürütülen işbirliğini daha etkili hale getiren önemli etkenlerden biri, siyasi meseleleri görüşmek üzere, yöneticiler arasında düzenlenen iki veya çok taraflı toplantılardır. (Örneğin, sosyalist ülkelerin birliğini kuvvetlendirmek üzere ocak 1965'de toplanan Varşova Konferansı.) Milletlerarası alanda, enformasyon değiş-tokuşu, dış politikaların koordinasyonu, milletlerarası örgütlerde dayanışma; bütün bu etkenler, ortak bir genel hat uygulayan kardeş ülkelerin, kışkırtıcı manevralara karşı gelmelerini, bütün sosyalist ülkelerin menfaatlerine uygun düşecek bir dış politika izlemelerini sağlar.

Sosyalist ülkeler arasında kültür ilişkilerinin ölçüsü de çok büyüktür.

Emperyalist, gerici ve militarist güçlerin tehditleri karşısında, sosyalist devletlerin askeri gücünü sağlamlaştırmak amacıyla kurulan Varşova Paktı, sosyalist kampın savunmasını sağlayan önemli bir etkidir. Sovyetler Birliğinin elinde bulunan nükleer roket ve bombalar, sosyalizmin elde ettiği kazançları etkili bir şekilde koruyor.

Sosyalist ülkelerdeki komünist ve işçi partilerinin işbirliği, dünya sosyalist topluluğunu perçinlemektedir.

Hiç şüphesiz, her komünist partisi, programını, iş ve dış politikasını bağımsızlık içinde tesbit ediyor. Kardeş partilerin işbirliği, Marksizm-Leninizm temeline dayanan, başkaların düşüncelerine ve tecrübelerine saygı göstermesini bilen bir işbirliğidir.

Temeli teşkil eden esas sınıf amaçları konusunda görüş ve fikirler arasında fark bulunmaması, askeri veya iktisadi alanda, şu veya bu pratik mesele karşısında kardeş parti ve ülkelerin çeşitli tutumlar takınması olanaklıdır, demek değildir.

Bu parti ve devletlerin doğru bir Marksist-Leninist politika izlemeleri ayrılık ve çelişmelere dostane çözüm yolları bulmak, milli ve milletlerarası unsurları ahenk içinde birleştirmek, çeşitli görüşleri bağdaştırmak, tam bir eşitlik içinde ve karşılıklı çıkarları koruyarak, kardeşçe bir dayanışma yürüterek ülkeler arasındaki ilişkileri bir kat daha kuvvetlendirme olanaklarını sağlar.

Polonya Birleşik İşçi Partisinin IV. Kongresinde okuduğu faaliyet raporunda W. Gomulka yoldaşın belirttiği gibi: «Milletlerarası komünist hareketinin bugünkü döneminde, bu hareket bir dünya hareketi haline geldiği, partilerin, gelenekleriyle olduğu kadar gelişmeleri bakımından da birbirinden farklı olan ülkelerde, birbirine çok benzeyen toplumsal ve siyasal şartlar içinde hareket etmek zorunda kaldığı bu dönemde, konkrete milletlerarası sorunlar karşısında görüş farklarının ortaya çıkması; hattâ ideolojik meselelerde bile anlaşmazlıkların bulunması, kaçınılmaz bir ger-

çektir. Gerçekler daima göz önünde tutularak, gerçekçi ve akla uygun bir şekilde incelenir; birlik gerçekten korunmak istenirse, bu anlaşmazlıklar dünya komünist hareketinin ortak cephesini yıkmaz, bir bölünme tehlikesi yaratmaz.»

Kardeş partilerin temsilcileri arasında görüş değiş-tokuşu, ortak bir ideoloji temelinde gerçek bir yoldaşlık duygusu içinde ve çok konre bir şekilde yürütülmek şartıyla, anlaşmazlık konularını çözümler, ortak bir faaliyet programının hazırlanmasını sağlar.

Tecrübelerden anlaşıldığı gibi, görüşlerin değiş-tokuşu ile görüş birliğine varılamadığı durumlar olabilir. O zaman, çeşitli görüşleri doğrulayan veya yalanlayan, devrimci aksyonlardır, olaylardır.

Sosyalist ülkelerin Marksist-Leninist partileri, ideolojik anlaşmazlıkların devletler arasındaki ilişkilere etki yapmamasına dikkat ediyorlar. Anlaşmazlıkları ne olursa olsun, sosyalist bir ülke diğer bir sosyalist ülkeye karşı yüklediği ödevleri titizlikle yerine getirir, ekonomik, bilimsel, teknik ve kültür alanlarında işbirliğini genişletir ve devam ettirirse, emperyalistlere karşı ortak savunmayı kuvvetlendirir; milletlerarası alanda tek cepheyi gerçekleştirirse, bu ülke sosyalist zaferin gerçekleşmesine yardım etmiş olur.

Hiç şüphesiz, komünist partileri arasında ideolojik anlaşmazlıkların varlığı, bir partiye, diğer sosyalist ülke ve partilere karşı düşmanca propaganda yürütme hakkını vermez. Komünist partileri arasındaki anlaşmazlıklar ne olursa olsun, temel menfaatleri, halk kitlelerinin enternasyonalizm ve karşılıklı yardım prensipleri için eğitilmelerini gerektiriyor.

Halklarda enternasyonalizm bilincinin artırılması, yurtseverlik ve milli şeref duygusu ile bağdaşır. Sosyalist yurtseverlik enternasyonalizmle bağdaşır, hattâ onu kuvvetlendirir.

Sosyalizm, halklarda bilinci ve yurtseverliği geliştirir. Halk kitlelerinin yurtseverlik duygularını rencide etmeden, milliyetçilik kalıntılarını temizlemek için, komünistler büyük bir dikkat ve ustalıklı faaliyet yürütmek zorunluluğundadırlar.

Hiç şüphesiz, sosyalizmin düşmanları, sosyalist devletlerin arasında açmak, aralarında kuşku, düşmanlık yaratmak, sosyalist idealin kredisini düşürebilmek için, sosyalist devletler arasındaki menfaat ayrılıklarından, sosyalizmin kuruluşunda kullanılan metod ve yol çeşitliğinden yararlanmağa çalışıyorlar, ve çalışacaklardır. Ama bu amaçlarında başarısızlığa uğrayacaklardır. Bunun güvencesi, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerin, bir yandan milli kültürün ve siyasi müesseselerin gelişmesine yardım eden, her ülkenin bağımsızlığını ve egemenliğini sağlamlaştıran, öte yandan da halkların işbirliğini ve yakınlaşmasını kolaylaştıran proletarya enternasyonalizmi temelinde, günden güne gelişmesidir.

Sosyalist ülkelerdeki komünist ve işçi partilerinin ödevi, gelecekteki dünya sosyalist ülkeler birliğinin temelini atmaktır. Sosyalizmin bütün dünyadaki olanak ve ihtimalleri bu temellerinin niteliğine bağlıdır.

Bugün dünya sosyalist sisteminin dolaylı-dolaysız etkisi altında kalmıyan hiçbir ülke, insan faaliyetinin hiçbir alanı yoktur. Sosyalist dünyanın sağladığı çekici gücü, ekonomik gücünün ilerlemesi, hayat seviyesinin ve toplumsal iş üretiminin yükselmesinde sağlanan başarılar, sosyalist demokrasinin gelişmesi ve yükselmesi, bilimde, teknikte sağladığı zaferlerle oranlıdır. Emekçilerin şartlarını yükseltmekle, sosyalizm sadece toplumun tümü bakımından değil, her emekçinin durumu bakımından da kapitalizme üstün olduğunu ispatlıyor. Sosyalist ülkeler bugün bu ödevlerini yerine getirmektedir. Dünya sosyalist sisteminin büyük devrimci etkisi bundan ileri geliyor.

Sosyalist topluluğun dünyaya sağladığı örneğin gücü, Sovyetler Birliğinde ve bütün sosyalist ülkelerdeki sosyalist yaşama türünün gelişmesine ve yükselmesine bağlıdır. Sosyalist yaşamada sağlanan her başarı, sosyalizm ve komünizm için yapılacak en iyi propagandadır.

Üretici güçlerin gelişmesiyle zorunluluk haline gelen millileştirme ve plânlama tedbirlerinin sosyalist dünyanın dışında da uygulanmağa başlamasında, millileştirme ve iktisadi plânlama alanında sosyalist ülkelerin sağladığı tecrübelerin etkisi büyüktür. Bu tedbirler halk yığınlarının konkre bir isteği haline geldi. Siyasi yönelişleri her devletin sınıf niteliğine göre değişiyor, ama sosyalist plânlama fikrinin halklar arasında günden güne yayıldığı inkâr edilmez bir gerçektir.

Sosyalizmin ve genellikle demokrasinin güçlenmesi sayesinde, kapitalist ülkelerde de işçi sınıfının toplumsal hayatta oynadığı rol ve faaliyet çok arttı; emekçilerin sömürücülere karşı yürüttüğü savaş yeni ölçüler kazandı. Dünya sosyalist topluluğunun varlığı, sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin siyasi bağımsızlığa kavuşmasını kolaylaştırdı, sömürge sisteminin çöküşünü hızlandırdı. Sosyalist dünya, emperyalist aleyhtarını milli kurtuluş hareketlerine mânevi, siyasi ve maddi (silâh yardımı de dahil) bir destek sağlamakta, bağımsızlığa yeni kavuşmuş genç devletlerin başlıca sorunlarını – iktisadi bağımsızlığa kavuşma sorununu – çözmeye yardım etmektedir.

Sosyalist sistemin dünyanın gelişmesi üzerindeki etkileri arttıkça, sosyalizm sadece emekçiler değil, köylüler, şehir orta tabakaları ve aydınlar arasında da çok yayılıyor.

Dünya sosyalizminin güçlenmesi, barış olanaklarını arttırdı. Ama şu noktayı da unutmuyalım: Milletlerarası ilişkiler sadece sosyalist dünyanın değil, kapitalist dünyanın da tutumuna, davranışlarına bağlıdır. Emperyalistlerin isteği, devletler arasındaki ilişkilerde, kuvvetlinin zayıfı ezmeğe devam etmesidir. Bunun içindir ki, barış içinde bir arada yaşama prensipi halk kitlelerinin yürüteceği uzun, inatçı savaşla ancak zafere ulaşabilecektir. Kitlelerin yürüttüğü bu savaşın en büyük desteği ise, sosyalist dünyanın gücü ve birliğidir.

Bu anda barıştan yana güçlerin yürüttüğü savaş, Amerikan emperyalistlerinin Güney-Doğu Asyadaki saldırılarına karşı yürütülen muazzam pro-

testo hareketine bağlıdır. Amerikan emperyalistlerinin saldırgan ve maceracı politikası ile sosyalist ülkelerin ve dünya işçi sınıfının desteklediği milli kurtuluş hareketi dünyanın bu bölgesinde karşı karşıya gelmektedir.

Enternasyonalist ödevlerini yerine getiren Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkeler, Amerikanın, saldırılarına son vermesini, Demokratik Viyetnam Cumhuriyetinin ve Güney-Doğu Asyadaki bağımsız devletlerin egemenliğine saygı göstermesini enerjik bir şekilde istiyorlar. Viyetnam halkının savaşına etkili bir yardım sağlamak üzere tedbirler alıyorlar.

Emperyalistler şiddet yoluna başvurarak tarihi durdurmak istiyorlar, ama toplumsal ve milli ezgi, sınıf çatışmaları, harpler dünyası artık tarihe karışmak üzeredir. Bu eski dünyanın yerine de, insanın sömürülmesine, milletler arasındaki düşmanlığa son vermiş yeni bir dünya doğmaktadır. Yeni ufuklara doğru yükselirken, insanlık çok kere zorlu, çetin, dolambaçlı yollardan geçiyor. Sosyalizmin tarihi, dünya gerici güçlerine, peşin hükümlere, hatalı sosyalizm anlayışlarına karşı yürütülen bir savaşın tarihidir. Savaşta başarının başlıca şartı yeni toplumsal düzenin devamlı yükselmesidir. Üretici güçlerin, iş üretiminin devamlı gelişmesi, hayat seviyesinin yükselmesi, sosyalist demokrasinin sağlamlaşması, mânevi değerlerin çoğalması, yeni yeni şekiller alması, Marksizm-Leninizmin daha da derinleştirilmesi, sosyalizme, tarihte eşi görülmemiş gücünü sağlamaktadır. Yirmi yıl önce Hitlerci orduların yenilgisiyle ortaya çıkan Avrupa sosyalist ülkeleri bugün bütün dünyada sağladığı başarılarla fevkalâde önemli bir rol oynuyor.

Dünyada Mayıs'ın adımları

Ramon Amayya Amador

Milletlerarası emek günü 1 Mayıs yıldan yıla daha geniş ve gerçekten dünya çapında bir önem kazanıyor. Avrupa, Asya, Afrika, Amerika ve Avustralyada yığınlar 1 Mayısı kutlamaya yıldan yıla daha geniş ölçüde katılıyorlar. 1 Mayıs törenleri, emekçilerin sınıf bilinci ölçülerini gösteren kendine özgü bir barometredir. Emekçilerin milli ölçüde ve dünya ölçüsünde günlük ve uzak menfaatlerini ifade eden ekonomik ve politik istekleri uğrundaki mücadelede ne derece azimli olduklarını gösteren de bu barometredir. Bu gerçek, çağımızda, yani kapitalizmden sosyalizme geçiş devrinde, işçi sınıfının, her şeyden önce sosyalist kampın ortaya çıkmasında ve gelişmesinde ifadesini bulan yüce tarihsel zaferleri devrinde kolayca sezilir ve kavranır olmuştur.

Sosyalist ülkeler topluluğu devrimci işçi sınıfının ve bütün emekçilerin eseridir. 14 ülkeyi ve insanlığın üçte birini kapsıyan bu topluluğun varlığı, Marks, Engels ve Lenin'in devrimci teorilerinin doğruluğunu, işçi sınıfının emin silâhı ilmi sosyalizmin tarihsel zaferini pratik olarak ortaya koymaktadır.

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler emekçilerinin ekonomik, ilmi- teknik ve kültürel başarıları – ki bunları emperyalist propaganda artık sükkütle geçemiyor – bütün memleketler işçi sınıfının ve emekçilerinin seferber olmalarına yardım ediyor; kapitalistlerden ve parazit oligarşiden temizlenmiş âdil ve hür bir toplum kurmaları için onlara gerçek imkân ufukları açıyor.

Sosyalizm fikirleri artık kapitalist devletler emekçilerine büyük bir etki yapıyor. Bazı memleketlerde gerici çevrelerin bile halk yığınlarına sosyalizm vaadetmek zorunda kalmaları rasgele değildir. Bu elbette o gerici çevrelerin gerçek niyetinin aynası değildir. Ama böyle bir manevraya başvurmak zorunda kalmaları bile, halkların sosyalizm yönündeki istek ve hamlelerinin ne kadar kuvvetli olduğunu göstermeğe yeter.

1 Mayısın kutlanması, halkların mücadelesinin kuvvetlendiğini ve bütün insanlığın aydın geleceğinin çalışan ellere bağlı olduğunu gerçeğini gittikçe daha açık anlayan işçi sınıfının ideolojik seviyesinin yükseldiğini ispat eden objektif bir gösterge olmuştur.

İki dünya

Büyük Oktober Devrimine kadar 1 Mayısın kutlanması gerek ayrı ayrı ülkelerde, gerekse milletlerarası ölçüde oldukça sınırlı bir karakter taşıyordu. Proletaryanın önemli müfrezelerinin belirli ölçüde politik örgütler kurabildikleri Avrupa ve Amerika sanayi merkezlerinde ve büyük şehirlerinde 1 Mayıs işçilerin isteklerinin gerçekleştirilmesi için mücadele günü idi. Çokluk 1 Mayıs gösterileri polisin müdahalesiyle, tutsaklamalarla ve bazan gösterilere katılanlara karşı ateş açılmasıyla sonuçlanırdı. Burjuvazi, proletaryanın bu geleneksel savaş gününü, geleneksel baskı, terör ve cinayetler gününe çevirmek için elinden geleni yapardı. Enternasyonalizm ruhuyla dolgun o mücadele günlerini hatırlamak ve saygıyla anmak, onlara sadece gerekli önemi vermek değil, aynı zamanda devrimcilikle üzerimize aldığımız ödevleri yerine getirmek demektir.

Sosyalist topluluğa dahil ülkelerde yönetimi kendi ellerine alan işçi sınıfı, 1 Mayısı, bütün emekçilerin gerçek yığinsal bayramı, yapıcı emeğin ve kardeşçe yarışmanın sonuçlarının gözden geçirildiği ve yeni plânların hazırlandığı, yeni imkânların yoklandığı bir gün haline getirdi.

Sosyalist memleketlerde 1 Mayıs, yığınların başarı sevinçlerini paylaştıkları bayramdır. Fabrikalarda ve köylerde, işletmelerde ve okullarda, sokaklarda ve evlerde şarkılar ve şenliklerle kutlanan kardeşlik bayramıdır. Proleter enternasyonalizmi ruhu, milletlerarası dayanışma azmi ve sosyalist memleketlerin dünyada kapitalizmin boyunduğundan kurtulmak için savaşan halklara her bakımdan gösterdiği yardım 1 Mayıslarda en dolgun ifadesini bulur.

Sömürme, açlık ve harp dünyasında, 1 Mayıs şimdi de çetin sınıf kavgaları günü olarak kalmaktadır.

Emekçi yığınlarının politik bilinci kuvvetlendikçe, kapitalist ülkelerin yönetici çevreleri, anti-demokratik kanunlardan gözyaşartıcı gaza, polis köpeklerine ve makineli tüfeğe kadar her araca başvurarak, ne pahasına olursa olsun, emekçilerin haklı mücadelesinin gelişmesine engel olmağa çalışıyorlar. Bir yandan da alabildiğine demagoji yaparak yığınları devrimci yoldan saptırmağa çabalyorlar. Birleşik Amerikada, emekçilerin milletlerarası günü 1 Mayıs, aynı zamanda Şikago'da burjuvazinin sınıfı nefretine kurban gidenleri anma günü olduğu halde, kutlanması yönetici çevreler tarafından resmen yasaklanmıştır.

Anti-komünizm bandırası altında kendi öz sendika hareketini meydana getiren Katolik Kilisesi de, özellikle Lâtin Amerikada, 1 Mayısın milletlerarası devrimci mücadele günü olarak önemini küçültme ve ona dinsel bir karakter vermeğe gayret etmektedir. Fakat son yıllarda, klerikal hiyerarşiye mensup piskoposlar yığınların birleşme eğilimi karşısında gerilemekte, ve tecrit edilmiş durumda kalmamak için işçi hareketi içinde uyguladığı politika metodlarını değiştirmektedir. Halen birçok Lâtin Amerika ülkelerinde 1 Mayıs bütün işçiler tarafından birlikte kutlanmaktadır.

Emekçilerin sınıf bilinci artıyor

İkinci Dünya Harbinden sonra, anti-komünist unsurlar milletlerarası münasebetlerdeki bileşik durumdan faydalanarak, dünya sendika hareketinde ciddi bir parçalanma meydana getirmeğe muvaffak oldular. Bol bol dolarla beslenen bu parçalayıcıların başlıca ideolojik ve politik silâhı Hitlerizmin paçavralaşmış kanlı bayrağı olan anti-komünizmdi ve anti-komünizm olarak da kalmaktadır.

Fakat, dünya sosyalist kampının kuvvetlenmesi, milletlerarası komünist ve millî kurtuluş hareketinin gelişmesi v. s. gibi birçok objektif etkenler sayesinde durum bir hayli değiştiği için, sendika hareketinde parçalanma eğilimleri bugün 10-15 yıl öncesine nazaran epeyce zayıflamıştır.

Anti-komünist sendikalizmdeki krizi, sözümona hür sendikaların üye sayısının azalmasından ve yöneticilerinin gözden düşmesinden ziyade, «hür» ve hıristiyan sendika hareketi önderlerinin parçalayıcı ve ayırıcı politikalarına karşı yığınların kuvvetlenmekte olan eleştirisel tutumunda görmekteyiz. Yığınlar arasında birleşme eğilimi durmadan artmaktadır. Bu eğilim gittikçe daha belirli biçimler alıyor, sağcı sendika yöneticilerini zor duruma düşürüyor. Bu yöneticiler, birleşmeye açıkça karşı geldikleri takdirde, tecrit edilmiş durumda kalmaları kaçınılmaz oluyor. Sendika yığınlarının birleşme eğilimlerini destekledikleri takdirde de, kendilerinin daha önceki anti-komünist politikaları suya düşüyor. Bundan başka, birçok kapitalist ülkelerde sendika yöneticileri artık yığınların isteklerine ayak uydurmayı ve onların birleşme eğilimi karşısında gerilemeyi üste tutmağa başlamışlardır. Böylelikle, onlar, hiç olmazsa günlük mücadele pratiği içinde yavaş yavaş daha önceki parçalama ve grev kırma politikalarının en iğrenç şekillerinden vazgeçme yolunu tutmaktadırlar.

Komünist partilerinin gerçekleştirmek için olağanüstü bir ısrar ve çaba gösterdikleri birlik fikri, birçok ülkelerde ve yığınların birçok faaliyetinde artık kendine yol açmağa başlıyor. Uzun zaman «dikine» anti-komünizm politikası uygulamış ve böylelikle burjuvazinin parçalama faaliyetine yardım etmiş olan sosyalist partilerinde, yığınların baskısı sonucu olarak, şimdi yeni eğilimler belirmektedir. Hattâ, Lâtin Amerikada olduğu gibi, böyle eğilimler üstün gelmektedir. Yeni akımların taraftarları ve önderleri, komünistlerin teklifini, yani dünya işçi hareketinin tarihsel trajedisi olan parçalanmanın giderilmesine yardım etmesi gereken karşılıklı konuşma ve müşterek hareket çağrısını olumlu bir yanıyla karşılıyorlar.

Anti-komünizmin köhne telkinlerine şu veya bu ölçüde kapılmış olan yığınlar, mücadele içinde bizzat edindikleri tecrübe sayesinde separattizmden kurtuluyor ve birlik yoluna koyuluyorlar.

Tekellerin doymazlık hırsları ve harp hazırlığı politikası yürütmeleri de, yığınların sınıf bilincinin artmasına dolaylı olarak yardım ediyor. Tekellerin azami kâr kaygısıyla uyguladıkları teknik yenilik ve otomasyonun doğurduğu yığınsal işsizlik ve aşırı sömürme, onların engel olma çaba-

larına rağmen, kitlelerin ekonomik ve sosyal isteklerini gerçekleştirme uğrunda aktif savaşa katılmalarına yol açıyor. Bu savaş, eni sonu, tekellerin egemenliğine ve onların çıkarlarını savunan hükümetlere karşı yöneltilen bir politik savaş halini alıyor. Emperyalistlerin silâhlanma yarışı ve saldırganlık politikası da aynı sonuçları veriyor. İşçi sınıfı, artık bazı ülkelerde, örneğin Birleşik Amerikada sanayiın başlıca kolu olan harp sanayiinin gelişmesinin emekçiler yararına olduğu, zira onlara iş sağladığı gibi burjuva propagandası uydurmalarına inanmıyor. Harp sanayii işçileri de yarınlara güvenle bakamıyor, kaçınılmaz işsizlik ve sefalet endişesiyle kıvrıyorlar. Kapitalist ülkelerde işçilerin çoğunluğu, diğer ilerici güçlerle birlikte, insanlığın başına bir nükleer harp çorabı örebilecek hazırlıklara karşı, saldırı ve soygun politikasına karşı savaşıyor, barışı ve barış içinde yanyana yaşamayı savunuyorlar.

Dünya emekçilerinin birliği sağlamlaşıyor

Gerek millî, gerekse milletlerarası ölçüde, kapitalizme ve gericiliğe karşı zaferi ancak emekçilerin elbirliği ile yürütecekleri mücadele sağlayabilir. Milletlerarası emek günü 1 Mayıs, kapitalist memleketler yönetici çevrelerinin kin ve nefretlerini tepreştiriyor; çünkü 1 Mayıs, emekçilerin - milliyet, dinî inanç ve politik kanaat farkı gözetmeksizin - kardeşçe birleşme eğilimlerinin özellikle belirlediği gündür. 1 Mayısın egemen anlamı sınıf dayanışmasıdır.

Bugün sözümona «Hür dünya» da şehir ve köy emekçilerinin mücadelesinin nasıl geliştiğine kısaca bir göz atalım. Batı Avrupa, bugün çalışan insanların ekmeği için, demokrasi için, barış için, yaşayabilmek için, tekellere karşı, Ortak Pazar politikasına karşı, Batı Alman intikamcılığına ve faşizmin diriltilmesine karşı geniş bir savaş alanı halindedir. İtalya, Fransa, İspanya, Finlândiya ve diğer birçok memleketlerde proletaryanın elde ettiği başarılar, bu ülkeler halklarına öncülük eden politik örgütlerin tuttıkları stratejik ve taktik hareket hattının doğruluğunu gösteren belirtilerdir.

Birleşik Amerikada, emperyalizmin ve dünya gericiliğinin yatağı ve dayanağı olan bu ülkede, emekçiler tekellerin aşladığı uyuşukluktan yavaş yavaş silkiniyorlar. Yönetimde kilit noktalarını ellerine geçiren tekellerin ve aşırı gerici militaristlerin yürüttükleri saldırganlık politikasının tehlikeli sonuçlar çektiğini Amerikan halkı da anlamağa başlıyor. Sendikalarda başı çeken beceriksizlerin uyuma yolu tutmalarına rağmen, bu ülkede grev hareketi büyüyor ve alabildiğine sertleşiyor. Bu büyük memleketin ve bütün Amerikan kıtasının en yeni tarihinde en önemli sosyal olaylardan birini teşkil eden Zencilerin mücadelesi hızla gelişiyor. Ve Birleşik Amerika sahillerinden 90 mil uzaktaki küçük Küba, emperyalizmin

bütün mağrur ve atak kışkırtmalarını elinin tersiyle iterek, harıl harıl sosyalist toplumu kuruyor ve böylelikle hem korkunç bir sömürme ve ezgi altında inliyen Lâtin Amerika halklarına, hem de bizzat Birleşik Amerika halkına devrimci bir örnek oluyor.

Emperyalizm, Lâtin Amerika ülkelerinde milli kurtuluş hareketini evvelâ demagojik bir programdan başka bir şey olmıyan mahut «ilerilik birliği» propagandasıyla önlemeyi denedi. Bu program kesin bir yenilgiye uğradıktan sonra da, komünizm ve işçi düşmanı askeri dikta rejimleri kazığı bu ülkelere çakıp tutturmağa girişti. Buna karşı Lâtin Amerika işçi sınıfı ve emekçileri mücadeleyi şiddetlendirmekte, birliği sağlamlaştırmakta ve kendi ana problemlerinin devrimci çözümü yollarını aramaktadırlar. Bugün onlar da dünkünden daha iyi anlıyorlar ki, kahraman Küba halkı gibi davranabildikleri takdirde, emperyalizmin ve oligarşinin zincirlerini kırabilecek ve sömürücülerin bulunmayacağı bir toplum kurabileceklerdir.

Anti-emperyalist savaşın kükrilen selinin güçlü bir kolu da Afrika ve Asya halklarının sömürgeciliği yenilgiden yenilgiye uğratan kurtuluş hareketidir. Tarih bu kıtalar halklarına, Lâtin Amerika halklarının geçen yüzyılda yoksun oldukları mesut bir imkânı veriyor; yani onlar, bağımsızlıklarını elde ettikten sonra, kapitalizmin yığınları inletmesini bertaraf etmek için kapitalist olmıyan gelişme, ve tedricen sosyalizme geçme yolunu tutabiliyorlar.

Söz yok, emperyalizm hâlâ kuvvetlidir. O ikide bir nükleer dışlarını gösteriyor. Elleri de, Lâtin Amerika halklarına, Kongo'ya, Viyetnam'a, Laos'a ve diğer bölgelere darbeler indirebilecek kadar uzundur. Amâ, yine söz yok, emperyalizm artık her şeye muktedir değildir. Bütün dünyada emekçiler, emperyalist devletler emekçileri de dahil, saldırganlıkları protesto ediyor ve emperyalizmin şantajlarına uğrıyarak kurbanlar veren halklarla kardeşçe dayanışmalarını belirtiyorlar. Yığınların bu yöndeki faaliyeti aralarında birliğin kuvvetlenmesine yardım ediyor. Ve emperyalizme karşı savaşan güçler, onun darbelerine, kuvvetlerini birleştirmekle, gücünü yurtseverlikten alan devrimci kurtuluş mücadelesini kuvvetlendirmekle cevap verdikleri takdirde, gelişen bu savaşın halklar yararına sonuçlanacağı şüphesizdir. İşte dayanışma yönünde dünya ölçüsünde hızlanan demokratik hareket ve her şeyden önce saldırıya uğrıyan ve milli kurtuluş savaşı yapan halklarla dayanışma yönündeki hareket, milletlerarası devrimci sürecin şimdiki safhasının en önemli özelliklerinden biri olmuştur. Yığınlar her zamankinden daha açık anlıyorlar ki, bugün bir memleket ölçüsünde yürüttükleri mücadele emperyalizme karşı dünya ölçüsündeki savaşla sıkı sıkıya bağlıdır; bir memleket halkının uğrunda savaştığı dâva, ırkına, milliyetine veya dinine bakmaksızın, bütün halkların dâvasıdır.

Dayanışma ve birlik, halkların, emperyalizm, sömürgecilik ve yeni sömürgecilik üzerinde sosyal ve milli zaferler elde etmelerinin ön şartlarıdır.

Sosyalizm bütün halkların geleceğidir

Kapitalizmin çeşitli ideolog ve avukatlarının – «tröstlerin beyni» dedikleri «calk yumurta kafalılar» dan, «oturaklı» burjuva gazetelerinin propagandacılarına veya sarı basının papağanlarına kadar – kapitalizmin durmadan «yükseldiği»ne ve hep gelişen bir hareket halinde olduğuna, «hür hıristiyan âlemi»nin genç sosyalist topluma «üstün» olduğuna dünyayı inandırmağa çabalamalarında şaşılacak bir şey yoktur. Profesyonel anti-komünistlerin bu arzusu anlaşılır şeydir. Onların, ekonomik ve politik güçlerine dayanarak ve gittikçe kuvvetten düşen kapitalist toplum hakkında yeni yeni parlak sıfatlar uydurarak propagandalarını çeşitlendirme ve kuvvetlendirmeleri beklenebilir. Ama hayat bu propagandayı yalanlamaktadır.

Kapitalizmin savunucuları, hangi metoda başvururlarsa vursunlar, kapitalizmin temellerini oyan sınıf savaşını asla durduramayacaklardır. Bundan ötürü, onların kendi kendilerini yok etmeleri, yani uzlaşmaz sınıflardan ibaret olan toplum düzenini yok etmeleri gerekir. Kapitalizmin doğuştan günahı, onun çelişmeleri sosyal devrimle çözümlenmedikçe, gittikçe ağırlaşmaktadır.

Halklar kendilerini sömüren ve ezenlerin yüzüne karşı haykırıyorlar: «Yeter!» Halkların gözleri geleceğe, gerçek hürriyet, adalet ve sosyal ilerleme dünyasına ümitle bakıyor. Yığınların binlerce yıllık hayalleri ve ateşli arzuları sosyalist memleketlerde elle tutulur bir gerçek haline geliyor. Sınıf çelişmelerinin yokedildiği bu memleketlerde, bir zamanlar sermayenin esiri olanlar, artık insan olma kıvanç ve onuruyla kanatlanarak çalışıyor ve bütün insanlığın er geç yüce bir barış, hürriyet, kültür, bahtiyarlık ve gerçekten insanîyetçilik ailesi halinde yaşıyacağı komünist toplumun temellerini kuruyorlar.

Demokratik milli cephe kurma yolları

Geçen yılın sonunda, Nikaragua Sosyalist Partisinin IX. Kongresi oldu. Bu, işçi sınıfımızın yaşantısında çok önemli bir olaydır. Bu kongrede parti-nin çalışmalarının bir dökümü yapıldı ve yeni programı kabul edildi. 1948 yılından, partinin ilk ve oldukça sıkışık programı çıkarıldıktan bu yana yeryüzünde kuvvet dengesi barış, demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm yararına özlüce değişti. Yeni programımız hem bu değişiklikler, hem de bugün uluslararası komünist hareketindeki durum hesaplanarak düzenlenmiştir.

Programımızda başlıca önem, söz yok, yurdun iç durumu sorunlarına verilmiştir. Her şeyden önce, yurdumuzu emperyalist tekellerin ve onlara yaranan yerli oligarşinin egemenliklerinden kurtarmak için doğru bir savaş yolu çizmek gerekti.

Nikaragua'ya, hemen hemen ortaksız hükmeden, öldürülen diktatör Anastasio Samosa'nın oğulları Lüiz ve Anastasio Samosa kardeşlerdir. Bu büyük latifundiya beyleri ve iş adamları ailesi, uzun zaman memleketi zorba bir egemenlik altında tutmuştur. Yurdu bugün de, gerçekte, bu kardeşler yönetiyor. Partimiz, demokratik güçler, bütün halk çoktan beri onların diktatorasına karşı çetin bir savaş yürütmektedir. Bu aile, 1963'te, gene bir cumhurbaşkanı seçimi komedyası oynamak istedi.

Samosa ailesinin amacı, bu defa da, kardeşlerden ve bugün Nikaragua ordusunun komutanı olan Anastasio'yu cumhurbaşkanlığı sandalyasına oturtmaktı. Ama, demokratik güçlerin opozisyonuyla, son yıllarda karşılarına dikilen politik sorunlarla, sonra Fernando Aguero'nun tutucu direnişiyle yüzyüze geldiler, amaçlarına ulaşamadılar, cumhurbaşkanlığına, ellerinin altındaki kuklalardan, Rene Şik'ı getirmek zorunda kaldılar. Başka bir deyimle onlar, memlekette sivil güçlere taviz – ödün vermek zorunda kaldılar. Şik bir kukladan başka bir şey değildir. Ama gene de partimiz, Pentagon'nun isteklerini yansıtan Anastasio Samosa'nın doğru-dan doğruya tahta oturmasındansa, böyle bir sonucu bile halkımızın yararına sayıyor.

Ama memlekette kesin politik kontrol gene de askeri ofisin, başlıca olarak Amerikan elçisinin elindedir. (Onlara sormadan ciddi hiçbir karar alınamaz.) Amerikan elçisi, cumhurbaşkanının başı üstünden, Anastasio Samosa kanalıyla istediğini yapar. İşte bundan ötürü, NSP, bugünkü Nikaragua hükümetine de, eskileri gibi Samosist, satılmış diyor. İşte bunun için partinin IX. Kongresi, bu Samosist hükümete karşı her alanda savaşmak ödevini, politik savaş, bu hükümetin emperyalist meyillerine engel olacak savaşı öne sürüyor.

Yurdumuzda bugün, sivil hükümet maskesi altında, askeri bir diktatora vardır. Nikaragua, Orta Amerika ve Karaip denizi kesiminde demokratik ve devrimci güçlere karşı gericiilerin savaş dayanaklarından biridir.

Yurdumuza tekellerin girişi özellikle son yıllarda hızlanmıştır. Orta Amerikanın sözümlü ona toplulaşması denilen şey, karamızın bu kesiminde Kuzey Amerikan sermayelerine kapıları daha da açmıştır.

Nikaraguanın Atlantik semtinde en büyük maden yatakları toplanır. Burada 1030 maden ocağından yalnız 30'u işletilmektedir. Bunlar da Kuzey Amerika ve Kanada kumpanyalarının elindedir. Burada ekonomik problemlerle ulusal egemenlik sorunları birbiriyle daha açık örülmektedir. Örneğin: Bu yakınlarda Kuzey Amerikan kumpanyalarından biri, yürütüm ve yasama organlarından izin mizin almadan, Prinsapolk ırmağının ağzında, kendisi için büyük bir liman kurdu.

Nikaragua'nın ekonomisine, ne «İllerleme Birliği»nin borç verme programıyla yaptığı şırıngalar, ne Kuzey Amerika tekelleriyle bankalarının yaptıkları yatırımlar, hiç biri yardım etmiyor. Eğer bundan 10 yıl önce biz yabancı tekellere 10 milyon Kordob, yani 2 milyon Dolar borçlu idikse, bugün, 1965'te borçlarımız 640 milyon Kordoba, yani 90 milyon dolara yükselmiştir. Her yıl bu borçlara büyük faizler ödüyüz. Kuzey Amerikan finans birliklerinin sağladıkları tekeli ağırlığın ölçüleri böyledir.

Sonuçta, işçi sınıfının durumu kötüleşti durdu. Yalnız 1964 yılı içinde hayat pahalılığı % 25 artmıştır. Yiyecek – besin maddelerinin yetmemesi, satınalma gücünün düşmesi, halkımızı Kuzey Amerikan sadakasına muhtaç ediyor.

Partimiz, bu durumda, emperyalist tekellerin ve yerli oligarşinin zorbalıklarına karşı halk yığınlarını örgütlü savaşlara sürüyor.

IX. Kongre sendika çalışmalarına büyük bir önem verdi. Sendika hareketlerinde burjuva ajanlarının ayırıcı, parçalayıcı politikaları, Nikaragua birbirine karşı yarışan bir sürü sendikalar doğurdu: Nikaragua Emekçiler Konfederasyonu (hükümetindir), Demokratik Emekçiler Milliyetçi Konfederasyonu, Sosyal-Hıristiyan Sendikalar Konfederasyonu, Emek Konfederasyonları Birliği gibi. Hükümetten yana konfederasyona, başlıca olarak, Korinto liman işçileri, otomobil yolları personelleri giriyor. Sosyal-Hıristiyan Sendikaları Konfederasyonu, daha çok, Başkentteki banka, ticarethane memurlarını ve bazı küçük sendikaları içine alıyor. Milliyetçi Konfederasyon'sa, yığınlar arasında hiçbir etkisi olmayan bir grup yöneticilerden başka bir şey değildir. Emek Konfederasyonları Birliği, yapı işçileri, basımevleri işçileri, ayakkabı işçileri sendikalarını, şoförler sendikalarını ve bütün memlekette işçilerin, zanaatçıların girdikleri daha 8 federasyonu kucaklıyor. Bu konfederasyonda partimizin büyük etkisi vardır. Bütün sendika birliklerinin içinde Emek Konfederasyonları Birliği hepsinden kuvvetlidir. Biz, örgütlü işçinin büyük kısmını arkamızdan götürüyorsak, bu olay, artık birlik meselesi çözümlenmiş demek değildir. Parti, sendika hareketinde savaş birliğini elde etmek görevini öne almış bulunuyor. Biz, bugün,

Nikaragua emekçileriniñ örgütlerinin birleşmeleri sorununu başa koymuyoruz. Çünkü, bugün için böyle bir birliğe varamıyacağımızı tecrübe bize göstermiştir. Böyle olmakla beraber, biz, bütün sendikaları hareket birliğine çağırıyoruz. Bu davranış, sendikalardan biri greve kalktı mı, yahut hükümetten bir istemde bulundu mu bütün öteki sendikaların onu desteklemesi demektir. Birlik pratikte böyle uygulanıyor. Öteki konfederasyonların yöneticileri de bu çeşit davranışı tutuyor.

Dört konfederasyonun ve pek çok sendikaların bulunmasına rağmen, yurdumuzda işçi sınıfı örgütlenme bakımından hâlâ zayıftır. Bunun nedenlerinden biri, işçilerin sosyal yasamalara – kanunlara inanmamasıdır. Samosa, aldatma, demagoji amacıyla, sözde işçilerin haklarını savunur görünen, pratikte kâğıt üzerinde kalan bir sıra sosyal kanunlar çıkardı. Ama Samosa'nın kendisi, fabrikalarında, çiftliklerinde çalışan işçilerin sendika kurmalarına herkesten önce karşı çıktı. Bundan başka, emekçilerin sendikalara karşı ilgisizliği, bunlar arasında burjuva ajanlarının ayrılıkçı, bozguncu çalışmalarından ileri geliyor. IX. Kongre, NSP'nin memlekette işçi sınıfının örgütlenmesi yolundaki çalışmalarını daha fazla kuvvetlendirmesi gerektiğini belirtti.

Partimiz, köylüler arasında çalışmayı da çok önemli sayıyor. Kongre, köylü yığınlarını örgütlenme yolunda partinin çalışmalarını doğruladı, onayladı, köylünün toprak savaşını tuttuğunu belirtti. Memleketimizde bir toprak reformu kanunu vardır. Kanununun 30. maddesi, bu kanun çıkmadan önce köylülerin uzun yıllar işledikleri toprak kesimlerini, onların eski sahipleri, tapuları da olsa, köylülere verilmesi hakkını tanıyor. İşledikleri topraklara sahip olmak, tapusunu almak için köylülerin giriştikleri savaşları, çıkışları partimiz düzenliyor, örgütlüyor. Bugün bu hareket yığınları kucakladığından, hükümet artık köylülere baskı yapamıyor. Bu savaş, köylü yığınlarını NSP'nin çevresinde topluyor.

Parti, savaşa yetenekli olabilmek için, her şeyden önce kendi savaş safalarının düzenli, dayanıklı, kenetlenmiş olmasını gözden kaçırmamak zorundadır. Partinin kuruluş düzeni konusu Kongrede çok önemli bir yer tuttu.

Kongrede delegeler, partinin yeni Merkez Komitesini seçti. Eski Merkez Komitesinde 7 il temsil ediliyordu, şimdi 9. Bu olay, partinin boy attığını gösterir. Kongreden iki ay önce, Merkez Komitesinin raporu bütün NSP üyeleri tarafından görüşüldü, tartışıldı, 130 teklif ve düzeltme yapıldı. Bu da, raporu bütün parti üyelerinin derinden derine incelediklerini, tartışmaların tam demokratik olduğunu gösterir.

Kongre, NSP üye sayısının hızla yükseltilmesine karar verdi ve bir şart koştı: Partiye yalnız en aktif ve IX. Kongrece çizilen partinin politik yolunu kesinlikle tutan yoldaşları almak, bunları dikkatle seçmek. Bu nokta çok önemlidir. Çünkü, Nikaragua'da kendisine sosyalist diyen, ama 1957 ve 1960 Toplantılarının doğruluğundan şüphe eden pek çok kimseler vardır. Bunlar, birçok taktik meselelerde partimizin ve dünya komünist hareketinin ana yoluna karşıdılar. Bu gibiler partimize alınamaz.

Kongrede Sosyalist Gençlik Kolu da temsil edildi. Delegeler, gençlik sorunları, öğrenci ve genç işçilerin değişik örgütlerde birleşmeleri, politik terbiyeleri konuları üzerinde durdular, konuştular, tartıştılar.

IX. Kongre, parti gazetesini en olumlu şekilde eleştirdi. Onun, gelecekte, yurdumuzda demokratik hareketin en büyük gazetesi olmasını sağlamak amacıyla mükemmelleştirilmesine karar verdi. Gizli çıkan «Ideas Nüvas» dergisi enine boyuna incelendi. Bu derginin, partimizin teorik araştırmalarını, onun ideolojisini en iyi yansıttığı, ama teknik – baskı bakımından eksiklikleri olduğu belirtildi.

Bu dergide, milletlerarası teorik bir dergi olan «Barış ve Sosyalizm Problemleri»nde çıkan bazı yazılar, ideolojik ayrılıklar üstüne yazılmış bazı makaleler, milli kurtuluş konuları üstüne yazılar basılıyor. Derginin özü, ana çizgileri böyledir. Marksizmin doğuşunun nedenlerini inceliyen, sonra burjuva basınında Marksizmin artık ömrünü yaşadığı yolunda çıkan iddialara karşılık veren tartışmalı yazılar son zamanlarda bu dergide basıldı. Partimiz, Nikaragua okurlarına Marksizmin tarihsel önemini, onun canlılığını, doğruluğunu anlatmak gerektiği kanısındadır. Bundan başka, «Elsosyalista» adında ve bin kadar basılan bir parti belleteni çıkarıyoruz. Bu belleten parti adayları ve sempatanları arasında dağıtılıyor. Belleteni okuduktan sonra partiye girmek, onun saflarında savaşmak isteyenler çoktur.

Bugün, komünist hareketinin gelişmesinde ideolojik sorunların özel bir önem taşıdığı bir sırada, partimiz, parti üyelerinin fikir, bilgi ve teorik bakımdan yükselmelerine özel bir önem verilmesini kararlaştırdı. Sözü edilen, NSP'nin sıra üyelerine teorik bilgi verilmesidir, görüş açılarının genişletilmesidir. Gençlerin yurt içinde ve dışında okutulmasıdır. Aydınların partiye çekilmesidir. Toplum içinde aydınların rolü ve bunun incelenmesi, öğrenilmesidir, v. s.

Uluslararası komünist hareketinde birlik meselesi, her Marksçı-Leninciye olduğu gibi, NSP üyelerini de derinden derine ilgilendiriyor. Uluslararası komünist hareketindeki fikir ayrılıkları üstüne olan rapor görüşüldükten sonra, Kongre, 1957 Deklârasyonuna ve 1960 Bildirisine partimizin bundan böyle de bağlı kalacağına karar verdi. Bunun üzerine, partimizin görüşünü açıklıyan bir komünike çıkarıldı.

NSP, memlekette politik güçlerin konkre dengesini ölçerek programını işleyip hazırladı, taktik yolunu çizdi.

Parti, bugün memlekette Kuzey Amerikan emperyalizminin ve tekellerinin uşağı olan Samosa ailesine karşı her yönden, her cepheden savaş açmak gerektiğine karar verdi. NSP, hükümete karşı olan güçleri bu amaçla Demokratik Milli Cephede birleştirmek gerek, diyor.

Bugün memlekette demokratik istemlerle yalnız işçi sınıfı, köylülük ve küçük burjuvazi çıkış yapmıyor. Milli-yerli burjuvazinin bir çok temsilcileri de Kuzey Amerikan tekellerinin politikasına karşı hoşnutsuzluklarını açığa vuruyor. Kuzey Amerikayla bağlanan anlaşmalara, yahut Amerika yararına

dış ticarete yapılan sınırlama ve kısıtlamalara karşı Millet Meclisinde bile zaman zaman protesto sesleri yükseliyor. Dışardan satın alınan malların çok pahalı olması, daha bir sürü meseleler, milli burjuvaziyi, sosyalist ülkelerle ticareti geliştirmek üzerinde düşünmeye zorluyor.

Bütün bu olaylar, yurdumuzu demokratik yola götürebilecek Demokratik Milli Cephe kurma olanağına partimizin iyimser davranışını doğruluyor.

Böyle gir cephe, Samosa ailesi diktatorasına ve emperyalizme karşı savaşta, Nikaragua'da bütün demokratik güçleri birleştirebilir. Güçlerin bu yolda birleşmelerini sağlamak için «Köklü reformlar planı» adıyla bir program ileri sürdük.

NSP, ulusal kurtuluş sorunlarında, Brayan – Çamorro anlaşmasının kaldırılması için savaşıyor. Bu anlaşma ile Birleşik Amerika'ya Nikaragua topraklarından kanal açmak hakkı ebediyen tanınıyor, ona askeri deniz üsleri kurmak ve maden işletme kumpanyalarının mallarına el-koyma hakkı veriliyor. Biz, yurdumuzun doğal kaynaklarını geri almak, ya da hiç olmazsa yabancı kumpanyaların, Şili ve Arjantinde olduğu gibi, vergi ödemelerini sağlamak istiyoruz. Bizde yabancı kumpanyaların ödedikleri vergi oranı, topraklarımızdan çıkardıkları altın, gümüş, bakır, kalay değerlerinin % 3'ü bile değildir. Şilide ise bu vergi % 65–67 oranındadır. Bizim, yeryüzünde bütün ülkelerle diplomatik ve ticaret ilişkileri kurmak hakkımız olmalıdır. Çünkü bu, Kuzey Amerikan tekellerinin elinden kurtulmamız için gerektir.

Biz, işçilere sendika haklarının geri verilmesini, köylüye toprak dağıtılmasını, endüstrinin geliştirilmesini, demokratik partilere açık – legal çalışma hakkının tanınmasını, bunların da geleneksel partilerle eşit tutulmasını istiyoruz.

Biz, ordunun demokratlaştırılmasını, Kuzey Amerikan askeri misyonlarının ordu üzerindeki kontrolünün kaldırılmasını ileri sürüyoruz. Ordu, askeri milli komisyona bağlı olmalı ve şimdi olduğu gibi sömürgecilik aracı değil, ulusal çıkarların savunucusu, bekçisi olmalıdır.

Demokratik güçleri böylesine birleştirmek zor ve bileşik bir iştir. Çünkü, hükümete karşı olan gruplar demokratik cephenin kurulmasını başka açılardan görüyorlar.

Sandinistler partisi, Sandino Milli Kurtuluş Cephesi kurmayı teklif ediyor. Bu partinin başında, eskiden NSP üyesi olan, Karlos Fonseka Amador vardır. Amacına ulaşmak için ana yolu, onlar, Samosa ailesine karşı ayaklanmakta görüyorlar. Başka savaş şekillerinden yararlanmayı yalnız yardımcı, ek bir şey sayıyorlar.

Cumhuriyet Hareket Partisi (CHP), bize dost ve demokratik bir partidir. Bu parti, diktatoraya karşı cephe kurma fikrini ileri sürüyor. Bu cepheye başlıca rol opozisyondaki tutucu partiye veriliyor. CHP belli bir program ileri sürmüyor. Böyle bir program diktatoraya karşı cephe kurma savaşını yenilgeye uğratabilir, diyor. O, sadece «demokrasi uğrunda savaşmak», Samosa ailesi diktatorasını yıkacak bütün güçleri bu bayrak altında toplamaya yeter, diyor. Böyle bir tutum emperyalizme karşı savaşta vazgeçme

anlamına gelmez mi sorusuna, CHP sözcüleri «Nikaraguada emperyalizmi Samosa ailesi somutluyor» karşılığını veriyorlar. Memlekette demokrasi için yürütülen bütün savaşları Samosa diktatorasına karşı savaşta vardiıyorlar. Bu tez, bu görüş tehlikelidir. Çünkü, hareketin politik ve ideolojik yönetimeğini geleneksel tutucu partinin eline veriyor. Bu parti bugün opozisyondadır. Ama, oligarşik partilerden biridir.

Partimiz, şüphesiz, bu eğilimlere, özellikle CHP'nin ileri sürdüğü şekildeki anti-diktatora cephe kurma eğilimine karşı çıktı. Biz, Demokratik Milli Cephe tezini savunuyoruz. Ama demokratik güçlerin birleşmesi ancak, bu cephe bütün demokratik grupların istem ve tekliflerini kapsayan, hesaplıyan belli bir programa dayanırsa gerçekleşir. Diktatoraya karşı cephe savaşlarının süreci içinde kurulacaktır. Bugünse, Demokratik Milli Cephe bayrağı altında ve geleneksel tutucu partinin – yurdumuzdaki en büyük partinin – karşısında bir ağırlık, demokratik bir güç olarak ortaya çıkıyor. Mesele başkadır. Konservatörlerin – tutucuların – peşinden binlerce orta köylü, zanaatçı-esnaf, küçük burjuva partiden kopmuş olan Nikaragua Tutucu Samosa kardeşler diktatorasının yıkılmasıyla bütün sorunlarının çözümüneceğini sanıyorlar. İşte bundan ötürü Samosa kardeşler diktatorasına karşı savaş konusunu tutucu partiyle eşit durumda konuşabilmek için, önce Demokratik Milli Cephe kurmak, bu cepheye demokratik güçleri toplamak gerek. Biz, ileride ulusal kurtuluş güçlerinin en yüksek örgüt şekli Milli Kurtuluş Cephesi olacağı kanısındayız. Bu cephe yurdumuzu emperyalizmin ve yerli oligarşinin egemenliğinden tamamiyle kurtaracaktır.

Demokratik Milli Cepheyi kuracak olan güçler: Her şeyden önce NSP, sonra Cumhuriyet Hareket Partisi, Devrimci Hareket Partisi, Nikaragua Hıristiyan-Sosyalist Partisi, Orta Amerika Birleşik Partisi, Bağımsız Liberaler Partisi ve geleneksel tutucu partiden kopmuş olan Nikaragua Tutucu Partisi'dir. Bu cephenin temel güçleri: Sendikalarda örgütlenmiş işçiler, köylülük ve öğrenciler. Öğrenciler, demokratik cephenin kurulmasıyla olağanüstü ilgileniyor. Öğrencilerin çoğunluğu, partimizin tezlerini tutuyor, görüşünü savunuyor. Öğrenciler oligarşiye düşmandır. Onlar, geleneksel partilerle bağlarını tamamen kesmişlerdir.

Partimiz, yukarıda adlarını sıraladığımız politik gruplarla sabırlı, sürekli çalışıyor. Gerçi biz, önemli bir sıra meselelerde onlardan ayrılıyor. Ama gene de, partimiz onlarla çalışmayı gerekli sayıyor. Çünkü onlar, demokratik güçlerin birer parçasıdır, Samosa karşı direniyorlar, ve hiç olmazsa yolun yarısını bizimle beraber yürüyebilirler. Örneğin, Sandinist partili yoldaşlar, köylü hareketi, öğrenci hareketi örgütlerinde bizimle beraber çalışıyorlar. Üniversitede partili yoldaşlarımızla sandinistler arasındaki işbirliği, gerici öğrenciler yönetmenliğinden atmayı kolaylaştırdı. Bugün öğrenci hareketinin yönetmenliği solların, partimizle sandinist partisinin kurduğu birliğin elindedir. Hıristiyan-Sosyalist Partisi'yle aramızda bir sıra meselelerde, özellikle demokrasi uğrunda savaş meselesinde genel görüş birliği vardır. Onlar, komünistlerle çalışacaklarını bildirdiler ve bizimle

çalışmaya koyuldular. Bağımsız Liberaller Partisi, yıllardır hükümete karşı direniyor. Biz onunla da anlaşabiliriz.

Demokratik cepheye, bugün Millet Meclisinde mebusları olan Nikaragua Tutucu Partisi de katılabilir. Bu mebuslardan bazılarıyla partimizin dostluk bağları vardır.

Bütün bunlardan çıkan şudur: Demokratik Milli Cephe ülküsü temelsiz, boş bir fantezi değildir. Nikaragua'da etkili birçok politik güçler – çevreler bu ülküyü paylaşabilir. Bu işi yapmalıyız. Tarihsel önemli sorunları er geç ele alıp çözecek olan demokratik hareketi geliştirmek için bugün mevcut legal – açık olanaklardan faydalanmayı gerekli buluyoruz.

PABLO SEGOVIYA

Birleşik Amerika – Milletlerarası jandarma

Birleşik Amerika, bağımsızlık savaşının başlangıcından, Amerikan emperyalizminin aktif politikaya geçerek 1898-de Küba'ya ve Filipinler'e el attığı XIX. yüzyıl sonuna kadar, yani yüz yıldan fazla bir süre «hür insanlar ülkesi» unvanını gururla taşıdı. Bu unvanı taşımasının da bir temeli vardı. Lenin şöyle der: «En yeni, uygar Amerikanın tarihi, soygun ve yağma harplerinin alabildiğine bolluğu içinde gayet ender raslanan o gerçekten kurtuluşçu ve gerçekten devrimci büyük savaşlardan biriyle başlamıştır...»

Lenin'in bu sözlerinin ışığı altında, mübalâğa etmek korkusundan da azat olarak diyebiliriz ki, zamanımızda Asya'da, Afrika'da ve Lâtin Amerika'da sonuna varmakta olan anti-kolonyal devrimlere, Kuzey Amerika halkının İngiliz sömürge egemenliğine karşı ayaklanma savaşı öncelik etmiştir.

Bu ayaklanma sonucunda Atlantik ötesinde yeni bir cumhuriyetin doğuşuna tanıklık eden Bağımsızlık Deklârasyonu, insanın hürriyet ve demokratik haklar uğrunda yıllar yılı mücadele tarihinin gerçekten büyük belgelerinden biri olarak değerlendirilmeğe lâyıktır. Ve şimdi, aradan iki yüz yıl kadar geçtikten sonra, bu Deklârasyondaki sözlerin kalıcı değeri, onun hümanizmi ve evrenselliği, Birleşik Amerikanın Viyetnamda ve Lâtin Amerikadaki bugünkü müdahalelerinin fonu üzerinde daha açık bir kontrastla belirlemektedir.

Bu Deklârasyon'da İngiliz İmparatorunu suçlayan satırları, «halkımızı mahvetmek için buraya kendi memurlarından lejyonlar göndermiş» sözlerini

okurken, günümüzde Viyetnama ve Dominike gönderilen Amerikan Merkez İstihbaratı ajanlarından müteşekkil lejyonların ve deniz piyadelerinin bu halklara ne büyük bir yıkım getirdiklerini ve ne ıstıraplar verdiklerini düşünmemek elden gelmez.

Viyetnamda şahit olduğumuz harbi yarma aksiyonundan çok önce, Merkez İstihbarat Servisi, Albay Le Kuan Tun'un özel ordusunun bakımına ve donatımına her ay yaklaşık olarak 250 bin dolar harcıyordu. Londra'da çıkan «Tayms» gazetesinin yazdığı gibi, bu orduya, özel bir ödev, yani «Kuzey Viyetnamı tehdit ve hançerleme operasyonları» ödevi verilmiştir. Ve Deklârasyon'un «O (İngiliz Kralı) denizlerimize yerleşti, sahillerimizi hallaç pamuğu gibi attı, şehirlerimizi yaktı ve nice insanlarımızı hayatlarından etti» sözleri, Amerikan VII. Filosunun şimdi Kuzey Viyetnama karşı giriştiği operasyonlara tamamen uygulanabilir. Dahası var: İngilizlerin Amerikalılara karşı harpte kullanmak için kiraladıkları 30 bin Alman şahsında, bugün silâhlı Viyetnam halkına karşı «müşavir» adı altında harbeden 30 bin Amerikan askerî personelinin prototipini görmemiz elbette mümkündür. Aynı Deklârasyon'dan, o zaman kiralanan Almanları tasvir eden ve Amerikan birlikleri sevkıyatı hakkındaki günümüzün haberlerini andıran şu satırları okuyalım: «O (İngiliz Kralı), ölüm saçmak için, eşi emsali en vahşi barbarlık devrinde bile görülmemiş bir gaddarlık ve kahpelikle giriştiği yakıp yıkmaya ve işkenceler için, yerine göre, yabancı devşirme sürüleriyle de üzerimize çullanıyor.» Onsekizinci yüzyılda bu Bağımsızlık Deklârasyonu'nu yazanlar, kendilerinden sonraki evlâtlarının, yirminci yüzyılın ortasında, emperyalist kaftanına bürünerek, Amerikan top-raklarından on bin mil uzakta, Viyetnamda, daha insafsızca ve hattâ daha büyük bir «gaddarlık ve kahpelikle» yürütülen bir sömürge harbine başlı-yacaklarını, tamamen akla yatar sebeplerle, elbette kestiremezlerdi.

Üstelik, köylerin ve köylülerin Napalm bombalarıyla yakılmasından, masum insanlara karşı zehirli gaz da kullanılmasından «daha barbarca» bir hareket tasavvur etmek de zordur.

Gerçekten de, Amerikan tarihinin tekerleği, sömürgecilere karşı kurtuluş harbinden, bağımsızlığı uğrunda savaşan bir Asya halkına karşı insafsız bir sömürge harbine kadar; Santo Domingoda binden fazla masum insanın ölümüne sebep olan bombardımanlara hız vermeğe kadar çarkederek tam bir dönüş yapmış bulunmaktadır. Bu, Birleşik Amerika için hem paradoks, hem de yüzkarasıdır. Dahası var: Bu, Bağımsızlık Deklârasyonu'ndan vazgeçilmesi, yani memleketin doğum belgesinin Conson'lar, Rask'lar ve Vek-Namara'lar tarafından yırtılıp atılması demektir.

Yeryüzünün Doğu ve Batı yarısında dehşet saçan bombardımanlar ve Viyetnama zehirli gazla da hücum! İşte 1964 seçimönü kampanyasında aşırı gericiler Goldvotr'ın ağzından böylesine bir harbin tellâllığını yapıyorlardı. Amerikan seçmenlerinin ezici çoğunluğu işte bu çeşit bir harbi reddetmişlerdi. Halk, Conson'un gerçekten barış istediğine inanarak, onun, şimdiye kadar hiçbir Amerikan Başkanına nasip olmamış bir seçim başa-

rısı kazanmasına yardım etmişti. Ve Amerikan seçmenleri şimdiye kadar hiçbir zaman böylesine kabaca aldatılmış değillerdi. Onlar barışa oy vermişlerdi. Aldıkları karşılık ise, Güney Doğu Asyanın barışsever bir küçük halkına karşı saldırı harbidir; yeryüzünün öteki yarı diliminde de Dominik Cumhuriyetini sözün tam anlamıyla işgaldir.

Londra'da çıkan «Tayms» gazetesinin Vaşington muhabiri, bir yazısında, okuyucularına, Viyetnamdaki müdahale harbinden sorumlu olanın başkası değil, yeni seçilen Amerika Başkanı'nın ta kendisi olduğu gerçeğini «anlamanın önemi»nden bahsederek şöyle diyor:

«Harekete geçirdiği uçaklar ve gemilerle onun arasında hemen hemen başka kimse yoktur. Harekât plânlarını hazırlayan yüksek rütbeli subayların işinin sadece hava hücumları çerçevesi içinde kaldığı söylenebilir. En baştaki Teksaslı, uçuş plânını ortaya atmadıkça ve bomba yükünün ne çeşit olacağını kararlaştırmadıkça, bu subaylar müteakip hücumun ne zaman yapılacağını bilmezler. . .»

Conson'a göre, Amerikalılar, Viyetnama, «hürriyeti ve demokratik prensipleri savunma» adına ayak basmışlardır. Bu lâf hiç de orijinal değil. Zira İngiliz Kralı Jeorc III bundan ikiyüz yıl evvel devşirme askerlerinin Amerika'ya ayak basmasını aynı lâfabeliği ile haklı göstermek istiyordu!

Şimdi Lâtin Amerikada Conson hükümetinin kendi başına sardığı politik dertlerin suçunu Moskova'nın, Pekin ve Havana'nın üstüne atmak, iler-tutar tarafı olmasa da, elbette kolaydır. Zaten, Conson'dan, bu suçu gerçek suçluların, yani kendi hükümetinin ve Beyaz Saray'da kendisinden önce hükümet edenlerin üstüne atmasını beklemek hepten de fazla olur. Burada, sözgelışı, Amerikan deniz piyadesinin Dominik Cumhuriyetine daha 1904 yılında, yani Küba'da Fidel Kastro doğmadan önce çıkarılmış olduğunu hatırlatmak yeter sanırız. Yeri gelmişken, ikinci Amerikan çıkartmasının, Oktobr Devriminden bir yıl önce, 1916'da Rusya'ya yapıldığını da hatırlatalım. Gel gör ki, Bay Conson, 1904 çıkartmasının suçunu o zaman henüz doğmamış Kastro'ya, 1916 çıkartmasının suçunu da henüz yapılmamış devrime yüklemese, kime yükleyebilir!

Amerikan deniz piyadesi geçmişte ve ayrı ayrı zamanlarda Porto-Riko'ya, Haiti'ye, Honduras'a, Nikaragua'ya ve Panama'ya da çıkarılmıştır. Ve bura halkları, Monro doktrinini, Ruzvelt'in «kalın sopa» doktrinini, Truman doktrinini, Ayzenhaver doktrinini sırtlarında denemişlerdir. Şimdi ise, karşılarını, Conson doktrinini, yani «Ancak Lindın B. Conson'un müsaadesiyle milli kurtuluş» şeklindeki eski şiarı dayanan yeni doktrin çıkmaktadır.

«Nü York Tayms» gazetesinin, «Pentagon için sesli olarak düşünür ve de politikacı sofistikasını yapmağa vakti yoktur» diye andıkları askerî gözlemcisi Hansın Bolduin, Birleşik Amerikanın yürüttüğü sömürge harplerinin sebeplerini, çok daha büyük bir açıklık ve çok daha az ikiyüzlülükle şöylece belirtti:

«Bütün bu hürriyet ve demokrasiyi savunma filân lâfları, «mükemmel bir uydurma» ve düpedüz «ikiyüzlülük» tür. Bizim Viyetnam'da harbetmemizin

altında yatan sebebin, Saygon'da demokrasiyi veya hürriyeti savunmakla pek az ilgisi vardır.»

Bolduin şöyle devam ediyor: «Biz Viyetnamda, Birleşik Amerikanın dünyaya itibarı ve gücü adına harbediyoruz. Bunun için de Viyetnama 200 binden 1 milyona kadar asker göndermeğe değer sanırım.»

Büyük biznesmenlerin tercümanı olan «Yunayted steys niyus end vorld riport» dergisine göre ise, sebep şu: «Hindicini'de zaferi kazananın önünde, yeryüzünün en zengin bölgelerinden biri açılacaktır . . . Gerçekte, orada, kalay, kauçuk, pirinç ve en önemli stratejik ham maddeler için harbedilmektedir.»

Bu sözlerden de anlaşılıyor ki, Birleşik Amerikanın Viyetnamdaki müdahale harbi ve saldırıları emperyalist harptir, ve bütün emperyalist harpler gibi haksız harptir. Güney Viyetnam halkı için ise, bu harp, vaktiyle Amerikan halkının yaptığı bağımsızlık harbi ile eşit anlamdadır; başka bir deyişle, bu, yabancı işgalcilere ve yerli uşaklarına karşı, hürriyet ve bağımsızlık uğrunda yürütülen bir haklı harptir.

Güney Viyetnam ve Dominik Cumhuriyetindeki Amerikan müdahalesi, dünya halklarının milli kurtuluş hareketine karşı harp ilânı demektir. Ama dünya ölçüsündeki anti-emperyalist devrimin içinde ters-devrim ihracatçısı olarak hareket etmek, herkes tarafından suçlanmaktan ve tecrit edilmekten başka sonuç veremez.

Viyetnam ve Dominik Cumhuriyeti halklarına karşı giriştiği harpte Birleşik Amerikanın müttefikleri arasında kimleri görüyoruz? Her şeyden önce, Amerikan emekli ve kocamış bir müstebit olan Çan Kay-şek'i, sonra Güney Kore kukla ve uşaklarını, onların ardında da Franko ve Salazar gibi diktatörleri görüyoruz. Bu hayâsızlar kumpanyası içinde, Napalm ve zehirli gaz kullanmayı da kapsıyan Conson-Goldvotr çeşidinden bir harbin baş avukatlığı rolünü yükümlendiği söylenen İngiliz işçi hükümeti Başbakanı Harold Vilson'u da görmek hazin şeydir. Gerçi bu rolü yükümlenmek, Parlâmento'da taraftarları arasında yüzden fazla mebusun kendisine karşı isyan ettikleri Vilson'a, partisi içinde de itibarını kaybettirerek çok pahalıya mal olmuştur. En çok endişe uyandıran da, onun politikasına Goldvotr'un hayran olması ve Muhafazakârların lideri Sır Aleg Dıglas Hyum'un olümcül kucaklamalarıdır.

Bağımsızlık Deklârasyonu'nun çiğnenmesi, Birleşmiş Milletler yasasını çiğnemeğe doğru bir başlangıç peşrevidir. BM Genel Sekreteri U-Tant'ın kulağına eğilen Rask, Viyetnam meselesinin BM Yasası gereğince barışçı görüşmelerle çözülmesini isteyen Genel Sekreterin teklifinden Başkan Conson'un «çok üzüntü duyduğunu» söylemekle yetinmiştir!

İngiliz Başbakanı da dahil olmak üzere Amerikanın Nato müttefikleri (Vaşington ile münasebetleri, fakir akraba muamelesi görmekten başka bir ayrıcalık taşımayan müttefikler), Kuzey Viyetnamın bombalanması kararı bakımından tamamen karanlıkta tutuldular. Amerika Devletleri Teşkilâtı üyesi devletlere de aynı mağrur ve küçümseyici işlem yapıldı. Amerikan

Kongre'sine gelince, onu, Kuzey Viyetnamın bombalanması ve Dominik Cumhuriyetine asker gönderilmesi hakkında ancak olup-bitti kabilinden enforme ettiler. İşte, «hür toplum»da demokrasi, Bay Conson'un yönetimi altında böyle çalışmaktadır.

Teodor Ruzvelt 1904 yılında Dominik Cumhuriyetine ilk defa deniz piyadesi yolladığı zaman, bu harekete bizzat «polise vekâlet» işini görmek adını vermişti. Şimdi, 60 yıl sonra, Beyaz Saray, yeryüzünün her iki yarı diliminde, Amerikanın dünya egemenliği hayali peşinde aynı «polise vekâlet» işini yerine getirmektedir.

Polisin kaderi pek imrenilir şey değildir, derler. Biz daha büyük bir güvenle diyebiliriz ki, politika alanında jandarmanın âkıbeti hiç de imrenilir şey değildir.

Birleşik Amerikanın milli mirasının gerçek koruyucuları, haritaları ve andlaşmaları çığınyenler ve milletlerarası jandarma rolünü milletlerarası gangster rolüyle birleştirenler değil, 1964 yılında Goldvotrizmi ezici bir çoğunlukla reddedenlerdir.

Vaşington hükümetinin Viyetnam ve Dominik Cumhuriyetinde uyguladığı çılgınca politikaya karşı Birleşik Amerika halkı arasında artmakta olan direnme de bütün dünyada barışın dostlarını çok sevindirmektedir.

Alabama ve Misisipi'de alıp yürüyen ırkçılık rezaletine karşı mücadelede birçok beyaz ve siyah Amerikalı kurbanlar verdiler. İrkçılar tarafından yaralanan ve öldürülenler arasında erkekler ve kadınlar vardı, din adamları vardı ve dindar olmıyanlar vardı. Belki de Amerikanın tarihinde ilk defa olarak, hürriyet savaşçıları ta Beyaz Saray önünde bir oturma gösterisi yaparak, hep bir ağızdan şu şiarı haykırdılar: «Tezelden hürriyet!»

Birleşik Amerikada vatandaş harbinden beri hiçbir zaman beyazlarla siyahlar arasında böylesine yığınsal bir birlik olmamıştır. Hükümetin, Selma'da azıtan ırkçılara karşı gerekli tedbirleri almakta gösterdiği ayak sürtmeye karşılık, Viyetnam ve Karayip bölgesine onbinlerce asker göndermekte gösterdiği sürat, bu belirli fark, birçoklarının gözünü açmıştır.

Onların, Güney Viyetnam için, Dominik Cumhuriyeti için, dünya emperyalizmine karşı bağımsızlık savaşı yürüten bütün halklar için haykırdıkları şiar şudur: «Tezelden hürriyet!»

C. GIBONS

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin 1965 Genel Seçimleriyle İlgili

BİLDİRİSİ

Önümüzdeki genel seçimler memleketimizin milli bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde önemli bir aşama olacaktır, ve ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye'nin emperyalistlerle bağlarının, halkımızın ekonomik, sosyal ve politik hayatı üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alınırsa bu önem bir kat daha artar.

Milletlerarası kuvvetler dengesinin sosyalizm, milli kurtuluş hareketleri, barış ve demokrasi yararına olarak gittikçe değişmesi, sosyalist ülkelerin ve diğer barışçı devletlerin ısrarla izledikleri barış içinde yanyana yaşama politikası, emperyalistlerin kışkırttıkları soğuk harbin gevşemesine, milletlerarası gerginliğin azalmasına yol açtı. Bu durum milletlere, özellikle emperyalist devletlerin tuzağına düşmüş olan Türkiye gibi geri kalmış memleketlere, bir dereceye kadar olsun, kendi ekonomik ve sosyal kalkınma yollarını arama fırsat ve imkânını verdi. Bu gidişi, çıkarlarına aykırı gören ve kuşkulanan harpçi emperyalist çevreler havayı yeniden bulandırmaya, dünyanın çeşitli bölgelerinde milletlerarası harp ocakları yaratmaya başladılar. Viyetnamda, Kongoda, Dominikte olduğu gibi. Aynı işi Kıbrısta türlü tertiplerle ve başka metotlarla yapmaktadırlar.

Amerikan emperyalistleri, bir yandan milli bağımsızlık hareketlerini silâhla ezmiye çalışırlarken, öbür yandan da geri kalmış ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmalarını engellemek, onları, kalkınmalarının zorunlu şartı olan barış yolundan ayırmak için açık ve sinsi faaliyetlerini artırdılar. Türkiye bu yola yönelme eğilimi gösterdiği için, Amerikan emperyalistlerinin entirikalarıyla son İnönü hükümeti devirildi. Milli kalkınmanın gerektirdiği reformları gerçekleştirme, bağımsız ve barışçı dış politikaya dönme yeteneğinden yoksun bir hükümet, gerici partilere, özellikle AP'ye dayanan bir hükümet kuruldu.

Koyu gerici kuvvetler, önümüzdeki seçimlerde iktidarı ortaksız ele geçirmeye, 27 Mayıs'tan önceki halk düşmanı iç ve dış politikayı diriltmeye ve

tam olarak uygulamaya hazırlanıyorlar. Türk seçmeni oyunu kullanırken bu koyu gerici politikanın, kendi hayatında denediği acı sonuçlarını hatırlamalı, memleketin, sürüklendiği bugünkü durumu göz önünde tutmalıdır.

Seçimlere katılacak partilerin sayısı çok olabilir. Bu partiler, sınıf ve zümre menfaatleri, siyasi görüşleri, dini inançları ayrı ayrı olan insanları, toplulukları şu veya bu ölçülerde temsil edebilirler. Bugünkü ana dâvamız memleketin varlığıyla, halkımızın kaderiyle ilgili milli bir dâvadır. Milletimizin bu davası, politik görüşleri, inançları, sınıf amaçları birbirine uymayan bütün halk topluluklarını aynı amaçta, bir Milli Demokratik Cephe'de birleştiriyor ve birleşmeye zorluyor. İşçi sınıfı bu cephenin ön safında savaştadır. Topraksız, az topraklı, ortahalli, hattâ bir kısım zengin köylülerin yeri bu cephededir. Anayasanın verdiği hürriyetleri, anti-demokratik ceza kanunlarıyla kısıtlanan, 27 Mayısın sağladığı demokratik hakları iktidara göz dikmiş gerici bir partinin, AP-nin tehdidi altında bulunan ilerici aydınlar, yurtsever subaylar, öğrenciler bu cephenin aktif savaşçılarıdır. Yabancı tekellerin rekabeti karşısında eli kolu bağlı bırakılmış şehirli esnaf, yerli sanayici ve yerli tüccar bu mücadelenin içindedir ve aynı cephede olması gerekir. Karşı cephede çıkarları emperyalistlerle, yabancı tekellerle birleşen yerli sermaye kodamanları, büyük toprak ağaları var: Vehpi Koçlar, Selekler, Burlalar, Koperler, Demireller, Meteler, Hacıklıç ağalar ve ötekiler. Kendi çıkarları için yurdumuzu Amerikan boyunduruğunda, NATO ve SENTO da tutmak isteyenler bunlardır. Her türlü sosyal reformlara, toprak reformuna karşı duranlar bunlardır. Petrolerimizin, madenlerimizin yabancı tekellerden kurtarılmasına, dış ticaretin devletleştirilmesine karşı duranlar, halkın alınteriyle, ekmele parasıyla kurulan devlet işletmelerini yabancı tekeller hesabına ele geçirmek isteyenler bunlardır. Amerikaya bağlı bir dış politikayı çıkarlarına uygun görenler bunlardır. İşçi sınıfına, köylülüğe, ilerici aydınlar, yurtsever subaylara karşı, memleketin öz menfaatlerini düşünen herkese karşı gerici kuvvetleri teşkilâtlandıranlar bunlardır. Milli Demokratik Cephe'nin karşısında duranlar bunlardır. Bunlar şimdi, ilerici demokratik güçleri ezmiye hazırlanıyorlar. Ümit bağladıkları partinin seçimlerde kazanması, halkımızın iç ve dış politikada beklediği ileri adımları önlemekle kalmıyacak, uzun mücadelelerle ve kurbanlar pahasına elde edilmiş hakların ve hürriyetlerin de elden çıkmasına, memlekette emperyalizmin çıkarına daha uygun koyu gerici rejimin hortlamasına yol açacaktır.

Milletlerarası durum ve halkın baskısı, gerici kuvvetlerin çıkarlarını savunan hükümetleri iç ve dış politikada bazı taktik değişiklikler yapmaya zorlasa da, halkımızın muhtaç olduğu köklü değişikliği ancak, kuvvetini memleketin bütün demokratik ilerici güçlerinden alan bir hükümet başatabilir. Memleketi böyle bir hükümet kurtarabilir.

Başta işçi sınıfı olmak üzere ilerici güçlerin uyanıklığı yurdumuzun mutlu geleceğini muhtemeldir. Fakat önümüzdeki seçimlerde mutlu bir

sonucu ancak ilerici güçlerin emperyalizme ve yerli gerici kuvvetlere karşı birliği, Milli Demokratik Cephe garantileyebilir.

Bugün çözüm bekleyen en hayati memleket meseleleri:

Emperyalist devletlerle, özellikle Birleşik Amerika ile işbirliğine son verilmesi, memleketin milli bağımsızlığıyla bağdaşmayan politik, ekonomik ve askeri anlaşmaların, NATO ve SENTO anlaşmalarının hükümsüz sayılması;

Barış için, yurdumuzun güvenliği için bir tehlike yaratan yabancı üslerin topraklarımızdan kaldırılması;

Tarafsızlık, komşularımızla, Sovyetler Birliğiyle ve bütün devletlerle dostluk politikasına, bağımsız, barışçı dış politikaya dönülmesi;

Kıbrıs meselesinin barışçı yollarla çözülmesi; adanın, başta Türkiye olmak üzere bütün Yakın ve Orta-Doğu memleketlerine ve barışçı ülkelere karşı bir atlama tahtası olmaktan çıkmasına, yabancı üslerden temizlenmesine yardım edecek bir politikanın izlenmesi, Kıbrıs Cumhuriyetinin toprak bütünlüğünün, egemenlik ve tam bağımsızlık haklarının tanınması, eşit demokratik halklara sahip iki cemaatin (Türklerin ve Rumların) yan yana yaşamalarını engelleyen emperyalist müdahale ve tertiplerin reddedilmesi;

Saldırgan emperyalist devletlerin çıkarı için halkımıza ağır mükellefiyetler yükleyen askeri masrafların azaltılması, ordumuzun NATO'dan geri alınması;

Eğitim, sağlık ve bayındırlık bütçelerinin, ekonomik kalkınma yatırımlarının artırılması;

Amerikayla bağlanan köleleştirici kültür anlaşmasının bozulması, milli eğitimimizi kontrol altına alan Amerikan eğitim misyonunun faaliyetine son verilmesi;

İşçi sınıfının ekonomik, politik ve ideolojik mücadelesini engelleyen, Anayasaya aykırı kanun ve tedbirlerin kaldırılması, işsizliğin önlenmesi, işçilerin yaşama şartlarının düzeltilmesi, emperyalistlerin harpçi amaçlarla, ve gericilerin eliyle kışkırttıkları antikomünizm propagandasına son verilmesi, Komünist Partisini yasaklayan, ve memleketin bütün demokratik güçlerini tehdit eden faşist İtalyan kanunlarının kaldırılması;

Topraksız ve az topraklı köylülere toprak sağlayacak, derebeylik artıklarını yokedecek köklü bir toprak reformunun gerçekleştirilmesi;

Köyde fakir ve ortahalli köylüye, şehirde esnafa az faizle bol kredi sağlanması;

Küçük memurların, dar gelirli olanların geçim sıkıntısını giderecek özel kanunlar çıkarılması, hayat pahalılığına karşı köklü tedbirler alınması, adaletli bir vergi sistemi kurulması, emekçi halkın sırtına yüklenen vasıtalı ve vasıtasız vergilerin azaltılması;

Ekonomik bağımsızlığımızın başlıca etkeni olan iktisadi devlet sektörünün korunması ve halkın yararına işler bir şekilde düzenlenmesi ve geliştirilmesi;

Yabancı sermayeye özel haklar, yabancı kumpanyalara imtiyazlar tanıyan kanunların kaldırılması, memleket ekonomisinin kilit yerlerini tutan veya tutmaya çalışan yabancı işletmelerin ve bu arada petrolerin, madenlerin devletleştirilmesi, yabancı tekeller ve onların yerli ortakları yararına ve milli ekonomimizin zararına işliyen dış ticaretin devletleştirilmesi;

Devletin idari ve siyasi cihazında köklü, demokratik düzeltmeler yapılması, polis teşkilâtının, anti-emperyalist ve demokratik hareketlere karşı bir baskı ve sindirme vasıtası olmaktan çıkarılarak, memleketin milli menfaatlerine gerçekten hizmet edecek şekilde yeniden düzenlenmesidir.

Bunları benimseyen ve çözümlerini, hedefi bilen parti veya partiler, halkımızın, bütün ilerici güçlerin desteğine güvenebilirler.

Uzun yıllardan beri gizli çalışmak zorunda bırakılan Türkiye Komünist Partisi, seçimlere bir parti olarak katılamıyor. Fakat halkımızın kurtuluşu, mutlu geleceği uğrunda savaşına, her türlü baskılara, zorluklara rağmen devam ediyor. Türkiye Komünist Partisi, anayurdumuzun kaderiyle ilgili her meseleyi, sadece iktidara geçmek amacıyla değil, halkımızın bugünkü ve yarınki menfaatleri bakımından ele almayı, değerlendirmeyi ve yolunu ona göre çizmeyi bir yurt borcu biliyor. Türkiye Komünist Partisi bu seçimlerde oy istemiyor, halkımızın oy vereceği partinin memleketin bugünkü en önemli isteklerini, bir dereceye kadar olsun, karşılamayı amaç edinen parti ve partiler olmasını istiyor.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

Haziran 1965

Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin

BİLDİRİSİ

1965 Haziranının 1, 2 ve 3'ünde Brükselde Milletlerarası Rogier Merkezinde, Avrupa kapitalist memleketleri komünist partilerinin konferansı yapıldı.

Belçika Komünist Partisinin daveti ile, toplantıya şu partiler katıldı: Alman Komünist Partisi, Alman Birleşik Sosyalist Partisi (Batı Berlin), Avusturya Komünist Partisi, Belçika Komünist Partisi, Kıbrıs İlerici Emekçi Halk Partisi (AKEL), Danimarka Komünist Partisi, İspanya Komünist Partisi, Finlanda Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi, İngiltere Komünist Partisi, Yunan Komünist Partisi, İrlanda (Kuzey) Komünist Partisi, İrlanda (Güney) Emekçileri Partisi, İtalya Komünist Partisi, Lüksemburg Komünist Partisi, Norveç Komünist Partisi, Hollanda Komünist Partisi, Portekiz Komünist Partisi, İsviçre Emek Partisi.

Gündem

Konferansın gayesi şu idi: Aktüel ve önemli meseleler hakkında fikir ve tecrübe değiş-tokuşunda bulunmak ve bu meseleler etrafında ahenkli bir faaliyet sağlayabilmek için, belirli sayıda ortak sonuçlara varmak. Konferans çalışmalara başladığında, bu amaçlara uygun olan bir gündem kabul edildi.

1. Amerikanın Viyetnamdaki saldırısına karşı halkların birleşik savaşını kuvvetlendirecek tedbirlerin alınması ve dünya barışını korumak için Viyetnam halkı ile dayanışma.

2. Avrupa güvenliği ile ilgili meselelerin incelenmesi: Alman militarizmine, MLF (Çok Taraflı Atom Silâhları Komutanlığına), Atlantik veya Avrupa atom vurucu güçlerine, çekirdeksel silâhlanmanın öteki şekillerine karşı, atomsuz bölgeler meydana getirmek, silâhsızlanma tedbirleri almak, avrupa kolektif güvenliği sistemi v. s. için savaş.

Ayrıca Doğu Akdenizdeki (Kıbrıs) durumun dikkatle ele alınmasında anlaşmaya varıldı.

3. Faşizmin kurbanı halklarla (İspanya, Portekiz) ya da baskının başka şekillerinin kurbanı halklarla (Yunanistan, Federal Alman Cumhuriyeti) dayanışma yollarının geliştirilmesi.

Bu değişik konular üzerinde samimi ve kardeşçe bir münakaşa yapılmıştır.

Viyetnam ve Santo Domingoda Amerikan müdahalesine karşı

Konferans Amerikanın Viyetnama barbarca saldırısını suçladı. Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine, Güney Viyetnam halkının bağımsızlık hakkına karşı yönetilen bu saldırı adım adım dünya barışını tehdit ediyor. Bu konular üzerinde kabul edilen çağrı, imzalayan partilerin dayanışmasını, büyük ölçüde ve birlikte faaliyette bulunmak kararlarını teyid ediyor.

Dominik halkı ile dayanışma çağrısı kabul edildi. Bu çağrı Amerikan emperyalistlerinin müdahalesini suçlamaktadır.

Avrupanın güvenliği için

MLF'i çabuklaştırmak, yahut çekirdeksel silâhlanmanın başka şekillerini dayatmak, İngiliz hükümetinin teklif ettiği Atlantik, Avrupa, milli yahut ANF (atlantik çekirdeksel kuvveti) yaratmak gibi, Amerikan, Batı Alman emperyalistlerinin ve öteki NATO üyelerinin gayretleri karşısında, konferans endişelerini belirtmiştir. Bütün bu projelerin amacı Batı Almanyanın çekirdeksel silâhlar kumanda merkezine girmesini sağlamaktır.

Çeşitli memleketlerdeki komünist partilerinin birleşik faaliyetleri hakkında, değişik barışçı kuvvetlerin, barış hareketinin, sendikaların, gençlik ve kadın teşkilâtlarının bu teşebbüslere katılması hakkında karşılıklı haberleşmelerde bulunuldu. Konferansa katılanlar, bu faaliyetlerin artan yankılarını tesbit etmişlerdir. Bu faaliyetler halk efkârında ve bazı hükümetlerde yeni tutumların gelişmesine yardım etmiştir.

Soğuk harp politikasına, Avrupa kıtasının bölünmesine ve NATO yolu ile Amerikan müdahalesine karşı, Avrupa halklarının menfaatlerine ve dünya barışına uygun bir alternatif işlemek mümkündür: Avrupanın ortak güvenliği. Yani barış içinde yanyana yaşamak prensipi, sosyal sistemlere ve milli menfaatlere hürmet temeli üzerinde, bütün Avrupa halkları arasında yeni bağlar kurmak meselesi.

Konferansa katılanlar şu kanıdadır: Harbin bitişinden yirmi yıl sonra her şeyden önce milletlerarası durumu normalleştirerek patlama tehlikelerini ortadan kaldırmak gerek. Almanya çekirdeksel silâhlardan temizlenmeli. Demokratik Alman Cumhuriyeti tanınmalı. Bugünkü Avrupa hudutlarının donukluzmazlığı ilân edilmeli. Batı Berline serbest ve askerlikten tecrit edilmiş şehir statüsü tanınmalı. İki Alman devleti ile barış anlaşması imzalanmalı.

Çeşitli memleketlerde geniş çevreler, Avrupada gerginliği azaltacak genel ve kontrollü silâhsızlanma ve daha başka konre tedbirler yönünde olumlu bir tutum takınmışlardır: Orta Avrupada, Skandinavada, Akdenizde, Avrupanın güneyinde atomsuz ve mahdut silâhlı bölgeler yaratmak, bazı bölgelerde mevcut silâhları dondurmak v. s. Konferans yabancı üslerin varlığına karşı savaşa büyük bir önem vermiştir. Bununla ilgili olarak Kıbrıstaki durum karşısında endişelerini belirtmiş ve şu çağrısı kabul etmiş-

lerdir: Bütün yabancı kuvvetler adadan çekilmeli, bütün yabancı müdahaleler durdurulmalı ve Kıbrıs halkına kaderini tâyin hakkı tanınmalı.

Emperyalizmin askeri paktlarındaki kriz ve zıtların keskinleşmesi, bu saldırgan paktların 1969'da sona erecek olması, bir Avrupa koolektif güvenlik sisteminin yaratılması imkânını arttırıyor. Konferansa katılanlar, NATO ve Varşova paktları arasında saldırmazlık anlaşmalarının imzalanmasının buna doğru çok önemli bir adım olacağını takdir etmektedirler. Onlar ayrıca kıtanın bütün halkları arasında, ekonomik, kültürel ve bütün alanlarda, tecrübe ve fikir değiş-tokuşu münasebetlerinin geliştirilmesi için savaşa azimlerini de belirttiler.

Konferansta aynı zamanda şu meseleler hakkında da fikir değiş - tokuşunda bulunuldu: Ortak savaşı kuvvetlendirme imkânları, işçi hareketinde birliği pekleştirmek, çekirdeksel silâhların dağıtılmasına karşı, silâhsızlanma, Avrupa güvenliği ve halklar arasında dostluk için savaşa demokratik güçlerin birliği.

Faşizm ve baskı kurbanı halklarla dayanışma

Konferansta faşizm ve keyfi idare kurbanı halklarla dayanışma konusu görüşülürken bu konuda önemli başarıların elde edildiği görüldü. Bu da terörün geriletebileceğinin bir delilidir. Bu başarı her şeyden önce halklarındır. Bu aynı zamanda milletlerarası dayanışma öneminin bir belgesidir. Konferansa katılanlar bunun proletarya enternasyonalizmin bir ödevi sayıldığını, aynı zamanda gerici kuvvetlerin ve baskının yenilgisinin, demokrasi ve ilerilik dâvası için bir başarı olduğunu tesbit etmişlerdir.

Münakaşalar göstermiştir ki, ele alınan her meselenin çözülmesi ve her memleketin özel şartları içinde birleşik hareket için çok büyük imkânlar vardır.

Tarihi şartlar icabı, işçiler, demokratik kuvvetler, İspanyol halkının özgürlüğü dâvasında işbirliği için ortak bir zemin bulmuşlardır. Frankoculuğa karşı savaş, işçilerin, köylülerin, öğrencilerin, kültür çevrelerinin tekrarlanan geniş yığın hareketleri ile yeni bir hız kazandı. Son Londra konferansında olduğu gibi, İspanyol halkı ile dayanışma için, komünistler, sosyalistler, hristiyanlar, işçi sendikaları ve öteki demokratlar milletlerarası ölçüde ve birçok memleketlerde ortak hareketlerde bulundular. Konferansa katılanlar, komünist partilerinin şu isteklerini teyid etmişlerdir: Bu konferansta alınan teşebbüs kararlarının uygulanması; özellikle baskıya karşı, bütün siyasi tutukların ve sürgünlerin affı için, sendika özgürlüklerinin iadesi için savaşa yardım... Konferans, İspanyol halkını, demokratik hürriyetleri için savaşa desteklemeye çok büyük bir önem vermektedir.

Portekiz halkının kırk yıllık faşist idareden sonra, feci şartlar altında savaşını devam ettirmek zorunda kaldığını önemle belirtmek gerek. Bu savaş durmadan büyüyor, halkın her tabakasından yeni güçler bu savaşa

katılıyor, böylece Salazar diktatorası artan güçlükler karşısında kalıyor. Bazı tutukların serbest bırakılması için sonuçlar elde edildi, fakat keyfi baskı ve işkenceler devam ediyor. Silâhli kuvvetler arasında bir hareket belirmektedir. Bu hareket özellikle, Angola, Mozambik ve Portekiz Ginesi halklarının bağımsızlık haklarına karşı yürütülen sömürge savaşını protesto etmektedir. Konferans, Portekiz halkıyla dayanışmasını ilân ederken, Portekiz sömürgeleri halklarına da destek olduğunu açığa vurur.

Yunan halkı enerjik bir savaşla neo-faşist Karamanlis hükümetini devirdi ve durumun iyileşmesini sağladı. Bununla beraber, baskı şekilleri devam ediyor; olağanüstü hal kanunları ortadan kaldırılmış değildir. Mültecilerin yurtlarına dönmelerine müsaade edilmiyor; demokratlar hâlâ hapsedilmişlerdir. Konferans, Yunan Komünist Partisinin legal olma isteğini destekler.

Alman Federal Cumhuriyetinde Eylülde yapılacak genel seçimler yaklaştıkça, 1956-danberi yasaklanmış olan kahraman Alman Komünist Partisinin legal çalışma arzusu, özellikle aktüel bir istektir. Çağımızda büyük bir rol oynayan komünist fikirlerin yayılması ve komünistlerin seçimlere katılmaları yasaklandığı bir sırada yapılacak seçimlerin gerçekten demokratik nitelikte olacağı söz konusu olamaz. Konferans, Alman Komünist Partisinin legal hayata dönmesini desteklerken, bu fikrin Federal Almanyada geniş çevreler tarafından paylaşıldığını görmekle sevinç duyar. Konferans, aynı zamanda bütün demokratik ve barışçı güçlere serbestçe teşkilatlanma hakkının tanınmasını ve her türlü kovuşturmayaya son verilmesini ister.

Kardeş partiler birliğini kuvvetlendirmek

Konferans konuşmaları sırasında, gelecekte Avrupa kapitalist memleketler komünist partileri arasında ortak önemi olan meseleler etrafında yeni bir buluşma tertipleme imkânları defalarca söz konusu oldu.

Konferansa katılanlar, çalışmaların sağladığı anlaşma noktaları için memnurluklarını açığa vururken, işçi sınıfının, halkların, bütün komünist ve işçi hareketinin menfaati icabı, kardeş partilerin faaliyet birliğini durmadan artırma arzusunu da belirtir.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 2694

İÇİNDEKİLER

AMERİKAN SALDIRGANLIĞINA KARŞI TEPKİLER

Dominik Cumhuriyeti
Coni'lerin halklara karşı yeni kışkırtması 465

BUGÜNKÜ YAKIN DOĞU

Sert çelişmelerin düğümü 475

Yakub Demir, A. Akıncı

TÜRKİYE: GELİŞME YOLLARI 478

Salâh Ahmet

IRAK

Kürt meselesinin barışçı çözüm yolu 488

R. Palme Dutt

Milletlerarası durumdaki yenilikler 492

Leon Zieleniec, Assen Çarıkçiev

BÜYÜK BİR TARİHSEL DENEME

Avrupa Halk Demokrasili ülkelerinin yirminci yıldönümü dolayısıyla 505

Ramon Amayya Amador

Dünyada Mayıs'ın adımları 520

Pablo Segoviya

DEMOKRATİK MİLLİ CEPHE

Nikaragua'da durum 526

Birleşik Amerika – Milletlerarası jandarma 532

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin bildirisini 537

Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinin bildirisini 541

B A R I Ő V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almançası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Rusçası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japonçası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarçası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Rusya, birçok ülkede sol akımları teşvik için yeni bir teşkilât kurdu

Hürriyet
27.1.72

Doğan ULUÇ

bildiriyor

Birleşmiş Milletler - Sovyetler Birliği, başta Türkiye ve Yunanistan olmak üzere Orta Avrupa ve Yakın Doğu'daki solcu akımları geliştirmek, teşvik etmek ve bir merkezden idare etmek üzere yeni bir teşkilât kurmuştur.

Ana gayesi, Türkiye ve Yunanistan'dan başlamak üzere çeşitli NATO ülkelerinde anarşik faaliyetlerde bulunacak "Sol eğilimli örgütlerle, yakın ilişki kurmak, onları yönetmek, gerekli maddi, manevi yardımları yapmak olan bu merkezin başına Rus Askeri İstihbaratı (GRU) nın ileri gelen şeflerinden Sergei Mikhailovich Kudriavzev getirilmiştir.

Geçenlerde Paris'teki UNESCO nezdinde Rus delegasyonunun başı olarak yeni bir göreve başlayan Kudriavzev, İkinci Dünya Harbi'nin ortasında basın ataşesi olarak Türkiye'de bulunmuştu.

KANADA'DA İSTENMEYEN ADAM

NATO ülkeleri temsilcilerinin, Birleşmiş Milletler'in kültürel ve öğrenim organı olan UNESCO'da Rus delegasyonunun başına getirilmesini şiddetle protesto ettikleri Kudriavzev, Kanada'da görevli bulunduğu sırada "Leon", isimli bir casusluk teşkilâtı kurmuş ve Birleşik Amerika'nın atom sırlarını çalmaya çalışan bu şebekeyi polis meydana çıkarmıştır. Diplomatik masuniyeti olduğu için Kudriavzev, sadece Kanada'dan istenmeyen adam olarak hudut dışına çıkarılmış fakat Ruslar bu tecrübeli casusu daha sonra Küba'ya büyükelçi olarak göndermişlerdir.

TÜRK SOLCULARI İLE BULUŞACAK

UNESCO'da Rus delegasyonunun başı olarak görünen ancak esas gayesinin sol akımları düzenlemek olduğu bildirilen Kudriavzev'in solcu Türkler, Türkiye dışında yaşayan komünist liderleri ile, bu arada Mihri Belli ile, yakın ilişkisi olduğu ve Türkiye'deki sol temayüllü öğrenciler ile teması olduğu ifade edilmektedir. B. M. deki siyasi çevreler, Kudriavzev'in önümüzdeki aylarda Paris veya Cenevre'de Türkiye'deki solcu liderlerle gizli bir toplantı yapacağını belirtmektedir.